Sokolnicki

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA WOJSK RAKIETOWYCH I ARTYLERII

JAWNE

ZASTRZEŻONE

POUFNE

BIBLIOTEKA NIEJAWNA
Akademii Obrony Narodowej
I-209/A

Egz. nr ...1

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Pf 267/S

KIEROWANIE WSPARCIEM OGNIOWYM
W OPERACJI I WALCE

/Studium operacyjne/

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Akademii Obrony Narodowej
Nr ewid. 60765

WARSZAWA 1994

A K A D E M I A O B R O N Y N A R O D O W E J

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

KATEDRA WOJSK RAKIETOWYCH I ARTYLERII

JAWNE

ZASTRZEŻONE

POUFNE

Egz.nr .1

160306 Anna KOLEK
Podst. prod. pracd. Nr ewid 648
20 m. 10 a 2006

BIBLIOTEKA NIEJAWNA
I-209/A
Nr ewid. .....
Akademii Obrony Narodowej

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Pf 267/S
II
Zbiorów Niejawnych Akademii Obrony

BIBLIOTEKA GŁÓWNA-ARCHIWUM
Nr ewid. 60465
II
Akademii Obrony Narodowej

KIEROWANIE WSPARCIEM OGNIOWYM W OPERACJI I WALCE

/Studium operacyjne/

Drukiem przeznaczono do ZASTRZEŻONE 29.01.2003 Ja Kalinowski

WARSZAWA 1994

238/pf137/2

AKADEMIA ... Do pakietu II ... WYDZIAŁ

CENTRAL ... [redacted] ... 1-205-1

ZESPÓŁ AUTORSKI

prof. dr hab. Tadeusz KRZEMIEŃ

płk dr hab. Adam TOMASZEWSKI

płk dr Józef SPERLING

mjr dypl. Jarosław TOMASZEWSKI

SPIS TREŚCI

Strona

WPROWADZENIE..... 4

1. MIEJSCE I ROLA WSPARCIA OGNIOWEGO WOJSK W OPERACJI I WALCE..... 9
   1.1. Treść wsparcia ogniowego wojsk..... 11
   1.2. Rodzaje wsparcia ogniowego wojsk..... 20
   1.3. Wymagania systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji i walce..... 27

2. STRUKTURY ELEMENTÓW SYSTEMU KIEROWANIA WSPARCIEM OGNIOWYM WOJSK W OPERACJI I WALCE..... 41
   2.1. Organy oraz punkty dowodzenia i kierowania wsparciem ogniowym wojsk w obecnych strukturach sztabu..... 43
   2.2. System łączności i środki zautomatyzowanego dowodzenia i kierowania ogniem środków wsparcia..... 55

3. ZAKRES ZADAŃ OGNIW ORAZ OBOWIĄZKÓW ICH OSÓB FUNKCYJNYCH SYSTEMU KIEROWANIA WSPARCIEM OGNIOWYM WOJSK W OPERACJI I WALCE..... 61
   3.1. Rola dowódcy i sztabu ogólnowojskowego w kierowaniu wsparciem ogniowym wojsk..... 64
   3.2. Centrum Kierowania wsparciem ogniowym na szczeblu związku operacyjnego (korpusu)..... 74
   3.3. Ośrodek Kierowania wsparciem wgniowym na szczeblu związku taktycznego (dywizji, samodzielnej brygady). 97

4. FUNKCJONOWANIE SYSTEMU KIEROWANIA WSPARCIEM OGNIOWYM WOJSK W OPERACJI I WALCE.....107
4.1. Planowanie wsparcia ogniowego wojsk.....108
4.2. Organizacja działań bojowych oraz doprowadzenie środków wsparcia ogniowego wojsk do gotowości bojowej.....125

ZAKOŃCZENIE.....133

WYKAZ LITERATURY.....136

WPROWADZENIE

Proces kierowania środkami rażenia (ich ogniem) w operacji i walce na współczesnym polu walki jest integralnym i wyjątkowo ważnym elementem dowodzenia. Jego znaczenie w działaniach bojowych systematycznie rośnie, wraz z rozwojem nowoczesnych środków ogniowych (głównie precyzyjnego i powierzchniowego rażenia oraz zdalnego minowania), a także zwiększającym się nieustannie zapotrzebowaniem na ciągłą walkę ogniową zarówno w wymiarze operacyjnym jak i taktycznym głównie ze środkami ogniowymi oraz elementami systemu rozpoznania i dowodzenia przeciwnika.

Jednoznacznie potwierdzają to wnioski z różnych konfliktów i działań wojennych, prowadzonych w ostatanich latach, a głównie wojny w Zatoce Perskiej. Wykazują one, że sprawność systemu kierowania wsparciem ogniowym (w jego ramach także systemem rozpoznania) odgrywa nie mniejszą rolę niż możliwości ogniowe środków rażenia. Trzeba stwierdzić, iż są to równorzędne czynniki, decydujące o efektywności wsparcia ogniowego wojsk w operacji i walce (skuteczności ognia środków rażenia).

Trzeba także zauważyć, że wraz z rozwojem i intensywnym narastaniem możliwości bojowych współczesnych środków ogniowych, rośnie skala problemów związanych z dowodzeniem (kierowaniem wsparciem ogniowym wojsk) w działaniach bojowych. Przy czym należy uwzględnić, iż zakładany dynamizm współczesnego pola walki, w połączeniu z brakiem doświadczeń wojennych kadry dowódczej i sztabowej może komplikować i utrudniać planowanie i organizowanie wsparcia ogniowego wojsk oraz kierowanie nim w toku operacji i walki. W tej dziedzinie ujemny wpływ mogą mieć także trudności w ocenie poprawności rozwiązań problemów kierowania wsparciem ogniowym w warunkach prowadzenia bieżących ćwiczeń, z reguły na mapach, a w terenie - przy wykorzystaniu (zaangażowaniu) ograniczonych sił i środków rażenia oraz elementów systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk.

Wszystko to (potrzeby współczesnego pola walki w zakresie efektywnego wsparcia ogniowego wojsk w działaniach bojowych oraz brak obecnie jednoznacznego modelu postępowania przy rozwiązywaniu

problemów z tym związanych) narzuca konieczność (inspiruje) poszukiwania skutecznych rozwiązań efektywnego wykorzystywania posiadanych sił i środków wsparcia ogniowego, jego planowania i organizowania oraz kierowania nim w toku operacji i walki.

Prowadząc badania naukowe nad powyższymi problemami trzeba mieć na uwadze potrzebę użycia wojsk na prawdopodobnych głównych kierunkach uderzeń potencjalnego przeciwnika, przy uwzględnieniu konieczności "starcia' ogniowego z nim, już w głębi jego ugrupowania operacyjnego, na podejściach (przed nawiązaniem bezpośredniej styczności z własnymi wojskami), głównie w celu uniemożliwienia mu (obniżenia możliwości) wykorzystania olbrzymich możliwości ogniowych.

Trzeba widzieć konieczność uwzględnienia tego problemu w modernizacji naszych Sił Zbrojnych (przewidują to plany rozwojowe wojsk, odpowiednich centralnych organów zajmujących się tymi problemami), głównie poprzez stopniowe i systematyczne wyposażanie ich w nowoczesne środki "głębokiego" rozpoznania i operatywnego dowodzenia (kierowania ogniem).

Powyższe odnieść należy także do ogólnego i bezpośredniego wsparcia ogniowego na szczeblach taktycznych - możliwości w tym zakresie artylerii dywizji i brygady, ich środków rozpoznania i kierowania ogniem.

Obecnie chodzi jednak o to, aby opracować efektywny model kierowania wsparciem ogniowym wojsk, przy wykorzystaniu środków znajdujących się w strukturach wojsk, z uwzględnieniem stopniowej ich modernizacji, w celu zapewnienia najpełniejszego (optymalnego) wykorzystania potencjału ogniowego będącego w dyspozycji dowódcy ogólnowojskowego danego szczebla dowodzenia.

Trzeba zauważyć, iż problemy wsparcia ogniowego wojsk w nowych warunkach współczesnego pola walki, a w jego ramach, głównie kierowanie tym wsparciem, znajdują poczesne miejsce w badaniach naukowych i praktycznej weryfikacji, na miarę możliwości poszczególnych komórek (zespołów) parających się tym problemem. Odnieść to należy przede wszystkim do Szefostwa Wojsk Rakietowych i Artylerii SGWP, Katedry Wojsk Rakietowych i Artylerii AON oraz Szefostw OW szczególnie Warszawskiego Okręgu Wojskowego.

Katedra Wojsk Rakietowych i Artylerii AON od kilku lat prowadzi intensywne badania naukowe nad tymi problemami w ramach operacji obronnej prowadzonej na obszarze kraju. Dotychczasowe wyniki tych badań znajdują określone odzwierciedlenie w wielu wydawnictwach głównie takich jak:

- Organizacja porażenia ogniowego w działaniach zaczepnych (rozprawa habilitacyjna), płk dr Cz. Jarecki, AON,1991;
- Artyleria w walce (materiały do studiowania), J. Więcek, R.Biernacik, AON, 1992;
- Planowanie i organizacja wsparcia ogniowego integralną częścią przygotowania wojsk do działań obronnych (materiały do studiowania), J. Sperling, AON, 1992;
- Artyleria w warunkach lat dziwięćdziesiątych, (materiały z sympozjum naukowego), praca zespołowa, AON, 1992;
- Struktury i zadania wojsk rakietowych i artylerii w świetle nowych zadań sił zbrojnych Rzeczypospolitej Polski (studium operacyjno taktyczne), Cz. Jarecki, AON, 1993;
- Wsparcie ogniowe wojsk w operacji i walce (studium operacyjno-taktyczne), A. Tomaszewski, AON, 1993.

Prezentowany materiał - studium operacyjne, dotyczący wybranych problemów wsparcia ogniowego wojsk (kierowania wsparciem ogniowym w operacji i walce) ma na celu określenie racjonalnych struktur systemu kierowania wsparciem ogniowym na szczeblach operacyjnych i taktycznych, zadań osób funkcyjnych oraz sposobu funkcjonowania tego systemu i jest próbą uogólnienia dotychczasowego dorobku naukowego Katedry oraz bieżących badań naukowych z uwzględnieniem publikacji na powyższy temat wydanych poza AON, głównie przez Szefostwo Wojsk Rakietowych i Artylerii SG WP i Szefostwo Wojak Rakietowych i Artylerii WOW (jest propozycją katedry w rozwiązywaniu problemów kierowania wsparciem ogniowym w operacji i walce).

Opracowanie zawiera wnioski i uogólnienia dotyczące głównie takich problemów jak:

- miejsce wsparcia ogniowego wojsk w operacji i walce, jaka jest rola wsparcia ogniowego w działaniach bojowych oraz jego wpływ na wynik operacji i walki;

- struktury elementów systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk z uwzględnieniem poszczególnych szczebli dowodzenia (operacyjnych i taktycznych);

- wyposażenie (oprzyrządowanie) elementów systemu określonych szczebli dowodzenia oraz ich poszczególnych stanowisk pracy;

- obsady osobowej (osób funkcyjnych) omawianych elementów systemu z uwzględnieniem stanu etatowego (stałego) oraz stanu zmiennego ("dochodzących" osób funkcyjnych określonych komórek sztabu, rodzajów wojsk i służb);

- zakresu obowiązków osób funkcyjnych poszczególnych elementów systemu kierowania wsparciem ogniowym (na szczeblach operacyjnych i taktycznych);

- funkcjonowania poszczególnych elementów i całego systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk w okresie przygotowania operacji (walki) oraz w toku prowadzenia działań bojowych.

W efekcie prowadzonych badań nad powyższymi problemami sformowano określone propozycje i wnioski dotyczące organizacji (struktury), wyposażenia, zakresu obowiązków osób funkcyjnych oraz funkcjonowania systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji i walce.

Badania naukowe nad tematem, jego poszczególnymi problemami prowadzono różnymi metodami: empirycznymi (obserwacje naukowe, badanie opinii) i teoretycznymi (analiza, synteza, analogia- wnioskowanie, głównie jednak wykorzystano analogię i wnioskowanie. W całości przeprowadzonych badań można wyróżnić trzy etapy.

W pierwszym etapie sformuowano cel badań oraz wyodrębniono określone problemy (pytania), podlegające badaniom.

W drugim etapie badań zebrano opublikowane na dany temat materiały (opracowania teoretyczne) oraz dane doświadczeń poszczególnych pracowników naukowo-dydaktycznych katedry, a także oficerów (specjalistów) innych komórek Akademii Obrony Narodowej i z wojsk. Autorzy pragną zauważyć, iż szczególnie przydatne w badaniach okazały się doświadczenia i wnioski z praktycznej działalności wybranych elementów systemu (wnioski z ćwiczeń) sformułowane przez Szefostwo Wojsk Rakietowych i Artylerii Warszawskiego Okręgu Wojskowego.

Zebrane materiały, doświadczenia i wnioski podlegały gruntownej analizie - dociekano związków między posiadanymi danymi a niewiadomymi tkwiących w poszczególnych problemach badawczych.

W trzeciej fazie badań naukowych dokonano interpretacji otrzymanych danych i opracowano hipotetyczne, ale według poglądów autorów, w pewnym sensie rozstrzygalne rozwiązanie - sformułowano określone propozycje dotyczące struktury i funkcjonowania systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji i walce.

Sformułowane propozycje i wnioski, jako wyniki badań naukowych uszeregowano chronologicznie w czterech zasadniczych zagadnieniach:

- miejsce i rola wsparcia ogniowego wojsk w operacji i walce;
- struktury elementów systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji i walce;
- zakres obowiązków ogniw i osób funkcyjnych systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji i walce;
- funkcjonowanie systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji i walce.

Autorzy żywią nadzieję, że przedstawione w opracowaniu propozycje rozwiązań będą wykorzystywane głównie do przygotowania materiałów dydaktycznych przez nauczycieli akademickich oraz przez studentów w procesie studiów. Mogą także stanowić pomoc w szkoleniu wojsk i sztabów oraz być przydatne w dalszych badaniach naukowych nad tym tematem, spożytkowane przy podejmowaniu ostatecznych ustaleń w tym zakresie przez odpowiednie komórki SG WP.

1. MIEJSCE I ROLA WSPARCIA OGNIOWEGO WOJSK W OPERACJI I WALCE

Rażenie ogniowe[1]/ w działaniach bojowych jest podstawowym elementem każdej walki i operacji. Środki ogniowe są w ręku dowódcy swoistym narzędziem, przy pomocy którego realizuje on zadania bojowe. Jedynie przy pomocy ognia można w operacji (walce) obniżyć skutecznie potencjał bojowy przeciwnika, wzbronić manewru jego zgrupowaniom, trwale eliminować z walki siły i środki ogniowe i dezorganizować zaopatrywanie wojsk.

Ogień w działaniach bojowych stosują różne rodzaje wojsk, wykorzystując: broń strzelecką i pokładową, czołgi, przeciwpancerne pociski kierowane, miny, artylerię, rakiety ziemia-ziemia i ziemia-powietrze, śmigłowce bojowe oraz różnego rodzaju samoloty. Tak duży i różnorodny arsenał środków ogniowych, o ogromnych możliwościach niszczenia upoważnia, by w teorii współczesne operacje określać mianem przestrzennych i powietrzno - lądowych.

Mówiąc o środkach ogniowych, należy mieć na uwadze także amunicję. Gwałtowny rozwój elektroniki i miniaturyzacja urządzeń spowodowały, że charakterystyki bojowe nowych pocisków (rakiet, bomb) wprowadzanych do uzbrojenia w ostatnich latach w wielu armiach, zdecydowanie zwiększają możliwości rażenia przeciwnika. Wzrasta niewspółmiernie precyzja uderzeń ogniowych oraz skuteczność rażenia obiektów. Wyraźnie widoczne są zmiany jakościowe we wprowadzanych do uzbrojenia rodzajach amunicji.

Wiele wskazuje na to, że także w naszej armii problemy nowych rodzajów amunicji są dostrzegane i w najbliższych latach będą powoli, ale systematycznie pozytywnie rozwiązywane. Przy czym, znaczącą rolę w jej rozwoju może odegrać nasz rodzimy przemysł

---

[1]/Rażenie ogniowe to zorganizowane oddziaływanie na przeciwnika różnymi rodzajami środków ogniowych w celu pozbawienia go zdolności do prowadzenia skutecznych działań bojowych. Wyróżnia się ogień pododdziałów piechoty i czołgów, wsparcie ogniowe wojsk oraz ogień przeciwlotniczy - Regulamin działań taktycznych wojsk lądowych, cz.I, wyd. SGWP, 1994, s.8.

zbrojeniowy.

Jednakże o skutecznym rażeniu ogniowym przeciwnika w operacji (walce) nie decydują wyłącznie charakterystyki bojowe posiadanych środków ogniowych. Nie mniejszy udział w tym ma system rozpoznania obiektów przeciwnika oraz kierowania ogniem (system kierowania wsparciem ogniowym wojsk).

Wiele jest przykładów świadczących o wyjątkowo dużych trudnościach, na jakie napotykają wojska podczas prowadzenia tzw. walki ogniowej z operacyjno-taktycznymi środkami rażenia przeciwnika tradycyjnymi sposobami. Doświadczenia wykazują, że niezbędne są w tym celu odpowiednie systemy rozpoznawczo-ogniowe, zdolne do wykrycia i natychmiastowego zniszczenia (obezwładnienia) ważnych obiektów (szczególnie ruchliwych)przeciwnika.

Celem każdej walki zbrojnej jest zwycięstwo nad przeciwnikiem. Może ono być osiągnięte poprzez połączenie w jeden spójny system takich podstawowych składników (czynników) walki jak rażenie, ruch i informacja.

Rażenie to destrukcyjne oddziaływanie na siły i środki przeciwnika. Podstawowym czynnikiem rażenia jest ogień. Pozwala on niszczyć obiekty przeciwnika, dezorganizować jego poczynania i osiągnąć założone cele taktyczne. Uzupełniającą rolę w walce spełnia rażenie elektroniczne i psychologiczne, które powinno być ściśle powiązane z rażeniem ogniowym[2]/.

Rażenie ogniowe to zorganizowane oddziaływanie na przeciwnika różnymi rodzajami środków ogniowych w celu pozbawienia go zdolności do prowadzenia skutecznych działań bojowych. Wyróżnia się ogień pododdziałów piechoty i czołgów, wsparcie ogniowe wojsk oraz ogień przeciwlotniczy[3]/.

Rażenie ogniowe jako główny element składowy walki umożliwia realizację zadań bojowych poprzez niszczenie, obezwładnienie, nękanie i oślepienie (zadymianie) zasadniczych elementów ugrupowania bojowego (operacyjnego) przeciwnika, a także osłonę

---

[2]/ Regulamin działań taktycznych wojsk lądowych, cz.I, wyd.SGWP, 1994, s.8.

[3]/ Tamże.

wojsk własnych przed ich zniszczeniem jego środkami.

Ogień pododdziałów piechoty i czołgów odgrywa główną rolę w walce (boju). Jest podstawowym i najbardziej skutecznym rodzajem ognia w bezpośrednim starciu z przeciwnikiem. Powinien być prowadzony w powiązaniu z ogniem środków wsparcia bezpośredniego, zaporami inżynieryjnymi oraz właściwościami terenu i manewrem pododdziałów.

Jednakże zasadniczym elementem rażenia ogniowego przeciwnika, decydującym o powodzeniu wojsk w operacji i walce jest wsparcie ogniowe wojsk. Jest ono jednym z podstawowych elementów współczesnych operacji i powinno być ściśle powiązane z zadaniami operacyjno-taktycznymi (bojowymi) realizowanymi przez związki taktyczne (oddziały). Obejmuje ogień artylerii (pośredni i na wprost), uderzenia rakietowe i lotnicze oraz działalność ogniową środków inżynieryjnych i nnych. Działalność ogniowa środków wsparcia wojsk jest bezpośrednio podporządkowana celowi i zamiarowi operacji oraz zmierza wprost do stworzenia dogodnych warunków wykonywania zadań bojowych przez związki taktyczne i oddziały (pododdziały).

1.1. Treść wsparcia ogniowego wojsk.

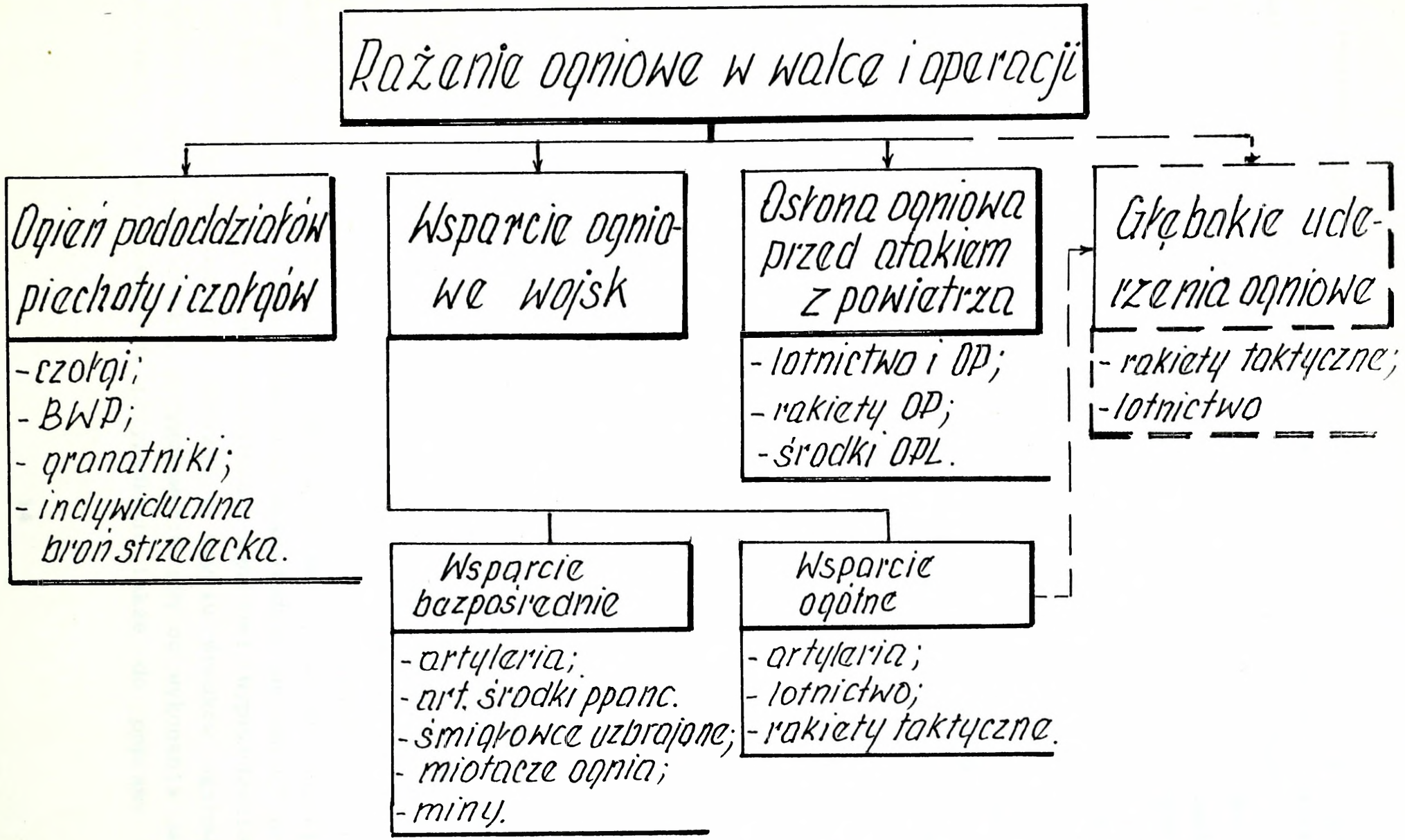
Z powyższego wynika, iż wsparcie ogniowe wojsk można zdefiniować także, jako działalność ogniową organizowaną przez dowódców szczebla operacyjnego i taktycznego głównie przy użyciu wojsk rakietowych, artylerii i lotnictwa, na rzecz podległych związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów w celu zapewnienia im dogodnych warunków wykonania zadań operacyjo-taktycznych i taktycznych. Zatem wsparcie ogniowe wojsk w operacji, niezależnie od jej rodzaju i charakteru, organizuje się na wszystkich szczeblach dowodzenia (od pododdziału do związku operacyjnego włącznie) i powinno być ono ściśle powiązane z zadaniami (działalnością) podległych wojsk. Oznacza to więc, że dowódca związku operacyjnego winien organizować wsparcie ogniowe na korzyść podległych związków taktycznych, a dowódcy tych związków taktycznych na rzecz swych oddziałów (pododdziałów). Każdy z

dowódców powinien uwzględniać przy tym ważność realizowanych zadań przez podległe struktury, kierunki głównego zagrożenia lub własnego natarcia oraz cel działań operacyjnych (taktycznych).

Z przytoczonych definicji wynika, że wsparcie ogniowe wojsk polega na wykonaniu konkretnych zadań ogniowych przez środki rażenia będące w dyspozycji dowódcy określonego szczebla lub jego przełożonego na korzyść podległych związków operacyjnych (związków taktycznych, oddziałów, pododdziałów) w celu obniżenia potencjału bojowego przeciwnika, zdezorganizowaniu jego zamiaru i zapewnieniu wojskom własnym sprzyjających warunków wykonania postawionych im zadań operacyjno-taktycznych (bojowych).

Z uwagi na stopień (zakres) powiązania ognia środków wsparcia ogniowego z działaniami wojsk zmechanizowanych i pancernych, a przede wszystkim uderzeń i ognia wojsk rakietowych i artylerii, zadania tych środków można wyodrębnić w postaci: uderzeń ogniowych o znaczeniu operacyjnym (głębokie uderzenia ogniowe), ogólnego wsparcia ogniowego i bezpośredniego wsparcia ogniowego wojsk. Przy takim podziale działalności ogniowej środków rażenia, trzeba mieć jednak na uwadze, że uderzenia ogniowe o znaczeniu operacyjnym (głębokie uderzenia ogniowe) wykonywane w ramach operacji lądowej też należy zaliczyć w zakres wsparcia ogólnego wojsk. Są one bowiem jego częścią składową, tylko że wykonywane w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika, ale na korzyść walczących wojsk, w ramach ich wsparcia w operacji. Zatem z uwagi na realizowane zadania i angażowane do ich wykonania środki ogniowe, w ogólnym wsparciu ogniowym wojsk można wyodrębnić ogólne wsparcie ogniowe o znaczeniu operacyjnym i ogólne wsparcie ogniowe o znaczeniu taktycznym.

Ogólną strukturę tak ujętego rażenia ogniowego przeciwnika w operacji i walce oraz rodaje środków angażowanych do wykonania zadań przedstawiono na rysunku 1.

Rys. 1. Ogólna struktura rażenia ogniowego w operacji i walce.

Wsparcie ogniowe wojsk jako element rażenia ogniowego, które jest głównym czynnikiem decydującym o powodzeniu operacji (walki), realizowane przy użyciu różnorakich środków ogniowych jest problemem ogólnowojskowym. Za jego organizację w świetle Regulaminu działań taktycznych wojsk lądowych, odpowiadają dowódcy ogólnowojskowi wszystkich szczebli dowodzenia. Za ogólne wsparcie ogniowe - dowódcy związków operacyjnych i taktycznych, a za bezpośrednie wsparcie ogniowe - dowódcy oddziałów i pododdziałów.

Zachodzi zatem konieczność ustalenia zakresu odpowiedzialności poszczególnych szczebli dowodzenia za planowanie i organizowanie wsparcia ogniowego wojsk oraz kierowanie nim w działaniach bojowych, a także zapewnienia im niezbędnej samodzielności w tym zakresie. Wnioski z badań tego problemu sugerują jego rozwiązanie poprzez ustalenie stref odpowiedzialności ogniowej poszczególnych szczebli dowodzenia.

Pod pojęciem strefy odpowiedzialności ogniowej rozumie się obszar w wyznaczonym pasie działania (przy braku sąsiadów, także i na skrzydłach) sięgający na określoną głębokość przed frontem wojsk, w którym dany szczebel dowodzenia jest obowiązany organizować i realizować zadania wsparcia ogniowego na korzyść podległych wojsk przy użyciu organicznych i przydzielonych środków ogniowych. Przy tym głębokość strefy powinna w zasadzie pokrywać się z głębokością zadania operacyjnego (taktycznego) rozpatrywanego szczebla dowodzenia.

Jednakże trzeba mieć na uwadze, że wydzielenie strefy odpowiedzialności ogniowej dla danego szczebla dowodzenia narzuca określone wymagania dla środków rozpoznania, które będą wykonywać zadania dla potrzeb rażenia ogniowego (wsparcia ogniowego wojsk) w tej strefie. Zatem zasięg rozpoznania (głębokość strefy zainteresowania) nie może pokrywać się z głębokością strefy odpowiedzialności ogniowej. Rozpoznanie bowiem winno uzyskiwać dane o przeciwniku (jego obiektach) odpowiednio wcześniej przed jego wejściem w strefę odpowiedzialności ogniowej. Wyprzedzenie to jest niezbędne do podjęcia decyzji o użyciu środków ogniowych (wsparcia ogniowego wojsk), przygotowania ich do wykonania zadań ogniowych, a w niektórych przypadkach także do poprawy ich

położenia.

Prowadzone badania naukowe nad tym problemem przez różne komórki (zespoły naukowe), także zespołu niniejszego opracowania, potwierdzają zgodność wniosków dotyczących głębokości stref odpowiedzialności ogniowej i stref zainteresowania (zasięgu rozpoznania) dla potrzeb rażenia ogniowego przeciwnika poszczególnych szczebli dowodzenia.

Oddział (pododdział) z reguły będzie zwalczał atakującego (broniącego) się przeciwnika na głębokość do 5km (głębokość ugrupowania atakującego lub broniącego się batalionu pierwszego rzutu przeciwnika) oraz w stronę odsłoniętych skrzydeł - do 2km, w ramach zadań bezpośredniego wsparcia ogniowego. Rażeniu ogniowemu będą podlegać zatem: wojska pierwszorzutowych batalionów przeciwnika (czołgi, bojowe wozy piechoty, środki przeciwpancerne, moździerze, siła żywa i inne); punkty dowodzenia kompanii i batalionów; środki rozpoznania, środki ogniowe i inne cele pojedyńcze, rozmieszczone w ugrupowaniu pierwszorzutowych batalionów.

Zaś w celu wykonania powyższych zadań (zadań bezpośredniego wsparcia ogniuowego) głębokość rozpoznania prowadzonego różnymi środkami powinna wynosić 15-20km. Umożliwiłoby to śledzenie przeciwnika na podejściach do strefy odpowiedzialności ogniowej oraz zapewniłoby około 1 godziny na przygotowanie wyznaczonych do wykonania zadań środków ogniowych lub do wykonania manewru nimi na zagrożony kierunek (kierunki). Do wykonania zadań bezpośredniego wsparcia ogniowego wojsk dowódca oddziału (pododdziału) będzie dysponował środkami organicznymi i ewentualnie artylerią przydzieloną. Ponadto na korzyść oddziału mogą być użyte śmigłowce bojowe i inne środki ze szczebla związku taktycznego wykonujące zadania w ramach wzmocnienia ogniem.

Związek taktyczny w ramach wykonywania zadań wsparcia ogólnego, przy użyciu posiadanych środków ogniowych ma możliwość zwalczania obiektów przeciwnika na głębokość 15-20km w głąb jego ugrupowania i 8-10km w stronę odsłoniętych skrzydeł. Zasadniczym zadaniem angażowanych środków ogniowych będzie walka z artylerią przeciwnika, a ponadto rażenie: elementów systemu rozpoznania i

walki radioelektronicznej, elementów systemu dowodzenia i kierowania ogniem szczebla taktycznego, wojsk na drogach podejścia i rozwinięcia, a także (w miarę potrzeby) środków obrony przeciwlotniczej w korytarzu przelotu własnego lotnictwa oraz inne ważne obiekty w ugrupowaniu bojowym przeciwnika, rozmieszczone w zasięgu ognia posiadanych środków rażenia. W określonych sytuacjach taktycznych, artyleria wsparcia ogólnego może wykonywać zadania w ramach wzmocnienia ogniem oddziałów (pododdziałów) w strefie wsparcia bezpośredniego.

Do wykonania zadań wsparcia ogólnego na szczeblu związku taktycznego będzie angażowany organiczny pułk artylerii oraz artyleria przydzielona lub pozostająca w podporządkowaniu szczebla operacyjnego.

Uwzględniając głębokość strefy wsparcia ogólnego na szczeblu związku taktycznego (głębokość strefy odpowiedzialności ogniowej) do 15-20km, zasięg rozpoznania dla potrzeb wykonania zadań ogniowych powinien, jak przewidują wyniki badań (przeprowadzone kalkulacje), wynosić do 50km. Pozwoli to uzyskać około 1,5-2 godzin na przygotowanie środków ogniowych do wykonania zadań oraz dokonania ewentualnej zmiany ich położenia (dokonania manewru na odpowiednie kierunki). Analiza możliwości obecnych środków rozpoznania wykazuje, że głębokość tą można osiągnąć poprzez wykorzystanie organicznych i przydzielonych artyleryjskich środków rozpoznania oraz informacji otrzymywanych z rozpoznania ogólnowojskowego i powietrznego. Trzeba jednakże zauważyć, że w celu zwiększenia możliwości rozpoznania dla potrzeb wsparcia ogólnego na szczeblu związku taktycznego zachodzi pilna konieczność wyposażenia pododdziałów rozpoznawczych w środki o znacznie większych możliwościach od obecnie znajdujących się w strukturach wojsk.

Związek operacyjny oraz środki ogniowe pozostające w dyspozycji Naczelnego Wodza wykonują zadania wsparcia ogólnego, z reguły poza strefą odpowiedzialności ogniowej związku taktycznego lub, w określonych sytuacjach, bezpośrednio w tej strefie, w ramach wzmocnienia ogniem. Do wykonania zadań ogólnego wsparcia ogniowego wojsk w głębi operacyjnej mogą być użyte wojska

rakietowe i lotnictwo. Niekiedy w dyspozycji związku operacyjnego może pozostać brygada artylerii podporządkowania centralnego lub jej część. W tym przypadku, ze względu na zasięg ognia jej środków rażenia, zadania ogniowe mogą być wykonywane jedynie w ramach wzmocnienia ogniem związków taktycznych (w ich strefach odpowiedzialności ogniowej).

Uogólniając, głębokośći stref odpowiedzialności ogniowej z reguły powinny pokrywać się, co wyżej już wskazano, z głębokością zadania taktycznego (operacyjnego) danego szczebla dowodzenia. Jednakże w rzeczywistości (w konkretnych warunkach) będzie ona uzależniona od zasięgu, będących w dyspozycji danego szczebla, środków ogniowych i środków rozpoznania. Jak wykazuje analiza obecnych możliwości, orientacyjnie można przyjąć następujące głębokości stref odpowiedzialności ogniowej: pododdziału (batalionu) do 5km; oddziału (brygady) do 8-12km; związku taktycznego (dywizji) do 20km; związku operacyjnego (korpusu) do 100-150km (przy uwzględnieniu wysiłku lotnictwa podporządkowania centralnego).

Nadmienić trzeba, że zakładany podział wielkości stref odpowiedzialności ogniowej poszczególnych szczebli dowodzenia, choć orientacyjny, będzie sprzyjał znacznemu ich usamodzielnieniu, podczas wykonywania zadań w każdym rodzaju zadań bojowych. Wpłynie także korzystnie na decentralizację kierowania wsparciem ogniowym wojsk (proces planowania i organizowania wsparcia ogniowego) oraz kierowania nim w toku operacji (walki). Zatem, cały system kierowania wsparciem ogniowym wojsk stanie się bardziej odporny na oddziaływanie ze strony przeciwnika i lepiej dostosowany do potrzeb wspieranych wojsk. Mając bowiem jednoznacznie określoną strefę odpowiedzialności ogniowej i sprecyzowane podstawowe zadania ogniowe (taktyczne) w danej sytuacji oraz uwzględniając posiadane siły i środki, każdy szczebel dowodzenia (dowódca, sztab) będzie mógł samodzielnie planować i organizować działalność ogniową (kierować wsparciem ogniowym wojsk) w operacji (walce).

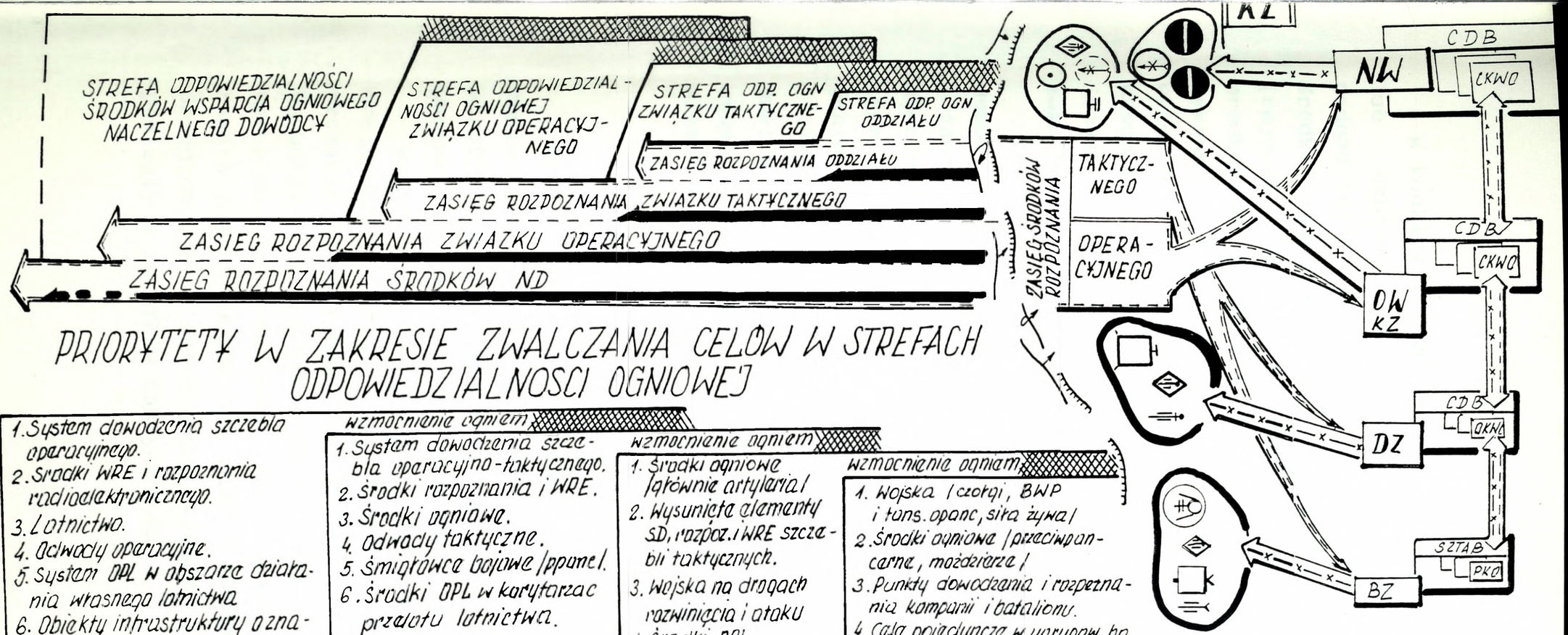
Ideowy schemat obszaru stref odpowiedzialności ogniowej, zasięgów stref zainteresowania (rozpoznania), priorytety ważności zwalczanych obiektów i angażowanych środków do wykonania zadań,

przedstawiono na rysunku 2.

Trzeba zauważyć, iż analiza potrzeb wsparcia ogniowego wojsk wskazuje na ich zmienność co do zakresu i rodzaju. Należy uwzględnić okoliczności zaistnienia w określonych warunkach dodatkowych potrzeb w środkach ogniowych określonych szczebli dowodzenia. Zajdzie zatem konieczność wzmocnienia związków taktycznych (oddziałów) z reguły wykonujących główne zadania w operacji (walce), dodatkowymi środkami wsparcia ogniowego, zwykle artylerią lub określonym wysiłkiem lotnictwa, wojsk rakietowych oraz artylerii z nadrzędnych szczebli dowodzenia.

Wzmocnienie środkami wsparcia będzie zachodzić wówczas gdy na całą operację (walkę) lub jej określony etap, związek operacyjny (taktyczny, oddział) otrzymuje z wyższego szczebla określone związki taktyczne (oddziały, pododdziały) środków ogniowych (środków wsparcia ogniowego). Wówczas są one wykorzystywane na takich samych zasadach jak środki organiczne. Oznacza to, że dowódca otrzymujący związek taktyczny (oddział, pododdział) jako wzmocnienie jest odpowiedzialny za jego rozmieszczenie w swoim ugrupowaniu, planowanie, organizowanie i stawianie zadań bojowych (ogniowych) oraz dowodzenie (kierowanie ogniem) w toku operacji (walki).

Wzmocnienie ogniem jest sposobem użycia środków ogniowych w operacji (walce), polegającym na planowym lub doraźnym (na wezwanie) skierowaniu wysiłku ogniowego określonych środków rażenia szczebla nadrzędnego w rejon (pas działań bojowych) podległego związku taktycznego (oddziału, pododdziału) w celu wsparcia jego działań bojowych. W tym przypadku zadania ogniowe precyzuje dowódca wzmacnianego ogniem związku taktycznego (oddziału, pododdziału). Istotą tego rodzaju wzmocnienia jest uzupełnienie brakujących możliwości ogniowych podległego szczebla, bez przydzielania mu środków ogniowych. Realizuje się je zatem poprzez manewr ogniem lub środkami walki, np. śmigłowcami bojowymi w strefie odpowiedzialności ogniowej niższych szczebli dowodzenia.

PRIORYTETY W ZAKRESIE ZWALCZANIA CELÓW W STREFACH ODPOWIEDZIALNOŚCI OGNIOWEJ

1. System dowodzenia szczebla operacyjnego.
2. Środki WRE i rozpoznania radioelektronicznego.
3. Lotnictwo.
4. Odwody operacyjne.
5. System OPL w obszarze działania własnego lotnictwa
6. Obiekty infrastruktury oznaczeniu militarnym.

wzmocnienie ogniem

1. System dowodzenia szczebla operacyjno-taktycznego.
2. Środki rozpoznania i WRE.
3. Środki ogniowe.
4. Odwody taktyczne.
5. Śmigłowce bojowe /ppanc/.
6. Środki OPL w korytarzac przelotu lotnictwa.

wzmocnienie ogniem

1. Środki ogniowe /głównie artylaria/
2. Wysunięte elementy SD, rozpoz. i WRE szczebli taktycznych.
3. Wojska na drogach rozwinięcia i ataku
4. Środki OPL

wzmocnienie ogniem

1. Wojska /czołgi, BWP i tuns. opanc, siła żywa/
2. Środki ogniowe /przeciwpancerne, moździerze/
3. Punkty dowodzenia i rozpoznania kompanii i batalionu.
4. Cele pojedyncze w ugrupow. bp

WSPARCIE OGÓLNE

powyżej 50 km	do 50 km /100-150 km/	do 20 km /30-40 km/	**WSPARCIE BEZPOŚREDNIE** do 5 km /8-12 km/*
środki ogniowe ND	środki ogniowe ZO	środki ogniowe ZT	środki ogniowe oddziału i podod.
lotnictwo	prt, drt, /BAWO/	artyleria ZT	art. BZ, moździ. art. śr. ppanc. śmig.

LEGENDA:

- wykonywanie zadań wsparcia ogn. w ramach wzmocnienia ogniem;
- stawianie zadań ogniowych, przymowanie meldunków od podwładnych
- przekazywanie danych z rozpoznania; dla potrzeb podejmowania decyzji
- wymiana danych z rozpoznania, zapotrzebowanie na wzmocnienie ogniem.
- zasięgi środków rozpoznania realizujących zadania dla potrzeb wsparcia ogniowego wojsk

Rys. 2. Strefy odpowiedzialności ogniowej i zainteresowania /rozpoznania/ oraz wykonywane w ich ramach zadania ogniowe

/*/ przewidywany zasięg rażenia w strefach odpowiedzialności ogniowej w wariancie docelowym

W konkluzji trzeba zauważyć, iż wzmocnienie środkami ogniowymi lub ogniem podległych związków taktycznych (oddziałów, pododdziałów) oraz możliwość centralizacji uderzeń ogniowych środków rażenia kilku szczebli dowodzenia w określonym obszarze (rejonie) umożliwia dowódcom efektywne spożytkowanie wysiłku środków wsparcia ogniowego w operacji (walce) i wykorzystać go do wykonania najważniejszych zadań na zagrożonych kierunkach (w ważnych rejonach). Przy czym przyjęcie takich rozwiązań w dysponowaniu środkami ogniowymi wpływa korzystnie na "elastyczność" całgo systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk w toku operacji (walki).

Analiza przewidywanych zadań wsparcia ogniowego wojsk we współczesnej operacji wskazuje na ich duży zakres oraz różnorodność, a jednocześnie na konieczność wykonywania ich na znacznych głębokościach (obszarach). Wskazuje także, że objętość tych zadań z reguły będzie przerastała możliwości środków rażenia, jakimi będą dysponować dowódcy poszczególnych szczebli dowodzenia.

Z tych też względów, autorzy podzielają poglądy wyrażane przez specjalistów, że w celu usprawnienia planowania i organizowania wsparcia ogniowego wojsk zachodzi potrzeba dokonania odpowiedniej klasyfikacji wsparcia ogniowego wojsk.

1.2. Rodzaje wsparcia ogniowego wojsk

Biorąc pod uwagę sformułowane wcześniej definicje wsparcia ogniowego wojsk, jego hierarchiczny charakter, a także ustalone strefy odpowiedzialności ogniowej można wyróżnić: wsparcie w wymiarze operacyjnym i w wymiarze taktycznym.

Wsparcie ogniowe wojsk realizowane w wymiarze operacyjnym obejmowałoby działalność ogniową organizowaną przez dowódców szczebla operacyjnego (w tym Naczelnego Wodza) w celu zapewnienia warunków realizacji zadań przez podległe wojska w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika. Do wykonania zadań w jego ramach byłyby angażowane siły i środki podległe bezpośrednio tym dowódcom, a w określonych sytuacjach, także wydzielone środki podległych związków taktycznych.

Wsparcie ogniowe wojsk realizowane w wymiarze taktycznym obejmowałoby z kolei działalność ogniową organizowaną przez dowódców związków taktycznych i oddziałów w celu zapewnienia warunków wykonania zadań taktycznych przez podległe oddziały (pododdziały). Do wykonania tych zadań byłyby wykorzystywane organiczne i przydzielone siły i środki, będące w dyspozycji dowódców tych szczebli dowodzenia. Ponadto, w decydujących okresach walki mogłyby być angażowane dodatkowo wydzielone środki ogniowe podległe dowódcy związku operacyjnego (korpusu).

Przy tak przyjętym podziale, trzeba mieć na uwadze, że w określonych etapach operacji wsparcie ogniowe wojsk może być organizowane także w skali operacyjno-taktycznej według jednolitego planu, na przykład w okresie wzbronienia podejścia i rozwinięcia przeciwnika do natarcia. Wówczas przedstawione wyżej kryteria podziału wsparcia ogniowego nie będą miały zastosowania.

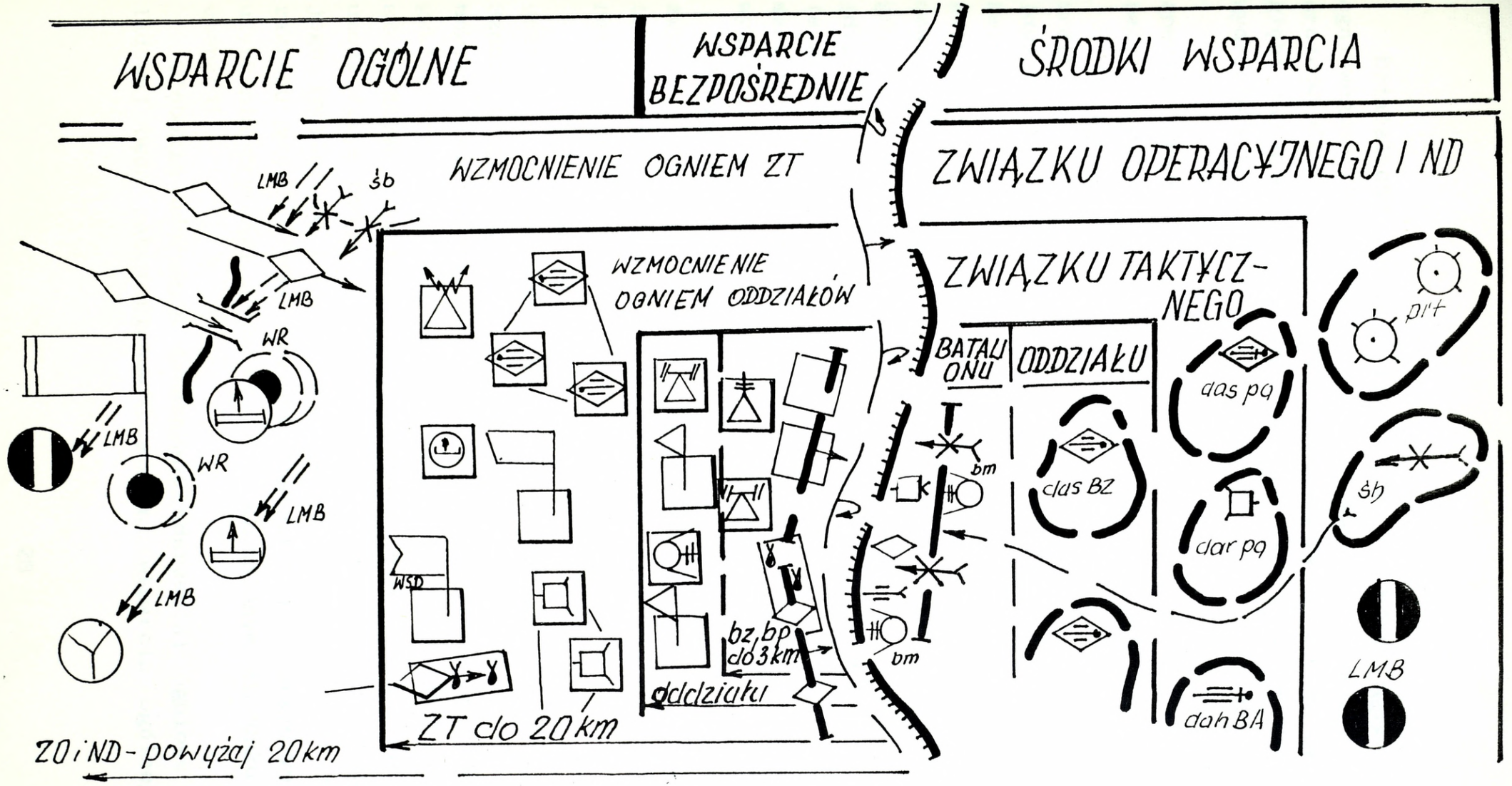
Uogólniając z kolei rodzaj zadań ogniowych, realizowanych przez środki rażenia w przyjętych strefach odpowiedzialności ogniowej oraz cel ich wykonania, w ramach wsparcia ogniowego wojsk można wyróżnić: ogólne wsparcie ogniowe realizowane w wymiarze operacyjno-taktycznym (operacyjnym) i bezpośrednie wsparcie ogniowe, wykonywane w strefie bezpośrednich działań bojowych.

Model wsparcia ogniowego wojsk, uwzględniający powyższy podział, przedstawiono na rysunku 3.

Ogólne wsparcie ogniowe wojsk (w wymiarze operacyjnym i taktycznym) to wykonywanie zadań ogniowych do obiektów przeciwnika, mających zasadniczy wpływ na realizację zadań przez ogólnowojskowe związki operacyjne i taktyczne. Obejmuje ono rażenie sił i środków przeciwnika rozmieszczonych poza strefą bezpośredniej styczności wojsk (poza ugrupowaniem batalionów pierwszego rzutu przeciwnika) - głównie środki ogniowe, elementy systemu dowodzenia i zaopatrywania i inne ważne obiekty. Zadania te realizują środki ogniowe, będące w bezpośredniej dyspozycji dowódcy związku taktycznego i operacyjnego[4]/.

---

[4]/ Metodyka planowania wsparcia ogniowego w operacji i walce (projekt), Szefostwo WRiA SGWP, 1994, s.12.

Rys. 3. Model wsparcia ogniowego wojsk w operacji i walce

Działalność ogniowa wykonywana w ramach ogólnego wsparcia ogniowego wojsk winna być skoordynowana i powiązana z użyciem środków walki elektronicznej oraz działaniami wojsk własnych w głębi ugrupowania przeciwnika: desantów, oddziałów rajdowych i wydzielonych, a także wojsk pozostających w okrążeniu.

Analiza całego procesu ogólnego wsparcia ogniowego wojsk w operacji sugeruje potrzebę (stwarza możliwości) wyróżnienia w jego ramach bieżącego i doraźnego wsparcia ogniowego.

Bieżące wsparcie ogólne to działalność ogniowa, wymagająca krótkiego czasu reakcji ogniowej wyznaczonych środków rażenia (dyżurnych) w strefach odpowiedzialności ogniowej w celu bezzwłocznego porażenia wykrytych, ważnych obiektów przeciwnika, zwłaszcza jego środków ogniowych oraz elementów systemu dowodzenia, rozpoznania i walki elektronicznej. Do wykonania tej grupy zadań wskazanym jest wyznaczać odpowiednie pododdziały (dyżurne): eskadry, dywizjony, powiązane bezpośrednio ze środkami (elementami) rozpoznania. Winny one być wydzielone zarówno na szczeblu operacyjnym, jak i taktycznym (w związkach taktycznych) i wykonywać zadania przez cały czas trwania operacji (walki).

Doraźne wsparcie ogólne to działalność ogniowa powiązana zwykle z zadaniami operacyjnymi (operacyjno-taktycznymi, taktycznymi) wojsk lub rubieżami (rejonami, obszarami) i realizowane także na szczeblu operacyjnym i taktycznym.

W wymiarze operacyjnym będą to z reguły zmasowane ("głębokie") uderzenia ogniowe do wybranych ważnych obiektów przeciwnika. Szczególnego znaczenia nabierają one w operacji obronnej. Mogą bowiem skutecznie paraliżować zamiar przeciwnika, zmniejszać gwałtowność jego uderzeń na wybranych kierunkach oraz obniżać skuteczność wsparcia ogniowego jego zgrupowań. Ponadto, umożliwiają podjęcie walki z siłami powietrznymi przeciwnika na jego terytorium (lotniskach), przez co wpływać na zmniejszenie zakresu zadań własnej obrony powietrznej i przyczyniać się do uzyskania przewagi w powietrzu na określonym kierunku lub etapie operacji.

Głębokie uderzenia (zmasowane uderzenia) ogniowe w operacji lądowej będą zatem stanowić element wsparcia ogólnego wojsk w

skali operacyjnej. Jednakże trzeba mieć na uwadze, że wykonanie zadań ogniowych przez lotnictwo i wojska rakietowe w głębi ugrupowania przeciwnika, zwłaszcza w operacji obronnej, związane jest ze znacznymi trudnościami, wynikającymi z potrzeb uzyskania niezbędnych danych o obiektach uderzeń, a także zapewnienia własnemu lotnictwu w miarę bezpiecznego przelotu na wybranych kierunkach. Z tych też powodów głębokie uderzenia ogniowe w operacji obronnej mogą być wykonywane jedynie doraźnie, w powiązaniu z ważnymi zadaniami wojsk, przy uwzględnieniu możliwości ich wykonania. Mogą one mieć formę pojedyńczych, grupowych lub zmasowanych uderzeń ogniowych.

Mimo skromnych możliwości naszych wojsk na obecnym etapie, głębokie uderzenia ogniowe należy rozpatrywać jako ważny element współczesnych działań bojowych. Stanowić one mogą bowiem istotne zagrożenie dla przeciwnika i wpływać korzystnie na wykonanie zadań przez wojska własne. Trzeba przy tym zauważyć, że rola tych uderzeń, o czym już wspomniano, powszechnie rośnie we wszystkich armiach, w miarę rozwoju środków rozpoznania i rażenia. Również siły zbrojne RP, których zadaniem jest obrona kraju, powinny dysponować odpowiednimi możliwościami wykonania takich uderzeń.

Ogólne wsparcie ogniowe wojsk w operacji (walce) z zasady powinno być organizowane przez sztab związku operacyjnego (realizowane w wymiarze operacyjnym) i sztab związku taktycznego (realizowane w wymiarze taktycznym), a wykonywane (co już sygnalizowano) środkami rażenia (organicznymi i przydzielonymi), podległymi dowódcom tych szczebli. Ponadto, w ogólnym wsparciu ogniowym (organizowanym w wymiarze operacyjnym), w zasadniczych etapach operacji mogą uczestniczyć środki ogniowe bezpośrednio podległe Naczelnemu Wodzowi (lotnictwo, wojska rakietowe) poprzez wykonanie głębokich uderzeń ogniowych na wybrane obiekty przeciwnika.

Zatem, ogólne wsparcie ogniowe będzie realizowane w wymiarze powietrzno-lądowym, na dużej głębokości i przy użyciu różnych rodzajów środków rażenia. Z tych też względów, w czasie planowania, organizowania i prowadzenia operacji niezmiernie ważnym problemem będzie dokładne powiązanie w jeden system działań

wydzielonych środków: rozpoznania, lotnictwa, wojsk rakietowych, oraz środków walki elektronicznej. Wnioski z tak ujętego problemu prowadzą do konieczności dokonania zmian w strukturach sztabów związków operacyjnych i taktycznych, a głównie dotyczących utworzenia (usankcjonowania) w ich etatach stałych elementów (ogniw), odpowiedzialnych za całokształt problemów związanych z planowaniem , organizowaniem i dowodzeniem (kierowaniem wsparciem ogniowym wojsk) w toku operacji (walki), zgodnie z decyzją dowódcy związku operacyjnego (taktycznego).

Bezpośrednie wsparcie ogniowe wojsk, to wykonanie zadań ogniowych organicznymi i przydzielonymi środkami rażenia na korzyść walczących pododdziałów pierwszego rzutu. Obejmuje ono rażenie celów znajdujących się w bezpośredniej styczności walczących wojsk, z zasady w ugrupowaniu batalionów pierwszego rzutu przeciwnika (na głębokość do 5 km), które mają zasadniczy wpływ na rezultaty walki pododdziałów i oddziałów i realizowane jest ogniem artylerii i śmigłowców bojowych, a także środków strzelających na wprost[5]/.

W bezpośrednim wsparciu ogniowym wojsk mogą być angażowane także inne środki rażenia: inżynieryjne i chemiczne. Może także brać udział w nim artyleria wsparcia ogólnego poprzez wzmocnienie ogniem.

Bezpośrednie wsparcie ogniowe wojsk charakteryzuje się ciągłością, powiązaniem z ogniem pododdziałów piechoty i czołgów oraz zaporami inżynieryjnymi i właściwościami terenu. Powinno ono zapewnić warunki do utrzymania zajmowanych rubieży przez własne pododdziały w obronie a w miarę konieczności zorganizowanego wycofania się na kolejne rubieże lub wyzwolenia natarcia w działaniach zaczepnych.

Ogień wsparcia bezpośredniego powinien charakteryzować się dużą elastycznością, krótkim czasem reakcji oraz dostosowaniem do potrzeb pododdziałów ogólnowojskowych. Wymogi te można spełnić poprzez umieszczenie bezpośrednio w ugrupowaniu pierwszorzutowych

---

[5]/ Tamże, s.11.

batalionów elementów (środków) rozpoznania i kierowania ogniem, wykorzystywanych w systemie bezpośredniego wsparcia ogniowego. Analiza tego problemu potwierdza, że powinny one podlegać pod względem taktycznym dowódcy batalionu, a do ich zadań należy zaliczyć: ciągłą obserwację pola walki w pasie (rejonie) działań batalionu (kompanii), rozpoznanie celów i dostarczanie danych do ośrodka kierowania wsparciem ogniowym (punktu kierowania ogniem) oraz wywoływanie ognia i kierowanie nim w celu porażenia (zniszczenia, obezwładnienia) obiektów w strefie działań bojowych batalionu (kompanii).

Przeprowadzone badania potwierdzają także, że we współczesnych operacjach istotny udział w bezpośrednim wsparciu ogniowym wojsk będą miały również wyższe szczeble dowodzenia. Będzie wyrażać się to głównie we wzmocnieniu ogniem artylerii oddziałów (pododdziałów) ogólnowojskowych lub wysiłkiem śmigłowców bojowych. Może ono być zawczasu zaplanowane lub realizowane na rządanie (wezwanie) z pola walki.

Różnorodność środków rażenia, które będą brały udział w bezpośrednim wsparciu ogniowym, a także wieloszczeblowe ich podporządkowanie, wymaga posiadania sprawnego systemu kierowania tym wsparciem.

Z powyższych rozważań wynika, że wsparcie ogniowe wojsk w operacji (walce) jest nieodłączną jej częścią i polega na wykonaniu konkretnych zadań taktycznych i ogniowych (taktyczno-ogniowych) na korzyść walczących wojsk. Zadania te prowadzą bezpośrednio lub pośrednio do osiągnięcia celu operacji (walki) i są nierozerwalnie związane z zadaniami operacyjno-taktycznymi (taktycznymi) związków operacyjnych, związków taktycznych i oddziałów oraz z zamiarem (decyzją) dowódcy ogólnowojskowego danego szczebla dowodzenia. Zadania wsparcia ogniowego realizują środki rażenia podległe dowódcom szczebla operacyjnego i taktycznego. Jak już wspomniano, szczebel operacyjny jest organizatorem przede wszystkim wykonania głównych zadań ogólnego wsparcia ogniowego w głębi ugrupowania przeciwnika (wykonania głębokich uderzeń ogniowych , realizowanych w skali operacyjnej i operacyjno-taktycznej). Z kolei, szczeble taktyczne są

odpowiedzialne za organizację i wykonanie ogólnego wsparcia ogniowego w taktycznej strefie działań bojowych, na korzyść podległych oddziałów (pododdziałów) oraz bezpośredniego wsparcia ogniowego w strefie bezpośrednich działań bojowych na korzyść pododdziałów piechoty i czołgów, bezpośrednio zaangażowanych w walce z przeciwnikiem.

1.3. Wymagania systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji i walce

W środowiskach specjalistów badających problemy związane z kierowaniem wsparciem ogniowym wojsk panuje zgodność co do faktu, że nie można prowadzić ich gruntownej analizy w oderwaniu od nadrzędnego zjawiska, jakim jest proces dowodzenia wojskami. Obydwa zjawiska funkcjonują bowiem w tym samym systemie i zmierzają do tego samego celu (celu operacji, walki) oraz realizowane są przez te same ogniwa (ogniwa dowodzenia). Z tych też względów, mimo iż problem dotyczy kierowania wsparciem ogniowym, przedmiotem analizy i oceny winien być cały system dowodzenia w operacji (walce). Wówczas bowiem, w wyniku tak przeprowadzonych badań, można będzie ustalić rolę dowódców ogólnowojskowych w kierowaniu wsparciem ogniowym wojsk oraz rolę, rodzaj i zadania specjalistycznych organów kierowania tym wsparciem, a także sposób funkcjonowania całego systemu w operacji i walce.

Inny, istotny problem występujący w procesie kierowania wsparciem ogniowym wojsk, to złożoność procesów informacyjnych i zależności zachodzących między systemami rozpoznania i kierowania ogniem. Głębsza analiza tych zależności wykazuje wręcz, że obydwa wymienione systemy powinny być traktowane jako jeden spójny układ funkcjonujący na rzecz rażenia ogniowego przeciwnika i kierowania wojskami. Nie można bowiem rozpatrywać (uwzględniać) dziś dowodzenia lub kierowania ogniem bez uwzględnienia informacji z rozpoznania (informacji o przeciwniku w ogóle i jego obiektach dla potrzeb ognia). Niezbędna jest ona zarówno w procesie planowania i organizowania działań bojowych, jak i kierowania użyciem środków

ogniowych w toku operacji (walki). W związku z powyższym problem kierowania wsparciem ogniowym wojsk winien być rozpatrywany w płaszczyźnie pełnego procesu informacyjnego, obejmującego rozpoznanie obiektów (celów), miejsce i sposób planowania użycia środków ogniowych, stawianie zadań taktycznych i ogniowych oraz podległość wykonawców zadań wsparcia ogniowego wojsk.

Przyjęty jest za bezsporny fakt, iż system dowodzenia, a w jego ramach podsystem obejmujący kierowanie środkami rażenia, winien posiadać odpowiednią (właściwą) hierarchię, odpowiadającą strukturze sił zbrojnych i ich zadaniom. Jednocześnie powinien być otwarty na ewentualne doraźne zmiany w strukturach, bez uszczerbku dla sprawności działania całego propcesu dowodzenia. Sytuacje takie bowiem mogą wystąpić w przypadku konieczności zmian w podporządkowaniu określonych związków taktycznych (oddziałów, pododdziałów) na czas wykonania określonych zadań operacyjnych (taktycznych). Przy czym, w całym systemie winna być zachowana zasada jednoosobowego dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym wojsk), a także racjonalna rozpiętość tych procesów. oznacza to, iż kierowanie walką wszystkich środków powinno prowadzić wprost do realizacji zamiaru (decyzji) dowódcy ogólnowojskowego, a ilość bezpośrednich podległych ogniw w systemie winna być ograniczona do liczby umożliwiającej sprawne, jednoczesne kierowanie nimi w działaniach bojowych. Badania nad tym problemem dowodzą, że warunki takie będą spełnione, o ile liczba bezpośrednio podległych ogniw w danej strukturze nie przekroczy pięciu[6]/.

Trzeba także zauważyć, iż w środowiskach specjalistów zainteresowanych tym problemem istnieje pełna zgodność, że struktura systemu dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym wojsk) funkcjonująca w czasie pokoju nie powinna odbiegać od potrzeb w tym zakresie na czas wojny. Jest to wyjątkowo ważny warunek sprawnego funkcjonowania systemu w działaniach bojowych.

W minionych latach, na bazie istniejących struktur sztabów ogólnowojskowych (dowództw, szefostw rodzajów wojsk), z reguły w

---

[6]/płk dr hab. A.Tomaszewski, Wsparcie ogniowe wojsk w operacji i walce (studium operacyjno-taktyczne), AON, 1993, s.158.

czasie ćwiczeń czyniono próby tworzenia doraźnych elementów systemu dowodzenia w celu przygotowania i organizowania (planowania) określonych działań i kierowania nimi w toku operacji (walki). Należało zatem traktować to, jako sygnał, że faktyczne struktury sztabów nie odpowiadają już dzisiejszym potrzebom, a efekty takich doraźnych zmian, z oczywistych względów (jak wykazała analiza i wnioski z tych poczynań) były raczej negatywne. Przy czym należy zauważyć, że nadal jednak można spotkać się z poglądami (trwa dyskusja) o potrzebie tworzenia nieetatowych organów koordynujących działalność różnych środków rażenia występujących w poszczególnych rodzajach wojsk.

Jest oczywiste (powszechnie uznawane), że jednak proces dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym wojsk) wymaga wysokiego zgrania pracy określonych osób funkcyjnych i zespołów sztabu, jednoznacznej ich odpowiedzialności za realizację określonych czynności oraz zorganizowanego (sprawnego) obiegu informacji. Rola każdego ogniwa sztabu winna być wyraźnie i jednoznacznie określona, a jego działalność - celowa, powiązana z odpowiedzialnością i oparta na kompetencyjności osób funkcyjnych poszczególnych ogniw.

Dlatego też należy widzieć potrzebę, by struktury sztabów były zgrywane i doskonalone ciągle, w codziennym działaniu. Przy czym trzeba również dążyć, by obecnie, w warunkach pokoju podlegały sztabom (ich elementom) te wojska, które mają być podległe w czasie ewentualnych działań bojowych. Chodzi bowiem o to, by sztaby (ich ogniwa) brały pełną odpowiedzialność za ich przygotowanie do walki i zgranie swoich działań z działaniami wojsk i podległych sztabów (ogniw). Oczywiste jest, że można to osiągnąć jedynie wówczas, gdy struktury wojsk i sztabów w czasie pokoju będą budowane i dostosowywane do potrzeb ewentualnej wojny.

Trzeba zauważyć, że pozytywnym przykładem takich rozwiązań jest fakt zorganizowania szefostwa wojsk lotniczych okręgu wojskowego (korpusu). Jest to niewątpliwie ważne przedsięwzięcie prowadzące do ścisłego powiązania lotnictwa wojsk lądowych (śmigłowców bojowych) z pozostałymi środkami rażenia i wojskami (związkami taktycznymi, oddziałami, pododdziałami).

Współczesne pole walki wymaga, by system kierowanias wsparciem ogniowym wojsk charakteryzował się przede wszystkim odpornością na oddziaływanie ogniowe, informacyjne i radioelektroniczne przeciwnika, ciągłością funkcjonowania, maksymalnie krótkim czasem obiegu i przetwarzania informacji oraz realizację procesów decyzyjnych. Ponadto system ten powinien umożliwić optymalny wybór i użycie dowolnych rodzajów środków ogniowych, będących w dyspozycji dowódcy ogólnowojskowego określonego szczebla dowodzenia, zapewniać w krótkim czasie manewr ognia większości środków własnych a w razie potrzeby i przełożonego w określony rejon (na określony kierunek) zagrożenia oraz sprzyjać organizacji współdziałania środków ogniowych różnych rodzajów wojsk.

Wspomniano już, iż wraz z narastaniem możliwości bojowych współczesnych środków rażenia, rośnie skala problemów związanych ze sprawnym i racjonalnym planowaniem i organizowaniem użycia środków ogniowych różnych rodzajów wojsk, a także dowodzeniem (kierowaniem wsparciem ogniowym wojsk), zarówno w wymiarze operacyjnym, jak i taktycznym.

Przewidywany dynamizm współczesnego pola walki, w połączeniu z brakiem doświadczeń wojennych kadry dowódczej i sztabowej może komplikować i utrudniać poprawną organizację kierowania środkami walki (kierowania wsparciem ogniowym wojsk) w działaniach bojowych. Ponadto znaczący wpływ na poziom pracy dowódców (oficerów sztabu) w tej dziedzinie wywierają niewątpliwie trudności w ocenie poprawności rozwiązań problemów wykorzystania środków rażenia i rzeczywistych skutków ich ognia w warunkach poligonowych, szczególnie podczas ćwiczeń bez strzelań amunicją bojową. Trzeba jednak mieć na uwadze, że właśnie wsparcie ogniowe wojsk, jako główny element rażenia przeciwnika, decyduje o tworzeniu dogodnych warunków wykonania zadań bojowych przez wspierane wojska, tak w wymiarze taktycznym jak i operacyjnym.

Obecnie przy bardzo zróżnicowanym wyposażeniu i uzbrojeniu wojsk biorących udział we wsparciu ogniowym piętrzą się trudności w zespalaniu ich wysiłku w czasie i przestrzeni w celu wykonania wspólnych zadań. Wynika stąd bezsporna konieczność nie tylko integracji działalności ogniowej różnych środków rażenia, lecz

także przystosowania tej działalności do rosnących potrzeb współczesnego pola walki i stworzenia warunków niezwłocznego wykorzystania ~~środków~~ skutków ognia przez broniące się (nacierające) wojska. Do osiągnięcia takiego stanu można doprowadzić m. in. poprzez doskonalenie sposobów koordynacji działania wszystkich środków rażenia, a także nacelowania działalności sił i środków rozpoznania i innych elementów, pozwalającego na sprawne przygotowanie i wykonanie zadań przez środki ogniowe. Trzeba zatem stwierdzić, iż kierowanie wsparciem ogniowym wojsk nie może być ograniczone wyłącznie do sprawowania funkcji kierowania środkami ogniowymi. Można i trzeba natomiast stwierdzić, że pod pojęciem kierowanie wsparciem ogniowym wojsk należy rozumieć cały proces związany z kierowaniem wszystkimi środkami rażenia i środkami rozpoznania, a także innymi elementami zabezpieczającymi działalność środków ogniowych w celu skutecznego rażenia przeciwnika w działaniach bojowych. Potwierdza to wysuniętą wcześniej tezę, iż kierowanie wsparciem wojsk stanowi integralny i wyjątkowo ważny element (składnik) dowodzenia wojskami[7]/. Jest natomiast nadrzędnym procesem w stosunku do kierowania ogniem i uderzeniami rakiet, które obejmuje działalność podczas wykonywania zadań ogniowych przez oddziały (pododdziały) od momentu otrzymania zadania ogniowego do czasu jego wykonania[8]/.

---

[7]/Dowodzenie obejmuje przygotowanie dowództw i wojsk do walki, utrzymanie ich w stałej gotowości do działań, zdobywanie, opracowywanie i przekazywanie danych o sytuacji, przygotowanie działań i kierowanie wojskami w czasie ich prowadzenia .... Regulamin działań taktycznych wojsk lądowych, Cz.I, wyd. SGWP, 1994, s.101.

[8]/Ostatnio w kręgach specjalistów artylerii wyraża się pogląd o celowość zmiany pojęcia "kierowanie ogniem" na - "kierowanie strzelaniem", jako bardziej jednoznacznego i ściślejszego odpowiednika zachodzących procesów i zjawisk w czasie kierowania wykonaniem zadania ogniowego przez artylerię- ppłk dr W.Łukowski, referat na sympozjum nt.Dowodzenie w walce, AON, 1994, stwierdza: kieroewanie strzelaniem i uderzeniami rakiet oddziałów (pododdziałów) podczas wykonywania zadań ogniowych, to całokształt działań dowódców (sztabów) różnych szczebli i poszczególnych funkcyjnych, od momentu otrzymania zadania (samodzielnego wykrycia celu) do czasu jego wykonania (zniszczenia, obezwładnienia, zburzenia, zadymienia, oświetlenia).

Analiza problemu - kierowanie wsparciem ogniowym wojsk - jednoznacznie potwierdza, iż za jego realizację odpowiada bezpośrednio dowódca ogólnowojskowy. On kieruje jego procesem w odniesieniu do wykonania zadań taktycznych (operacyjnych) przez środki rażenia jemu podporządkowane (rozwinięcie tego problemu uwzględniono w dalszej części opracowania). Natomiast technikę wykonania zadań ogniowych, które prowadzą do realizacji zadania taktycznego precyzuje szef artylerii odpowiedniego szczebla i sprawuje funkcje związane z kierowaniem ogniem. Obecnie, przy rozpatrywaniu tej problematyki, w świetle dostrzeganej konieczności zmian, widzi się potrzebę na okres przejściowy, rozszerzenia jego funkcji w zakresie oddziaływania także na te elementy (siły i środki), które bezpośrednio wpływają na realizację zadań wsparcia ogniowego wojsk, a więc rozpoznanie, zabezpieczenie bojowe i inne. Trzeba przy tym zauważyć, że kierowanie wsparciem ogniowym wojsk w działaniach bojowych jest pojęciem nie występującym dotychczas w literaturze przedmiotu, ani też nie jest uwzględniane (realizowane) w praktycznym działaniu w czasie ćwiczeń i strzelań (kierowania ogniem).

Efektywność wsparcia ogniowego wojsk w operacji i walce w olbrzymim stopniu zależy, o czym wyżej sygnalizowano, od sprawności działania i elastyczności całego systemu kierowania nim. Wyniki prowadzonych badań potwierdzają, że w ramach prowadzonych zmian organizacyjnych (strukturalnych) sztabów wszystkich szczebli dowodzenia, jednym z podstawowych problemów staje się konieczność połączenia w jeden spójny system (dynamiczny układ), działalności wszystkich sił i środków biorących udział w realizacji zadań wsparcia ogniowego wojsk: rozpoznania, wojsk rakietowych, artylerii, lotnictwa, walki elektronicznej i innych. Wynika stąd bezsporna potrzeba dokonania takich zmian strukturalnych sztabów związków operacyjnych i związków taktycznych, aby ten warunek spełniły, tj. utworzenie w ich składzie stałych elementów, odpowiadających za całokształt problemów związanych z organizacją i kierowaniem wsparciem ogniowym wojsk.

Podejmując próbę doskonalenia systemu rozpoznania i kierowania

środkami rażenia należy mieć na uwadze, że w działaniach bojowych nie funkcjonuje on samodzielnie (autonomicznie). Jest on elementem innych systemów nadrzędnych, a zwłaszcza wspomnianego wcześniej systemu dowodzenia. Z tych też względów, tak analiza rozpatrywanych zjawisk, jak również kierunki modernizacji zmierzające do usprawnienia procesów kierowania wsparciem ogniowym wojsk winny mieć charakter systemowy. Oznacza to, że chcąc doskonalić (modernizować) system rozpoznania i kierowania ogniem w działaniach bojowych, trzeba równocześnie objąć tym procesem cały system dowodzenia. Wiadomo bowiem, że wymiana (modernizacja) jednego elementu w tak złożonym systemie, jakim jest system dowodzenia, nie zawsze może doprowadzić do usprawnienia jego działalności lub usprawni ją w nieznacznym stopniu.

Jak wcześniej zauważono, z procesem kierowania wsparciem ogniowym wojsk bezpośrednio jest związane rozpoznanie obiektów przeciwnika. Elementy rozpoznania stanowią bowiem początkowe ogniwo w systemie obiegu informacji decyzyjnych i inicjują reakcję ogniową środków rażenia. Analizując drogę obiegu informacji o wykrytych obiektach (celach) oraz proces decyzyjny i zadaniowy w dotychczasowym systemie kierowania ogniem artylerii i uderzeniami rakiet można zauważyć, że nie wpływają one korzystnie na skracanie czasu reakcji ogniowej środków rażenia. Wyniki badań wykazują, że należy dążyć do wyeliminowania zbędnych ogniw pośrednich, często nic nie wnoszących w procesie przetwarzania informacji, a znacznie opóźniających jej obieg w całym systemie.

Ponadto, jak już wcześniej zauważono, ogień środków wsparcia powinien być ściśle powiązany z działaniami wojsk.

Zatem bieżące decyzje, dotyczące rażenia określonych obiektów (celów), zwłaszcza w działaniach obronnych, powinny być podejmowane głównie w odpowiednim ośrodku (centrum) kierowania ogniem (wsparciem ogniowym wojsk), na podstawie bieżących informacji z rozpoznania oraz położenia wojsk własnych. Przy takim założeniu, dane ze źródeł rozpoznania obiektów przeciwnika powinny trafiać zatem bezpośrednio do odpowiedniego ośrodka kierowania, gdzie w wyniku selekcji staną się podstawą do postawienia zadań ogniowych stosownym wykonawcom. Warto również zauważyć, iż

rozwiązanie takie znacznie upraszcza obieg informacji w całym systemie kierowania wsparciem ogniowym i ułatwia pełną automatyzację tych procesów.

Z powyższym wiąże się zatem problem, kto powinien organizować rozpoznanie na rzecz wsparcia ogniowego wojsk w pasie działania oddziałów (związków taktycznych) i jak powinny być rozmieszczone środki rozpoznania w strukturach wojsk. W naszych warunkach można przyjąć hipotezę, że za organizację rozpoznania na rzecz wsparcia ogniowego wojsk w pasie działań bojowych związków operacyjnych (związków taktycznych, oddziałów) oraz zbierania danych o obiektach przeciwnika i ich selekcję powinien obecnie odpowiadać szef artylerii (szef wojsk rakietowych i artylerii), a w przyszłości szef ośrodka (centrum)) kierowania wsparciem ogniowym wojsk. Zadanie to mógłby realizować przy wykorzystaniu podległych dowódców i sztabów oddziałów (pododdziałów) wsparcia ogniowego i ich środków.

Można oczekiwać, że taki sposób wykorzystania środków rozpoznania i kierowania wsparciem ogniowym wojsk, na obecnym etapie, będzie posiadał wiele zalet, do których można zaliczyć: skrócenie drogi i czasu obiegu informacji o wykrytych obiektach (skrócenie czasu reakcji ogniowej), a także ułatwienie procesu selekcji tych obiektów w miejscu gdzie odbywa się dowodzenie wojskami; możliwość znacznie szerszego wyboru wykonawców ognia i eliminację dotychczasowych ogniw pośrednich (sztab grupy, oddziału) w procesie stawiania zadań ogniowych; możliwość swobodnego manewru środkami rażenia (głównie artylerią) w pasie działania oddziałów i związków taktycznych, przy zachowaniu zorganizowanego wcześniej systemu rozpoznania i kierowania ogniem; możliwość włączenia lub wyłączenia w zorganizowanym systemie, w dowolnej chwili, dodatkowych (przydzielonych) pododdziałów (oddziałów) środków wsparcia, a także możliwość swobodniejszego manewru ogniem w całym pasie na zasięg ognia (ułatwione byłoby wzmocnienie ogniem podległych pododdziałów) bez koniecznego manewru środkami rozpoznania na nowe kierunki.

Na uwagę zasługuje także to, że tak zorganizowany system rozpoznania na użytek wsparcia ogniowego wojsk staje się

łatwiejszy do wzajemnego powiązania z systemem rozpoznania ogólnowojskowego. A to dlatego, że mimo zachowania środków rozpoznania w strukturach jednostek wsparcia ogniowego, ich działalność w toku walki będzie bezpośrednio powiązana przez ośrodek kierowania wsparciem i odpowiednimi strukturami ogólnowojskowymi.

Warto przy tym zauważyć, że tradycyjne (dotychczasowe) użycie środków rozpoznania artyleryjskiego (w dyspozycji dowódców pododdziałów i oddziałów) praktycznie z góry przesądza o przeznaczeniu poszczególnych dywizjonów artylerii. Mogą one bowiem posiadać środki rozpoznania przewidziane do wykrycia obiektów przeciwnika w strefie bezpośredniego wsparcia ogniowego lub też ogólnego wsparcia ogniowego wojsk. Zatem, jest to sytuacja niekorzystna, gdyż w różnych etapach walki będzie występowało różne zapotrzebowanie na ogień w wymienionych strefach. Chodzi więc o to, aby zorganizowany system rozpoznania zapewniał możliwość, w miarę elastycznego, przenoszenia wysiłku ogniowego pododdziałów wsparcia w szerz i w głąb ugrupowania przeciwnika i nie był ograniczony rodzajem posiadabego rozpoznania i miejscem jego rozwinięcia. Można oczekiwać, iż większa niezależność środków rozpoznania w postulowanym rozwiązaniu takie warunki by spełniła. Każdy dywizjon artylerii mógłby bowiem być użyty zarówno do wsparcia bezpośredniego jak i ogólnego. Jego użycie w działaniach bojowych nie będzie bowiem ograniczone rodzajem i możliwościami organicznych środków rozpoznania, ponieważ będzie włączony on w ogólny system rozpoznania określonego szczebla dowodzenia.

Trzeba zauważyć, że przedstawione wyżej hipotetyczne rozwiązania w zakresie organizacji systemu rozpoznania i systemu kierowania ogniem, zwiększa znacząco rolę i zadania obecnych szefostw artylerii (w przyszłości ośrodków kierowania wsparciem ogniowym wojsk), a jednocześnie zmniejsza się rola dowództw i sztabów związków taktycznych (oddziałów, pododdziałów) wsparcia ogniowego (artylerii). Dotyczy to jednak tylko kierowania ogniem. W tej sytuacji można będzie zatem zrezygnować z tworzenia sztabów grup artylerii. Ich rolę w zakresie kierowania ogniem mogą przejąć bowiem szefostwa artylerii (ośrodki kierowania wsparciem ogniowym

wojsk). Natomiast do etatowych sztabów związków taktycznych i oddziałów artylerii należało by (spoczywałby obowiązek): wspieranie szefostw artylerii (ośrodków wsparcia ogniowego wojsk) w zakresie organizacji i utrzymania w sprawności działania systemów rozpoznania i kierowania ogniem; zaopatrywanie podległych pododdziałów w amunicję i inne środki materiałowo-techniczne; przygotowywanie rejonów stanowisk ogniowych oraz planowanie i organizowanie manewru pododdziałów w uzgodnieniu z szefostwami artylerii (ośrodkami kierowania wsparciem ogniowym wojsk); organizowanie zabezpieczenia bojowego oraz utrzymanie w gotowości bojowej podległych oddziałów (pododdziałów), a w razie konieczności, także przejęcia roli szefostw artylerii (ośrodków kierowania wsparciem ogniowym wojsk).

Jest to zatem szeroki zakres zadań, decydujący o efektywnym użyciu środków wsparcia ogniowego w operacji i walce. Jednocześnie występuje w takim rozwiązaniu wyraźny podział obowiązków między szefostwa artylerii (ośrodki kierowania wsparciem ogniowym, wojsk), a sztabami jednostek wsparcia ogniowego. Uważa się, że takie rozwiązanie przyczyniłoby się do efektywniejszego wykorzystania posiadanego, na danym szczeblu dowodzenia, potencjału ogniowego w działaniach bojowych.

Uogólnieniając dotychczasowe wyniki propwadzonych badań przez różne środowiska, również autorów niniejszego opracowania, trzeba potwierdzić wcześniej sygnalizowaną konieczność zespolenia wysiłku działalności ogniowej wszystkich środków rażenia (w kierowaniu wsparciem ogniowym wojsk, poprzez wydzielenie odpowiednich komórek sztabów ogólnowojskowych).

Konieczność koordynacji[9]/ tej działalności występuje co najmniej w dwóch podstawowych płaszczyznach: dostosowanie działalności ogniowej wszystkich środków rażenia do treści i

---

[9]/Koordynacja - to uporządkowane współdziałanie, uzgodnienie wzajemnego stosunku czynników i ich działania dla osiągnięcia żądanego celu. Por. Słownik wyrazów obcych , Wyd. PWN, Warszawa, 1965. Koordynacja jest procesem integrowania zadań w działaniach odrębnych jednostek (działów lub obszarów funkcjonalnych) w celu sprawnego osiągnięcia jej celów. Por. J.A.F.Stoner, Ch.Wankel, Kierowanie, Wyd. PWE, Warszawa, 1992, s.226.

sposobu działań bojowych wojsk oraz stworzenie warunków, niezbędnych do skoordynowanego w czasie i przestrzeni wykonania wspólnych zadań wsparcia ogniowego wojsk przez różne rodzaje środków rażenia. Wynika z powyższego, iż są to zadania rozległe i ich efektywne wykonanie wymaga organizowania i funkcjonowania odpowiednich ośrodków w ramach sztabów ogólnowojskowych poszczególnych szczebli dowodzenia, jako wyspecjalizowanych elementów systemu dowodzenia, pozostających w bezpośrednim podporządkowaniu dowódców ogólnowojskowych.

Jest to problem złożony, wymagający odpowiednich decyzji i przedsięwzięć strukturalnych w celu jego rozwiązania. Chodzi głównie o racjonalne wykorzystanie istniejących obecnie w sztabach dotychczasowych systemów kierowania środkami rażenia (ogniem) oraz przygotowania niezbędnych zespołów i osób funkcyjnych, angażowanych dla potrzeb kierowania wsparciem ogniowym wojsk w działaniach bojowych.

Dotychczasowe doświadczenia wielu wojen i konfliktów zbrojnych upoważniają do stwierdzenia, iż dowódca (szef) artylerii (wojsk rakietowych i artylerii) zawsze był cenionym doradcą (pomocnikiem) dowódcy ogólnowojskowego, kompetentnym do rozwiązywania wszystkich, szeroko rozumianych, problemów "ognia". Wszystko też wskazuje na to, że najbliższa przyszłość nie przyniesie zmian w tej dziedzinie.

Uwzględniając dotychczasowe doświadczenia i obecnie prowadzone badania, autorzy wyrażają pogląd, że jeżeli istnieje uzasadniona potrzeba tworzenia komórek (elementów) sztabu ogólnowojskowego, do kierowania działaniem różnorodnych środków wsparcia ogniowego, to najkorzystniej będzie czynić to na bazie szefostwa artylerii (wojsk rakietowych i artylerii) oddziału i związku taktycznego (związku operacyjnego) przy niezbędnym zaangażowaniu przedstawicieli dowódców (szefów) rodzajów wojsk i służb.

Ma to głębokie uzasadnienie w fakcie, iż wojska rakietowe i artyleria mają wypracowany przez wiele lat system dowodzenia i kierowania ogniem sił i środków rażenia, a także duże doświadczenie w zakresie współdziałania z pozostałymi uczestnikami realizacji zadań wsparcia ogniowego wojsk: siłami i środkami

rozpoznania ogólnowojskowego i powietrznego, lotnictwem oraz siłami i środkami walki elektronicznej i wojsk inżynieryjnych. Zatem, przystosowanie obecnego systemu dowodzenia i kierowania ogniem (uderzeniami) wojsk rakietowych i artylerii do nowych wymagań wsparcia ogniowego wojsk na współczesnym polu walki jest, w odczuciu autorów, kierunkiem najbardziej racjonalnym. Można stwierdzić, iż nie ma on innej, efektywniejszej alternatywy.

Dogłębna analiza obecnego stanu dowodzenia (kierowania ogniem i uderzeniami rakiet), mającego zastosowanie w wojskach rakietowych i artylerii oraz możliwość zastosowania go do nowych potrzeb współczesnego pola walki, spełniającego określone wymogi w zakresie kierowania wsparciem ogniowym wojsk w działaniach bojowych (przy wykorzystaniu wszystkich rodzajów środków rażenia) sugeruje określone, docelowe rozwiązania.

Sprowadzają się one do powołania i usankcjonowania na wszystkich szczeblach dowodzenia, na bazie szefostw wojsk rakietowych i artylerii (szefostw artylerii) odpowiednich komórek (elementów) sztabów ogólnowojskowych w celu rozwiązywania wszystkich problemów związanych z kierowaniem wsparciem ogniowym wojsk.

Problem ten rozpatrywany jest w aspekcie pełnego procesu informacyjnego obejmującego: rozpoznanie obiektów przeciwnika, planowanie użycia wszystkich rodzajów środków ogniowych oraz stawianie zadań taktycznych i ogniowych (kierowanie ogniem i uderzeniami w czasie prowadzenia działań bojowych). Tak ujmując problem, wyjątkowego znaczenia nabiera, w przypadku wykorzystania lotnictwa (zwłaszcza śmigłowców bojowych) do wsparcia wojsk zorganizowanie jego ścisłego współdziałania z naziemnymi środkami rażenia (wsparcia ogniowego), głównie z artylerią. Prowadzone analizy potwierdzają, iż rozwiązanie tego problemu będzie bardziej efektywne, jeżeli śmigłowce bojowe wejdą w struktury wojsk lądowych oraz powstanie jednolity system kierowania powietrzno-lądowym wsparciem ogniowym wojsk, obejmujący użycie wszystkich rodzaków środków ogniowych, którego podstawą, o czym wyżej wspomniano, powinien być obecny system rozpoznania i kierowania ogniem (uderzeniami rakiet), wykorzystywany przez wojska rakietowe

i artylerię[10]/. Przy takim założeniu można przyjąć hipotezę, że za organizację rozpoznania na potrzeby wykonania zadań wsparcia ogniowego wojsk oraz zbieranie danych o obiektach i ich selekcję, powinien bezpośrednio odpowiadać szef wojsk rakietowych i artylerii (szef artylerii), a docelowo szef odpowiedniego ośrodka kierowania wsparciem ogniowym wojsk. Zadania te obecnie mógłby realizować przy pomocy podległych dowódców i sztabów oddziałów (pododdziałów) artylerii i wykorzystaniu informacji rozpoznawczych sił i środków rozpoznania ogólnowojskowego i powietrznego.

Rozpatrywany system kierowania wsparciem ogniowym wojsk powinien w konsekwencji umożliwiać racjonalny wybór i użycie dowolnych rodzajów środków rażenia, będących w dyspozycji dowódcy ogólnowojskowego danego szczebla dowodzenia, zapewnić wykonanie w krótkim czasie manewr większości własnych środków ogniowych, a niekiedy także środków przełożonego w określony rejon (na określony kierunek) zagrożenia oraz stwarzać sprzyjające (korzystne) warunki organizacji współdziałania między różnymi rodzajami środków rażenia podczas realizacji wspólnych zadań taktycznych (ogniowych).

W konkluzji autorzy pragną stwierdzić, iż prowadzone badania potwierdzają w pełni poglądy wyrażone przez innych specjalistów zajmujących się tą problematyką. Są one jednoznaczne co do organizacji odpowiednich (etatowych) komórek sztabów ogólnowojskowych na wszystkich szczeblach dowodzenia i ich zakresu zadań w kierowaniu wsparciem ogniowym wojsk. Sprowadzają się one do celowości i konieczności wydzielenia (organizacji) w sztabie związku operacyjnego i związku taktycznego oraz oddziału, gdzie jest organizowane wsparcie ogniowe wojsk, odpowiednich etatowych ogniw, o określonej liczbie zespołów i osób funkcyjnych w ich składach, wyposażonych w niezbędne środki, zapewniające wykonanie stojących przed nimi zadań.

---

[10]/Takie rozwiązanie, tego ważnego problemu jest akceptowane (postulowane) przez profesjonalistów, parających się tym problemem, zarówno artylerzystów jak i lotników. Taki pogląd został jednoznacznie wyrażony w pracy zespołowej: "Wsparcie ogniowe wojsk w operacji i walce", AON, 1993, s.155.

Wyniki badań sugerują, iż w celu realizacji zadań przewidzianych dla tych ogniw, powinny w nich funkcjonować trzy podstawowe zespoły oficerów:

- zbierania i analizy informacji o obiektach przeciwnika, powiązany informacyjnie z elementami (środkami) rozpoznania;
- planowania wsparcia ogniowego i elektronicznego wojsk;
- kierowania ogniem i zbierania informacji o stanie i możliwościach wojsk własnych, powiązany informacyjnie z podległymi wojskami (ich ośrodkami kierowania wsparciem ogniowym).

W dalszej części opracowania, przedstawiono wyniki badań jako propozycje rozwiązań, dotyczące konkretnej struktury elementów systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk, ich wyposażenia i zakresu obowiązków osób funkcyjnych oraz działania (funkcjonowania) systemu w toku prowadzenia działań bojowych.

2. STRUKTURY ELEMENTÓW SYSTEMU KIEROWANIA WSPARCIEM OGNIOWYM WOJSK W OPERACJI I WALCE.

W celu dowodzenia i kierowania ogniem artylerii organizuje się system dowodzenia, który obejmuje: organy dowodzenia, punkty dowodzenia, system łączności i środki zautomatyzowanego dowodzenia. Powyższe określenie składowych systemu dowodzenia i kierowania ogniem artylerii przytoczono na podstawie "Instrukcji działań bojowych wojsk rakietowich i artylerii wojsk lądowych". Art. 723/86, w celu jednoznacznego sprecyzowania we wstępie rozdziału obszaru rozważań. Ponadto wymienione składowe systemu, w dalszej części opracowania poddane będą analizie i określane jako elementy składowe systemu dowodzenia i kierowania wsparciem ogniowym .

W praktyce szkoleniowej wojsk, obok terminu "dowodzenie" występuje pojęcie "kierowanie ogniem" lub "kierowanie strzelaniem". Terminy te dotyczą sfery celowej działalności dowódców i osób funkcyjnych, skierowanej na właściwe wykorzystanie środków ogniowych, z tym że dowodzenie jest pojęciem szerszym i zawiera w sobie kierowanie ogniem (o czym już wspomniano), rozumiane jako szczególna forma dowodzenia przypadająca stricte na okres działalności ogniowej oraz odnosząca się głównie do stawiania zadań ogniowych i kierowania ich wykonaniem.

Natomiast pojęcie **kierowanie wsparciem ogniowym wojsk**(które w krajowej literaturze przedmiotu jest pojęciem nowym) odnosi się do obszaru celowej działalności dowódców (szefów) skierowanej na precyzowanie i stawianie zadań ogniowych organicznym i przydzielonym grupom środków wsparcia ogniowego oraz uzgodnienie czasu i sposobu wykorzystania środków przełożonego, zgodnie z wcześniej ustalonymi kryteriami dysponowania ich wysiłkiem.

W warunkach, gdy na jednym szczeblu organizacyjnym istnieje możliwość prowadzenia ognia przez kilka grup (pododdziałów) różnych środków wsparcia ogniowego, zachodzi potrzeba uzgodnienia sposobu ich użycia. Wszelkie uzgodnienia związane z użyciem środków wsparcia określa się terminem **"koordynacja wsparcia ogniowego".**

System dowodzenia i kierowania wsparciem ogniowym można oceniać różnorodnie, w zależności od przyjętych kryteriów (punktów odniesienia). Dla potrzeb niniejszego opracowania będzie to dokonane na drodze analizy poszczególnych elementów składowych systemu, pod kątem operatywności ich działania oraz odporności na przeciwdziałanie ze strony przeciwnika.

Nie ma potrzeby prowadzenia dogłębnej analizy funkcjonowania systemu, by stwierdzić że w zasadzie nigdy nie spełniał on wszystkich stawianych przed nim wymogów i przez szereg lat czynione były próby jego usprawnienia.

Pod koniec lat siedemdziesiątych na szczeblach operacyjnych i taktycznych rozpoczęto organizować, o czym wcześniej już wspomniano, nieetatowe grupy planowania porażenia ogniowego. Były to struktury tworzone doraźnie z oficerów rodzajów wojsk i służb w celu planowania ognia oraz koordynacji wsparcia ogniowego różnych środków rażenia, a także wypracowania dla dowócy ogólnowojskowego decyzji o ich użyciu i zadań taktycznych dla tych środków. Działalność praktyczna sztabów i wojsk podczas ćwiczeń, zweryfikowafa celowość oraz przydatność funkcjonowania tych zespołów. Okazało się, że zasadniczy wysiłek ich pracy bardzo często sprowadzał się do dublowania prac planistycznych szefów rodzajów wojsk i służb, wzrostu liczby wytwarzanych dokumentów bojwych oraz potrzeby wymiany olbrzymiej liczby informacji. Efekt tej działalności był bardzo często wątpliwy.

Na początku lat dziewięćdziesiątych zaprzestano organizować nieetatowe grupy planowania porażenia ogniowego i przystąpiono do tworzenia zespołów koordynacji wsparcia ogniowego. Na szczeblach operacyjnych organizuje się centra koordynacji wsparcia ogniowego (CKWO) a na szczeblach taktycznych - ośrodki koordynacji wsparcia ogniowego (OKWO).

Doświadczenia z przeprowadzonych ćwiczeń oraz ocena działalności powyższych zespołów sugerują, że i te nie spełniają pokładanych w nich nadzieji. Wynika to z kilku przesłanek, takich jak: są to zespoły tworzone doraźnie, a nie struktury etatowe; nie wyposażono je w kompetencje i uprawnienia, które pozwolałyby kierować wsparciem ogniowym, a obarczono je odpowiedzialnością

głównie za jego planowanie i koordynację działalności ogniowej, a ponadto brak im odpowiedniego oprzyrządowania, które umożliwiałoby gromadzić informacje o obiektach rażenia oraz planować i kierować wsparciem ogniowym wojsk.

Sama idea tworzenia tych zespołów jest słuszna, jednak wymaga ona dokonania przebudowy już istniejących struktur organizacyjnych, a głównie struktur sztabów ogólnowojskowych związków operacyjnych i taktycznych oraz oddziałów.

2.1. Organy oraz punkty dowodzenia i kierowania wsparciem ogniowym wojsk w obecnych strukturach sztabów

Na szczeblu operacyjnym szef wojsk rakietowych i artylerii osobiście i poprzez podległych mu oficerów dowodzi pułkiem rakiet taktycznych oraz brygadą artylerii, w przypadku gdy brygada pozostaje w bezpośrednim podporządkowaniu dowódcy korpusu.

Szef artylerii dywizji dowodzi artylerią do ognia pośredniego i przeciwpancerną podległą bezpośrednio dowódcy dywizji. Stawia również zadania artylerii BZ (BPanc) za pośrednictwem dowódców grup artylerii i szefów artylerii brygad, a w przypadkach centralizacji dowodzenia, kieruje ogniem artylerii tych szczebli.

Na szczeblu oddziału, szef artylerii dowodzi pododdziałami brygadowej i przydzielonej artylerii nie wchodzącej w skład grup artylerii oraz pododdziałem artylerii przeciwpancernej brygady. Pododdziałami artylerii batalionowej, szef artylerii brygady dowodzi za pośrednictwem dowódców batalionów w przypadku, gdy wykonuje ona zadania według decyzji dowódcy BZ (BPanc). Przedstawiony zakres kompetencji szefa artylerii brygady obowiązuje od połowy lat siedemdziesiątych (do tego czasu dowodził on całością artylerii oddziału).

Do realizacji zadań związanych z dowodzeniem i kierowaniem wsparciem ogniowym, szefostwo wojsk rakietowych i artylerii korpusu (okręgu czasu "P") posiada 10 oficerów: szef, szef wydziału operacyjno-rozpoznawczego, wraz z trzema starszymi oficerami i jednym oficerem oraz szef wydziału szkolenia z trzema starszymi oficerami. Dysponuje ono środkami łączności wydzielo -

nymi z oddziałów dowodzenia i łączności korpusu.

Do realizacji zadań czasu "W" z powyższego składu 7-8 oficerów wraz z szefem oraz szefami wydziałów pracuje na stanowisku dowodzenia, zaś 2-3 na zapasowym stanowisku dowodzenia. Na bazie wydziału szkolenia czasu "P" organizuje się wydział dowodzenia, który koncentruje się na przekazywaniu zadań taktycznych i ogniowych dla pułku rakiet taktycznych oraz zadań taktycznych dla brygady artylerii i artylerii dywizji. W poprzednich latach na bazie brygady artylerii często organizowano armijną /korpuśną/ grupą artylerii i do kierowania jej ogniem ze składu szefostwa wojsk rakietowych i artylerii wydzielano grupę operacyjną składającą się z 3-4 oficerów. Oficerowie ci pracowali na punkcie dowódczo - obserwacyjnym rozwijanym na bazie dywizjonu dowodzenia brygady artylerii lub korpuśnego (armijnego) dywizjonu rozpoznania artyleryjskiego. Ostatnio odstąpiono od organizowania wydzielonego punktu dowódczo-obserwacyjnego szefa wojsk rakietowych i artylerii i w przypadku pozostawiania brygady artylerii w dyspozycji dowódcy korpusu, prowadzi ona ogień w pasie odpowiedzialności ogniowej do celów sprecyzowanych przez dowódcę korpusu w decyzji do operacji.

W dywizji, artylerią dowodzi bezpośrednio szef artylerii lub realizuje to zadanie poprzez oficerów szefostwa. W szefostwie artylerii dywizji oprócz szefa jest jego zastępca oraz trzech starszych oficerów, z których jeden odpowiada za problematykę operacyjną, drugi za organizację rozpoznania, trzeci za organizację łączności dla potrzeb dowodzenia i kierowania ogniem artylerii.

Szef artylerii dywizji dowodzi artylerią ze stanowiska dowodzenia lub organizowanego doraźnie, wysuniętego stanowiska dowodzenia i powietrznego punktu dowodzenia. Aktualnie obowiązuje zasada, że szef artylerii z 2 - 3 oficerami szefosta rozmieszcza się w miejscu pracy dowódcy dywizji. Zastępca szefa artylerii pracuje z zasady na zapasowym stanowisku dowodzenia, zaś jeden ze starszych oficerów szefostwa (odpowiedzialny za organizację rozpoznania), może pracować w rejonie punktów obserwacyjnych.

Szef artylerii brygady z dwoma starszymi oficerami szefostwa, dowodzi podległą artylerią ze stanowiska dowodzenia lub

punktów dowodzenia organizowanych doraźnie: punktu dowódczo - obserwacyjnego lub wysuniętego stanowiska dowodzenia.

Dowódcy związków taktycznych oddziałów i pooddziałów artylerii dowodzą pododdziałami ze stanowisk dowodzenia lub punktów dowódczo - obserwacyjnych.

W chwili obecnej utrzymuje się tendencja do przebywania dowódców związków taktycznych, oddziałów (grup) i pododdziałów artylerii z częścią oficerów sztabu na punktach dowódczo - obserwacyjnych, w pobliżu linii styczności wojsk. Natomiast na stanowiskach dowodzenia, rozmieszczonych w rejonach stanowisk ogniowych, pozostają wówczas szefowie sztabów z pozostałymi oficerami sztabu. Tendencja ta wywodzi się z czasów drugiej wojny światowej, gdzie dowódca artylerii dysponował ograniczoną liczbą kanałów łączności oraz sam uczestniczył w rozpoznaniu celów i podejmował docyzje o wykonaniu zadań ogniowich. Wysunięcie dowódcy maksymalnie do przodu, zwiększało zasięg, dokładność i wiarygodność rozpoznania przeciwnika, a co najważniejsze - umożliwiało wstrzeliwanie celów, poprawianie ognia skutecznego oraz oszczędne gospodarowanie niewielkimi zasobami amunicji artyleryjskiej.

W rejonach stanowisk ogniowych dywizjonów i baterii artylerii organizowane są punkty kierowania ogniem. Tworzą je szefowie sztabów dywizjonów artylerii oraz oficerowie ogniowi baterii (dowódcy baterii), rachmistrze i łącznościowcy, wyposażeni w środki do obliczania nastaw do strzelania, środki łaczności oraz sprzęt od zestawiania komunikatów meteo - przybliżony. Idea organizowania punktów kierowania ogniem (PKO) powstała stosunkowo niedawno i spowodowała wzrost znaczenia szefów sztabów dywizjonów artylerii i oficerów ogniowych baterii w procesie kierowania ogniem oraz skróciła czas obiegu informacji w procesie obliczania nastaw do strzelania i znacznie ograniczyła możliwość popełniania błędów.

Dowódcy baterii artylerii dysponujący do 1993 roku pododdziałami rozpoznawczymi, również z zasady przebywali na punktach obserwacyjnych. Jednak obecnie, gdy pododdziały rozpoznawcze występują w dywizjonach i na szczeblach wyższych,

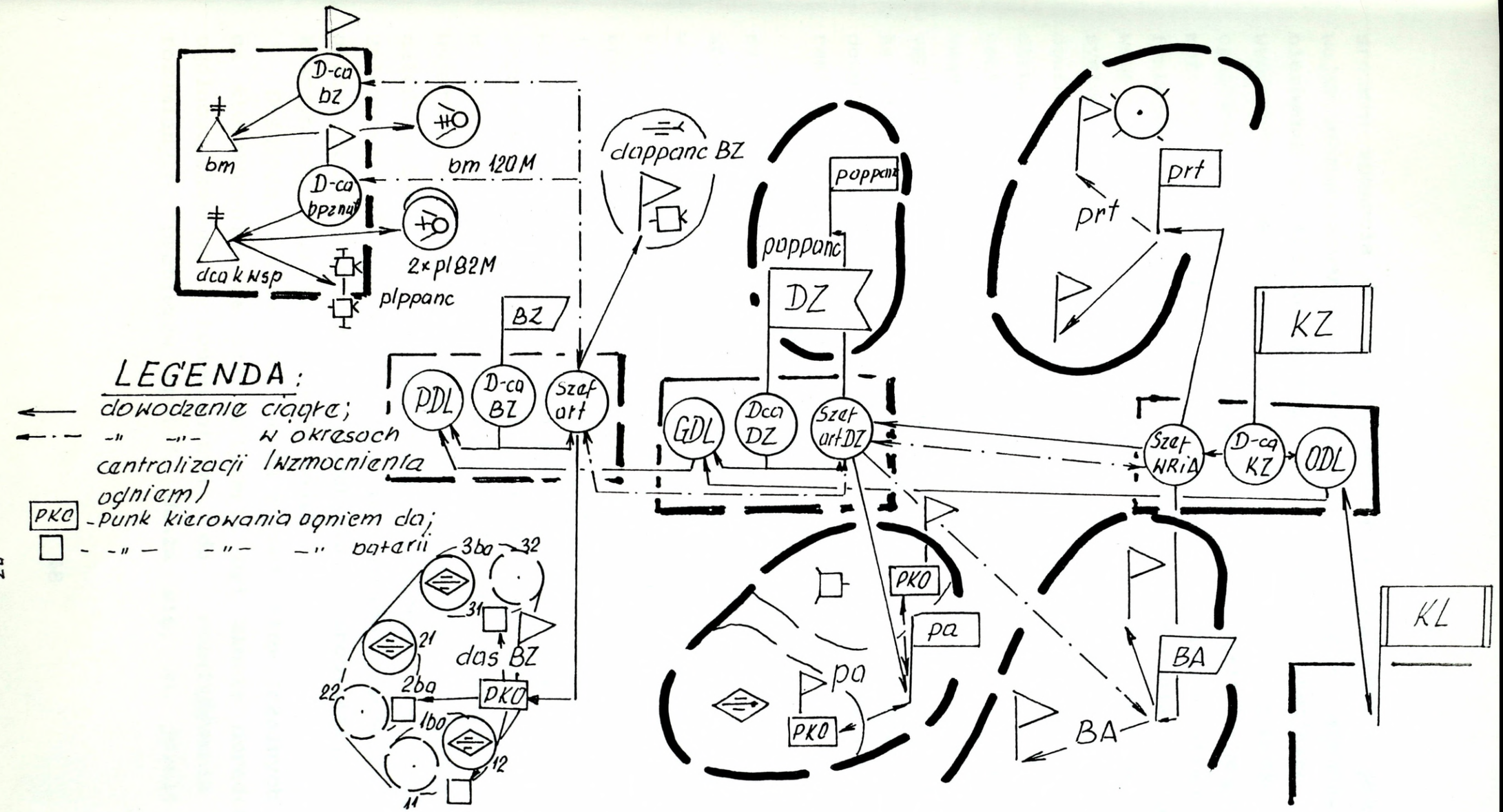
dowódcy baterii pracują na stanowiskach ogniowych.

Obowiązujący aktualnie wariant rozmieszczenia punktów dowodzenia i kierowania wsparciem ogniowym wojsk - przedstawiono na rysunku 4.

Z powyższego wynika, że dowodzenie wojskami rakietowymi i artylerią, realizowane jest przez dowódców ogólnowojskowych i w ich imieniu przez szefów wojsk rakietowych i artylerii (szefów artylerii) oraz przez etatowych dowódców związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów wojsk rakietowych i artylerii. Powiązanie tych dwóch pionów dowodzenia (ogólnowojskowy i artyleryjski) powoduje, że większość decyzji dowódcy artyleryjskiego podlega zatwierdzeniu przez dowódcę ogólnowojskowego, a tylko do rażnia określonej grupy celów (sprecyzowanych z decyzji dowódcy ogólnowojskowego) dowódca atylerii będzie podejmował samodzielne decyzje. Samodzielne decyzje ogniowe dowódca artylerii będzie podejmował również, gdy dowodzony przez niego element stanie się obiektem bezpośredniego ataku ze strony przeciwnika lub utraci on łączność z dowódcą ogólnowojskowym (szefem artylerii), a sytuacja taktyczna w rejonie działani będzie wymagać natychmiastowej reakcji ogniowej. Sytuacja ta powoduje, że często dowódca ogólnowojskowy koncentruje się tylko na dowodzeniu pododdziałami zmechanizowanymi i czołgów, zaś pełne uprawnienia w dowodzeniu i kierowaniu ogniem środków wsparcia przekazuje dowódcom i szefom rodzajów wosk i służb. W wyniku takiego działania, częstym zjawiskiem jest brak koordynacji ognia i ruchu wojsk.

Również dysponowanie środkami rozpoznania, o czym wyżej wspomniano, przez dowódcę ogólnowojskowego i artylerii utrudnia obieg i wymianę informacji o wykrytych celach, a w przypadku potrzeby wykonania zadania, wydłuża czas reakcji ogniowej ze względu na potrzebę przekazywania informacji przez kilka ogniw.

W chwili obecnej, gdy na określonym szczeblu organizacyjnym można prowadzić wsparcie ogniowe wojsk przy wykorzystaniu kilku rodzajów (grup) środków rażenia, zachodzi pilna potrzeba, jak nigdy dotąd, **koordynacji działalności ogniowej środków wsparcia.** Potrzeba ta występuje co najmniej w dwóch płaszczyznach. Po pierwsze - należy zapewnić dostosowanie działalności ogniowej

Rys. 4. Obowiązujący aktualnie wariant rozmieszczenia punktów dowodzenia i kierowania wsparciem ogniowym wojsk

środków wsparcia do sposobu działania oddziałów i pododdziałów wojsk zmechanizowanych i pancernych. Po drugie - stworzyć warunki niezbędne do skoordynowanego, w czasie i przestrzeni wykonania wspólnych zadań przez różne grupy (rodzaje) środków wsparcia ogniowego. Tak rozległe i szczegółowe zadania wykraczają poza możliwości obecnych organów dowodzenia i wymagają organizowania i funkcjonowania w toku walki ośrodków kierowania (koordynacji) wsparciem ogniowym wojsk, jako wyspecjalizowanych elementów systemu dowodzenia pozostających w bezpośrednim podporządkowaniu dowódców ogólnowojskowych. Prowadzone badania potwierdzają, że struktury te powinny być organizowane jako etatowe elementy centrum dowodzenia bojowego w sztabach ogólnowojskowych. Za umiejscowieniem elementów kierowania (koordynacji) wsparciem ogniowym wojsk w centrum dowodzenia bojowego przemawia również to, że kierowanie ogniem środków wsparcia jest elementem składowym dowodzenia wojskami, a więc winno być umiejscowione tam, gdzie realizuje się proces decyzyjny.

Używając równolegle dwóch pojęć **koordynacja i kierowanie** należy sprecyzować, czy zasadnicze zadanie powyższego organu sprowadza się głównie do koordynacji działalności ogniowej środków wsparcia czy też będzie ono polegało na kierowaniu ogniem w ramach którego, urzeczywistnia się proces koordynacji. Dogłębna analiza problemu sugeruje, iż takie zadania jak: planowanie, organizowanie i koordynacja będą wykonywane pod kątem zrealizowania zadania głównego - **rażenia ogniowego przeciwnika**, które finalizuje się w procesie dowowodzenia i kierowania wsparciem ogniowym wojsk, a nie w procesie koordymacji. Kordynacja ma podnieść efektywność wsparcia ogniowego, wyzwolić zjawisko synergii i połączyć w jedną całość ogień i ruch wojsk. Stąd w proponowanych strukturach (w zależności od szczebla dowodzenia) winien pracować zespół lub oficer odpowiedzialny za całokształt problematyki związanej koordynacją wsparcia ogniowego wojsk.

Doświadczenia ćwiczeń, wojen i konfliktów lokalnych pozwalają na stwierdzenie, że szef artylerii był zawsze doradcą dowódcy ogólnowojskowego, kompetentnym do rozwiązywania szeroko rozumianych "problemów ognia". Uważa się, że jeżeli istnieje

uzasadniona potrzeba tworzenia zespołów kierowania działaniem różnorodnych środków wsparcia ogniowego, to najkorzystniej uczynić to na bazie szefostwa artylerii oddziału, związku taktycznego i operacyjnego, przy włączeniu w tworzone struktury przedstawicieli rodzajów wojsk i służb, w podporządkowaniu których występują srodki wsparcia ogniowego (rażenia). Potwierdzenie powyższej tezy stanowią analogiczne rozwiązania stosowane w wielu nowoczesnych armiach oraz fakt, że wojska rakietowe i artyleria są dominującym, a często jedynym wykonawcą wsparcia ogniowego wojsk w działaniach bojowych.

Oznacza to jednak zmianę dotychczasowej roli szefostwa artylerii (szefostwa wojsk rakietowych i artylerii) i podniesienie go do rangi ogólnowojskowego organu sztabowego, z zachowaniem dotychczasowej kierowniczej funkcji w stosunku do jednostek wojsk rakietowych i artylerii. Warto przy tym zaznaczyć, że rozstrzyganie problemów o charakterze interdyscyplinarnym jest możliwe dopiero po stworzeniu odpowiednich warunków pracy. Planowanie wspólnego użycia różnych środków ogniowych, kierowanie ich ogniem oraz utrzymanie stałej łączności między nimi, wymaga stworzenia odpowiedniej bazy materiałowej. Dostrzega się, że możliwości takie realnie zarysowują sie w dobie wprowadzania techniki komputerowej oraz nowoczesnych środków przekazywania informacji.

Prowadzone badania (analiza, wnioski z ćwiczeń) nad zakresem działalności centrum i ośrodków kierowania wsparciem ogniowym od strony funkcjonalnej sugeruje, że powinny być one zdolne do:

- organizowania rozpoznania, zbierania i analizy informacji o wyktytych obiektach oraz określania priorytetów ważności celów pod kątem realizowanego zadania bojowego;
- posiadania aktualnych informacji o położeniu, stanie i możliwościach ogniowych środków (pododdziałów i oddziałów) realizujących zadania wsparcia ogniowego wojsk;
- składania bieżących propozycji w zakresie użycia bezpośrednio podległych pododdziałów (rodzajów środków) wsparcia w okresach planowania operacji (walki) oraz w sytuacjach dynamicznych;

- transmisji zadań taktycznych stawianych przez dowódcę ogólnowojskowego wykonawcom w postaci zadań ogniowych - kierowania ogniem wszystkich rodzajów środków wsparcia;

- złożenia propozycji i postawienia zadań taktycznych i ogniowych w celu wzmocnienia ogniem podległych oddziałów (pododdziałów);

- wezwania ognia ze szczebla nadrzędnego i kierowania nim, jeżeli zajdzie taka potrzeba;

- utrzymania ciągłej, odpornej na zakłócenia łączności z środkami wsparcia ogniowego, pododdziałami rozpoznania oraz centrum (ośrodkami) kierowania wsparciem ogniowym przełożonego i podwładnych.

Trzeba zaznaczyć, że rola omawianych organów kierowania wsparciem ogniowym wojsk, wydaje się być szczególnie ważna w działaniach obronnych, a zwłaszcza w pierwszej fazie obrony manewrowej (podczas opóźniania natarcia przeciwnika), w której sytuacje zaistniałe w rejonie działań bojowych mogą znacznie odbiegać od przewidywanych w okresie planowania. Niezbędna będzie wówczas bieżąca, szybka i energiczna reakcja organów dowodzenia i kierowania wsparciem ogniowym wojsk na rzecz koordynacji ich działalności z pododdziałami zmechanizowanymi i czołgów. Wystąpi często potrzeba wzmocnienia ogniem lub pododdziałami wsparcia pododdziałów ogólnowojskowych na zagrożonych kierunkach. Jednak również i w takich warunkach, w procesie kierowania wsparciem ogniowym wojsk, powinna być zachowana przede wszystkim zasada samodzielności i odpowiedzialności poszczególnych szczebli dowodzenia, za zwalczanie określonych grup obiektów (celów) w strefach odpowiedzialności ogniowej.

W sztabie związku operacyjnego winno funkcjonować **centrum kierowania wsparciem ogniowym (CKWO)**, jako etatowy element centrum dowodzenia bojowego związku operacyjnego. Centrum kierowania wsparciem ogniowym wykonywałoby zadania na podstawie decyzji i wytycznych dowódcy związku operacyjnego, z uwzględnieniem zarządzeń sztabu Naczelnego Wodza. Sprecyzowane wcześniej, funkcjonalne zadania centrum kierowania wsparciem ogniowym, pozwalają określić jego strukturę organizacyjną oraz ogólny zakres

odpowiedzialności poszczególnych zespołów i osób funkcyjnych.

Dowódca centrum kierowania wsparciem ogniowym - oficer posiadający uprawnienia zastępcy dowódcy związku operacyjnego, byłby przełożonym organicznych oraz przydzielonych oddziałów i pododdziałów wykonujących zadania wsparcia ogniowego wojsk na tym szczeblu. Po zatwierdzeniu przez dowódcę związku operacyjnego koncepcji wsparcia ogniowego wojsk odpowiadałby za planowanie, przygotowanie i koordynację wysiłku wszystkich środków wsparcia ogniowego wojsk pod kątem realizacji zadań, doprowadzenie do wykonawców zadań taktycznych i ogniowych, a w dynamice walki za kierowanie ich ogniem.

Wydział operacyjno - rozpoznawczy centrum kierowania wsparciem ogniowym - grupa oficerów prowadzących planowanie i organizowanie użycia środków wsparcia ogniowego i pododdziałów prowadzących rozpoznanie dla potrzeb wsparcia, a podczas walki kierująca rozpoznaniem i ogniem. Ponadto w wydziale część oficerów zajmuje się problematką koordynacji wsparcia ogniowego[11]/.

Wydział dowodzenia centrum kierowania wsparciem ogniowym - grupa oficerów odpowiedzialnych za utrzymanie łączności z pododdziałami wsparcia ogniowego i rozpoznania, a także z centrum kierowania wsparciem ogniowym przełożonego i ośrodkami kierowania wsparciem ogniowym podwładnych. Podczas organizowania walki, wydział dowodzenia zbierałby meldunki od podwładnych oraz koncentrował się na stawianiu zadań bojowych, natomiast w dynamice walki przekazywaniu zadań taktycznych i ogniowych.

Podobne komórki organizacyjne winne występować na szczeblu związku taktycznego (**ośrodek kierowania wsparciem ogniowym - OKWO**) i oddziału (**punkt kierowania ogniem - PKO**).

Ośrodek kierowania wsparciem ogniowym (OKWO) funkcjonowałby jako etatowy element centrum dowodzenia bojowego, a jego dowódca

---

[11]/Zasadniczy skład wydziału operacyjno-rozpoznawczego CKWO stanowili będą oficerowie z wydziału operacyjno-rozpoznawczego szefostwa WRiA oraz zespołu planowania i współdziałania ośrodka dowodzenia lotnictwem (ODL). Natomiast w wydziale dowodzenia CKWO pracowaliby oficerowie z wydziału dowodzenia szefostwa WRiA oraz z zespołu ODL. Powyższe zespoły uzupełniają oficerowie ogólnowojskowi, pionu rozpoznania i WRE, a także inni w miarę potrzeb.

(w randze zastępcy dowódcy dywizji) winien posiadać pełne uprawnienia w dowodzeniu oddziałami i pododdziałami realizującymi zadania wsparcia ogniowego. W składzie ośrodka kierowania wsparciem ogniowym winni pracować oficerowie (grupy oficerów) odpowiadających za: planowanie, kierowanie, zbieranie i opracowanie danych z rozpoznania; planowanie użycia i kierowanie ogniem pododdziałów wsparcia ogniowego; koordynację wspascia ogniowego; dowodzenie pododdziałami ogniowymi oraz eksploatację zautomatyzowanego systemu dowodzenia.

Również punkt kierowania ogniem (PKO) oddziału funkcjonowałby na podobnych zasadach jak ośrodek kierowania wsparciem ogniowym dywizji.

Proces operatywności i celowości funkcjonowania wyżej wymienionych komórek organizacyjnych w dużym stopniu byłby uzależniony od możliwości pozyskiwania przez nie wiarygodnych danych z rozpoznania. Elementy rozpoznawcze stanowią początkowe ogniwo systemu obiegu informacji decyzyjnych oraz inicjują proces reakcji ogniowych środków rażenia. Obecnie, zdecydowana większość pododdziałów rozpoznawczych wchodzi w skład struktur realizujących zadania wsparcia ogniowego wojsk, natomiast centra dowodzenia bojowego (i proponowane w ich składzie CKWO, OKWO i OKO) dysponują danymi z rozpoznania, które głównie będą wykorzystywane dla potrzeb procesu decyzyjnego, a tylko w niewielkim zakresie do kierowania ogniem.

Niejako przy okazji rozpatrywania problemu wyposażenia artylerii w nowoczesne środki rozpoznania, należy odpowiedzieć na pytanie: czy rozmieszczenie sił i środków rozpoznania jest właściwe oraz czy proponowane zmiany systemowe w dowodzeniu i kirowaniu wsparciem ogniowym nie determinują potrzeb zmian w organizacji rozpoznania dla potrzeb wsparcia ogniowego wojsk?

Generalnie, zaznaczają się w tym zakresie dość wyraźnie alternatywne koncepcje:

- pierwsza - pełnego usamodzielnienia pod względem wyposażenia w siły i środki rozpoznania wszystkich pododdziałów wsparcia ogniowego, a szczególnie dywizjonów artylerii;
- druga - wyposażenia pododdziałów wsparcia ogniowego w

minimalnie niezbędne siły i środki rozpoznania (zapewniające prowadzenie rozpoznania dla potrzeb wsparcia bezpośredniego) a jednocześnie posiadanie wyspecjalizowanych pododdziałów rozpoznawczych posiadających na wyposażeniu środki mogące prowadzić rozpoznanie w całym pasie odpowiedzialności ogniowej danego szczegla dowodzenia.

Ta druga koncepcja sugeruje, by pododdziały te podporządkować elementom proponowanego systemu wsparcia ogniowego wojsk (CKWO, OKWO i OKO).

Przeprowadzone badania potwierdzają, że druga koncepcja wykorzystania sił i środków rozpoznania umożliwia budowę jednolitego systemu rozpoznania dla potrzeb wsparcia ogniowego wojsk i posiada szereg niewątpliwych zalet, a mianowicie:

- zasadnicze środki rozpoznania będą podlegały bezpośrednio organowi kierującemu wsparciem ogniowym na danym szczeblu co znacznie skróci drogę obiegu informacji;
- takie rozmieszczenie sił i środków rozpoznania będzie sprzyjało jego powiązaniu i współpracy z pozostałymi podsystemami rozpoznania (głównie ogólnowojskowego);
- umożliwi wykorzystanie pododdziałów wsparcia, a głównie dywizjonów artylerii do wykonania zadań wsparcia ogólnego i bezpośredniego bez potrzeby posiadania w ich składzie wszystkich środków rozpoznania;
- umożliwi selekcję i opracowanie danych z rozpoznania bezpośrednio w CKWO (OKWO i OKO) i podejmowanie decyzji ogniowych w centrum dowodzenia bojowego, a nie w sztabach grup (oddziałów, pododdziałów) artylerii;
- dowódcy (sztaby) związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów artylerii będą mogli skoncentrować się na utrzymaniu gotowości pododdziałów ogniowych do wykonania zadań ogniowych.

Można również wybrać pośrednią koncepcję podziału sił i środków rozpoznania, która za podstawę przyjmie przypisanie określonych zadań ogniowych grupom środków rażenia np. artyleria wsparcia ogólnego samodzielnie zwalcza artylerię przeciwnika, a artyleria wsparcia bezpośredniego zwalcza moździerze. Decyzja do wykonania tych zadań byłaby w kompetencjach dowódców artylerii

(brygady, pułku i dywizjonu), zaś srodki do rozpoznania celów występowałyby w dowodzonych przez nich strukturach organizacyjnych. Trzeba przy tym zauważyć, że na podobnych zasadach funkcjonowały w latach osiemdziesiątych rakietowe i artyleryjskie grupy rozpoznawczo-uderzeniowe i ogniowe (GRU, GRO) i w myśl takiej zasady starano się rozwiązać problem zwalczania celów pierwszej kolejności rażenia.

Wyspecjalizowane pododdziały rozpoznania realizujące zadania na rzecz wsparcia ogniowego wojsk mogą być organizowane na bazie dotychczas funkcjonujących dywizjonów rozpoznania artyleryjskiego, baterii dowodzenia szefa artylerii dywizji oraz organizowanych plutonów dowodzenia szefów artylerii brygad. Ich struktury oraz wyposażenie techniczne powinny umożliwić lokalizację z wymaganą dokładnością wszystkich obiektów przeciwnika w całym pasie odpowiedzialności ogniowej danego szczebla dowodzenia.

Przedstawiona koncepcja dowodzenia i kierowania wsparciem ogniowym wymaga nowego spojrzenia na rolę dowódcy i sztabów brygad, dywizyjnych pułków i brygadowych dywizjonów artylerii. Zasadnicza zmiana polegałaby na przeniesieniu funkcji dowodzenia ogniowego na cetrum, ośrodki kierowania wsparciem ogniowym i punkty kierowania ogniem, wchodzące w skład centrum dowodzenia bojowego, a dowódcom jednostek wsparcia ogniowego pozostawienie dowodzenia taktycznego, zaś ogniowego, tylko w odniesieniu do zwalczania określonych grup celów[12]/. Należy jednak zakładać, że dowódcy brygad, pułków i dywizjonów artylerii powinni zachować gotowość wejścia w system rozpoznania własnego szczebla i przejęcia /w razie potrzeby/ funkcji kierowania wsparciem ogniowym. Takiemu założeniu powinno być podporządkowane ich szkolenie i wyposażenie w środki dowodzenia.

---

[12]/Cele (grupy celów) do zwalczania przez artylerię w myśl decyzji dowódcy artylerii winien precyzować dowódca ogólnowojskowy w zamiarze walki lub w decyzji.

2.2. System łączmości i środki zautomatyzowanego dowodzenia i kierowania ogniem środków wsparcia

Obecnie, na szczeblach operacyjnych szefostwo wojsk rakietowych i artylerii korpusu (okręgu) nie dysponuje organicznymi pododdziałami łączności, a jedynie wykorzystuje do dowodzenia i kierowania ogniem wydzielony wysiłek środków systemu łączności korpusu. System ten, zorganizowany jest na bazie sił i środków pułku dowodzenia i pułku radioliniowo - kablowego. Umożliwia on szefostwu wojsk rakietowych i artylerii stawianie zadań dla pułku rakiet taktycznych, brygady artylerii oraz szefom artylerii związków taktycznych w kanale łączności radiowej, radioliniowej oraz przy wykorzystaniu wojskowej poczty polowej.

Techniczne wyposażenie punktów dowodzenia artylerii dywizji stanowią wozy dowodzenia i dowódczo - sztabowe wyposażone w środki łączności. Aktualmie w artylerii dywizji podstawowymi środkami łączności są radiostacje i środki przewodowe zamontowane na wozach dowodzenia (R-2AM, RD-115Z, WD-43) i wozach dowódczo - sztabowych (ADK-11) oraz występujące oddzielnie radiostacje przenośne R-107, R-126 i aparaty telefoniczne TA-57.

Wozy dowodzenia i wozy dowódczo - sztabowe w znacznym stopniu powodują wzrost mobilności systemu dowodzenia oraz usprawniają przesyłanie informacji w systemie nieutajnionym oraz częściowo utajnionym. Posiadają na swym wyposażeniu radiostacje KF i UKF nowszych typów, które mają możliwość wcześniejszego przygotowania kilku zakresów częstotliwości, co umożliwia automatyczne przejście na falę zapasową w przypadkach zakłóceń. Nie zapewniają jednak skrytości przekazywania informacji, są łatwe do wykrycia i lokalizacji miejsca ich pracy, zakłócenia oraz zwalczania ogniem. Brak opancerzenia (za wyjątkiem R-2AM) powoduje, że są również wrażliwe na ogień przeciwnika.

Część pododdziałów ogniowych pułków artylerii dysponuje zestawami wozów dowodzenia 1W12, w skład którego wchodzi: wóz dowodzenia dowódcy dywizjonu (1W15); wóz dowódczo - sztabowy szefa sztabu dywizjonu (1W16); trzy wozy dowodzenia dowódców bateri (1W14); trzy wozy dowodzenia oficerów ogniowych (1W13). Dwa

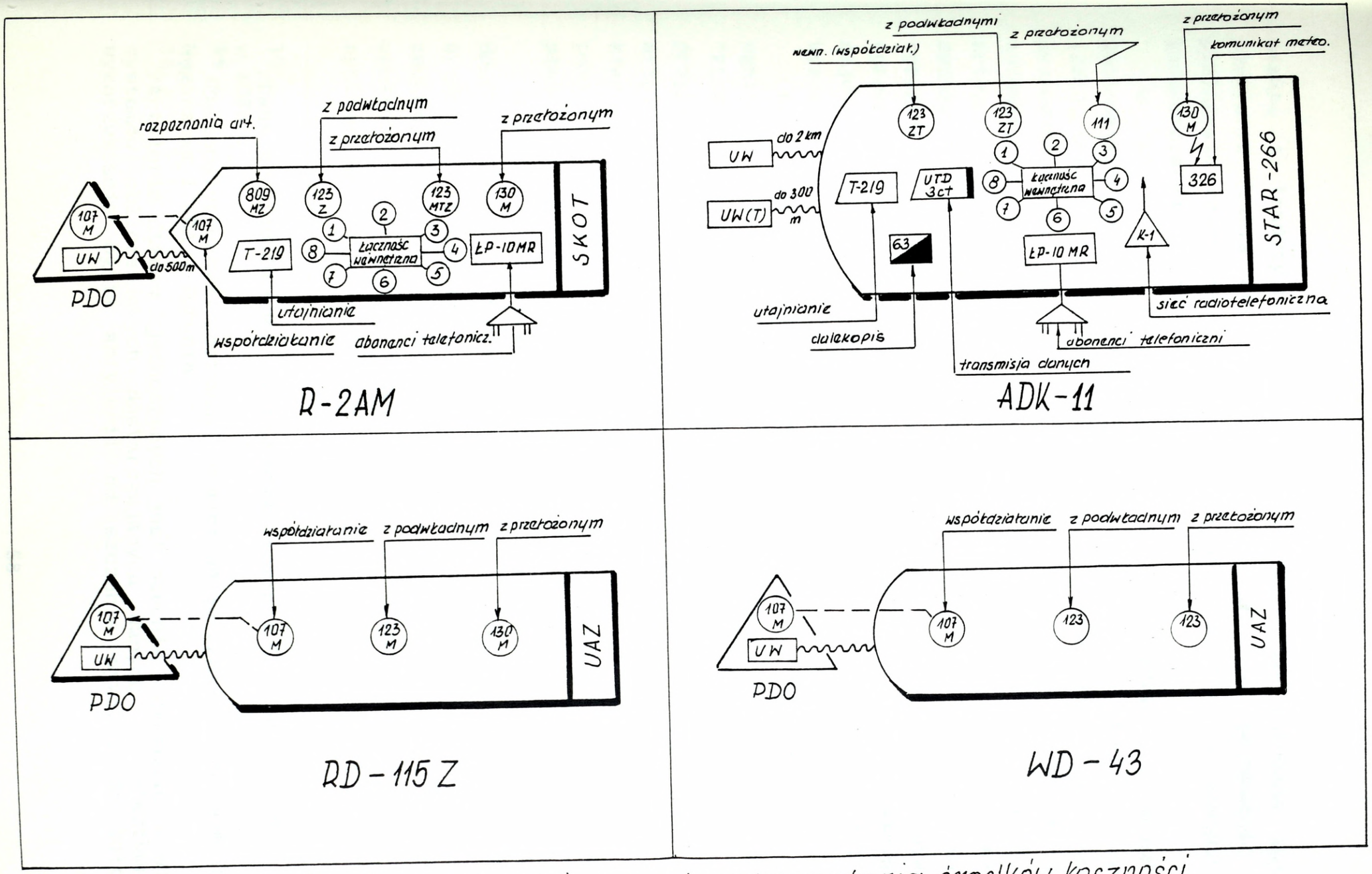
pierwsze typy wozów posiadają na swym wyposażeniu radiostacje R-130, R-111 i R-123. natoniast wozy dowódców baterii i oficerów ogniowych dysponują tylko radiostacjami R-123. Wymienione typy radiostacji znacznie zwiększają zasięg łączności w ruchu i na postoju w stosunku do powszechnie stosowanych w pododdziałach artylerii radiostacji R-107. Posiadają jednak podobne wady jak radiostacje zamontowane na wozach dowodzenia i dowódczo sztabowych (R-2AM i ADK-11), co nie tylko demaskuje miejsca ich pracy, ale również położenie pododdziałów ogniowych i dowodzenia.

Najmniej korzystna sytuacja występuje w artylerii batalionowej - w bateriach moździerzy (kompaniach wsparcia), które nie posiadają żadnych wozów dowodzenia, a łączność utrzymuje się tylko za pomocą przenośnych radiostacji R-107.

Obowiązujące zasady wykorzystania radiostacji wozów dowodzenia (R-2AM, RD-115Z, WD-43) i wozu dowódczo - sztabowego ADK-11 przedstawiono na rysunku 5.

Trzeba zaznaczyć, iż stosowane dla potrzeb wojsk rakietowych i artylerii typy radiostacji umożliwiają tylko foniczną transmicję informacji. Nie pozwalają natomiast na transmisję danych wypracowanych bezpośrednio przez komputer. Zachodzi zatem potrzeba, by żołnierz był retranslatorem i przekazywał informacje fonicznie z monitora komputera do wykonawców zadań ogniowych. W takim przypadku, zyski czasowe w wypracowaniu decyzji i otwarciu ognia są niewielkie. Rozwiązaniem w tym zakresie byłaby bezpośrednia transmisja danych przez środek łączności i wydruk oraz zobrazowanie informacji na terminalu bezpośredniego wykonawcy.

Zautomatyzowanemu przekazywaniu danych miał służyć wprowadzony do wojsk (w tym i do oddziałów artylerii dywizji) w połowie lat osiemdziesiątych zestaw wozów dowodzenia typu "IKSJA-M". Jednak przeprowadzone badania zestawu wykazały szereg niedomogów tego systemy takich jak: duża zawodność techniczna i skomplikowany proces obsługi; niemożliwość automatycznego zbierania i bezpośredniego wprowadzania danych rozpoznawczych do komputera centralnego; brak możliwości automatycznego przesyłania informacji decyzyjnych do ogniw wykonawczych. Powodowałoby to potrzebę korzy-

Rys. 5. Obowiące aktualnie zasady wykorzystania środków łączności wozów dowodzenia R-2AM, RD-115Z, WD-43 i wozu dowodzo- - sztabowego ADK-11

stania z tradycyjnego systemu dowodzenia od szczebla grupy artylerii (szefa artylerii oddziału) w dół, co prowadziło do wydłużenia czasu reakcji ogniowej średnio o 30 - 60 sekund na każdym pośrednim ogniwie[13]/.

W Wojsku Polskim podjęto również próbę opracowania Zautomatyzowanego Zestawu Kierowania Ogniem dywizjonu artylerii (ZZKO "OPAL"). Po opracowaniu zestawu doświadczalnego zaprzestano prowadzenia dalszych badań tego systemu. Jego zadaniem była automatyzacja procesów dowodzenia i kierowania ogniem dywizjonu artylerii samobieżnej. Niezależnie od negatywnej oceny całego systemu, celowo jest kontynuować prace nad rozwijaniem oprogramowania najniższych ogniw systemu, a ponadto sukcesywnie wprowadzać nowe rozwiązania w zakresie oprogramowania najważniejszych i czasochłonnych procesów podejmowania decyzji na wyższych szczeblach dowodzenia.

Warto natomiast odnotować udane próby z systemem kierowania ogniem brygady artylerii, które zaprezentowano podczas ćwiczenia "KLON-93" Warszawskiego Okręgu Wojskowego[14]/. Jednak zarówno w przypadku systemu "OPAL" jak i systemów kierowania ogniem brygad artylerii, skupiono się wyłącznie na zadaniach związanych z kierowaniem ogniem oraz obliczaniem nastaw do strzelania, pomijając etap podejmowania decyzji i szeroko rozumianego planowania działań bojowych artylerii.

W wysoko rozwiniętych krajach zachodnich, proces automatyzacji dowodzenia rozpoczął się w połowie lat sześćdziesiątych. Aktualnie spośród opracowanych i planowanych do wprowadzenia zautomatyzowanych systemów dowodzenia i kierowania ogniem środków wsparcia najbardziej zaawansowane są prace nad amerykańskim systemem AFATDS (Adwanced Field Artillery Tacktical Data System)[15]/

---

[13]/Dane z wniosków opracowanych przez komisję GZSB WP w 11DPanc SOW w 1988r.

[14]/Zautomatyzowanymi zestawami do kierowania ogniem dysponuje 1BA z Węgorzewa i 6BA z Torunia.

[15]/Artyleria Stanów Zjednoczonych jest obecnie wyposażona w wiele systemów obliczeniowych dostarczających danych do efektywnego wykorzystania ognia artylerii od szczebla dywizji do baterii

zachodnioniemieckim ADLER (Artillerie Daten Lage und Einsatz-rechnerverbund) oraz francuskim ATLAS (Automatisation de Tir et des Liaisons de l Artilerie Sol-Sol) i ADIWA[16]/.

Automatyzacja dowodzenia i kierowania ogniem środków wsparcia ogniowego wojsk NATO (głównie artylerii oraz lotnictwa wojsk lądowych) wniosła wiele korzystnych zmian, do których można zaliczyć:

-skrócenie czasu reakcji ogniowej głównie poprzez automatyzację obliczania danych do otwarcia ognia;

-zredukowała do minimum możliwość popełniania błędów w prowadzonych obliczeniach i w przekazywaniu danych;

-poważnie zmniejszyła zużycie amunicji, co uzyskano przez optymalizację planu prowadzenia działalności ogniowej;

-zapewnienie możliwości wspierania ogniem intensywnie manewrujących jednostek, dzięki montowaniu na samobieżnych podwoziach wyposażenia dodatkowego (aparatury kontrolno - pomiarowej, obserwacyjnej, obliczeniowej, dowodzenia i łączności).

Istnienie w armiach państw NATO wielu narodowych systemów dowodzenia wojskami (w tyn głównie artylerią) dowodzi, że właśnie w tym kierunku należy prowadzić badonia naukowe. O ile bowiem poszczególne rodzaje i typy sprzętu uzbrojenia można kupić na rozwiniętym rynku zbrojeniowym, to systemy zautomatyzowanego dowodzenia i kierowania ogniem objęte są embargiem lub ich cena nie pozwala realnie rozważać możliwości zakupu. Bardzo często oferowane do sprzedaży systemy dowodzenia zostały wyprowadzone z eksploatacji i ich technologia jest przestarzała.

Powyższe uwagi skłaniają do uświadomienia potrzeby

---

włącznie. Do systemów takich należą: TACFIRE dla dywizji ciężkich, LTACFIRE dla dywizji lekkich, BCS, a także BUCS (back-up Computer System).

Wykorzystywany w artylerii polowej system TACFIRE umożliwia realizację 10 z ogólnej liczby wymaganych docelowo 27 funkcji obliczeniowych i maksymalnie 60 wyliczeń nastaw ogniowych w ciągu godziny na szczeblu brygady.

[16]/Opracowano na podstawie artykułu płk. S. Woźniaka zamieszczonego w materiałach z sympozjum naukowego "Artyleria w warunkach lat dziewięćdziesiątych". AON, Warszawa 1992, s. 64.

zdynamizowania prac nad projektowaniem polskiego zautomatyzowanego systemu dowodzenia i kierowania wsparciem ogniowym oraz systemów kierowania ogniem wojsk dla pododdziałów realizujących zadania ogniowe. Trzeba zauważyć, iż prace w tym kierunku są realizowane, istnieją już odpowiednie ustalenia i programy rozwojowe, które będą realizowane w ramach restrukturyzacji i wyposażenia technicznego wojsk. W rozwiązaniu docelowym zakłada się pełną automatyzację dowodzenia, a w jego ramach przede wszystkim automatyzację kierowania wsparciem ogniowym wojsk. Problem ten zostanie rozwinięty w kolejnym rozdziale niniejszego opracowania.

3. ZAKRES ZADAŃ OGNIW ORAZ OBOWIĄZKÓW ICH OSÓB FUNKCYJNYCH SYSTEMU KIEROWANIA WSPARCIEM OGNIOWYM WOJSK W OPERACJI I WALCE

Z przedstawionej wcześniej koncepcji (propozycji) powołania w sztabach ogólnowojskowych poszczególnych szczebli dowodzenia odpowiednich komórek (ogniw) do rozwiązywania wszystkich problemów, związanych z kierowaniem wsparciem ogniowym wojsk wynika, iż na tych ogniwach spoczywałaby pełna odpowiedzialność za efektywne rażenie przeciwnika w działaniach bojowych. Aby sprostać tym zadaniom cały system kierowania wsparciem ogniowym wojsk powinien spełniać odpowiednie wymogi, sprowadzające się głównie do: możliwości racjonalnego wyboru i użycia dowolnych rodzajów środków rażenia, będących w dyspozycji dowódcy ogólnowojskowego danego szczebla dowodzenia; zapewnienie wykonania niezbędnego manewru w krótkim czasie większości własnych środków ogniowych, a niekiedy także środków przełożonego w określony rejon (na określony kierunek) zagrożenia; stworzenie sprzyjających warunków organizacji współdziałania między różnymi rodzajami środków rażenia podczas realizacji wspólnych zadań taktycznych (ogniowych).

Dla efektywnego wykonania tych zadań zakłada się zorganizowanie etatowych komórek sztabów ogólnowojskowych na wszystkich szczeblach dowodzenia: związku operacyjnego - centrum kierowania wsparciem ogniowym (CKWO), związku taktycznego - ośrodek kierowania wsparciem ogniowym (OKWO), oddziału - punkt kierowania ogniem (PKO), o określonej ilości zespołów i osób funkcyjnych w ich składach, wyposażonych w niezbędne środki, zapewniające wykonanie stojących przed nimi zadań.

Przy czym, sugeruje się, o czym wcześniej sygnalizowano, iż bazą do stworzenia tych komórek mogły by być szefostwa wojsk rakietowych i artylerii (szefostwa artylerii) poszczególnych szczebli dowodzenia.

Obecnie, szefostwa wojsk rakietowych i artylerii (szefostwa artylerii) swoje zadania realizują w ogólnym systemie dowodzenia związku operacyjnego (związku taktycznego), opartym na dowodzeniu ze stanowiska dowodzenia (SD), zapasowego stanowiska dowodzenia

(ZSD), a w razie potrzeby także z wysuniętego lub pomocniczego stanowiska dowodzenia (PSD, WSD).

W celu zapewnienia realizacji zadań, wynikających z dowodzenia taktycznego, a jednocześnie ciągłego kierowania ogniem środków rażenia będących w dyspozycji dowódcy związku operacyjnego, stan osobowy szefostwa wchodzi w skład odpowiednich zespołów podległych szefowi wojsk rakietowych i artylerii: zespołu operacyjnego, pracującego w składzie Centrum Dowodzenia Bojowego (CDB) związku operacyjnego; zespołu operacyjnego, pracującego w CDB na ZSD; zespołu centrum koordynacji wsparcia ogniowego, pracującego na stanowisku dowodzenia (jako nieetatowej komórki sztabu związku operacyjnego). Do pracy w Centrum Koordynacji Wsparcia Ogniowego, w zespole szefostwa wojsk rakietowych i artylerii angażuje się czterech starszych oficerów. Ponadto do pracy w centrum przewidywany jest udział dwóch starszych oficerów z Centum Dowodzenia Bojowego Lotnictwa (CDBL) i dwóch starszych oficerów z oddziału Rozpoznania i WRE.

Funkcjonowanie nieetatowego Centrum Koordynacji Wsparcia Ogniowego jest nieprzerwane i zapewnia je dwuzmianowość jego składu. W skład każdej zmiany wchodzi po dwóch ztarszych oficerów szefostwa wojsk rakietowych i artylerii oraz po jednym starszym oficerze lotnictwa i Oddziału Rozpoznania iWRE. W przypadku organizowania wysuniętego SD, udają się na nie wraz z szefem jedna zmiana CKWO.

W wyniku analizy potrzeb oraz możliwości, wynikających z obecnej struktury sztabu ogólnowojskowego i sztabów rodzajów wojsk, a także doświadczeń z tworzenia nieetatowego Centrum Koordynacji Wsparcia Ogniowego związku operacyjnego, sugeruje się powołanie etatowej komórki sztabu Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym (CKWO). Poniżej (tabela 1) zestawiono propozycje zasadniczego składu osób funkcyjnych Centrum Kierowania wsparciem Ogniowym (CKWO) na szczeblu związku operacyjnego (Korpusu, Okręgu Wojskowego).

Tabela 1

Zasadniczy skład osób funkcyjnych Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym na szczeblu związku operacyjnego

Funkcyjni CKWO związku operacyjnego	Numer funkcji	Komórka wydzielająca
Szef CKWO	F1	Dowództwo ZO (OW)
Z-ca szefa CKWO - st. ofic. ds. użycia WRiA	F2	Szefostwo WRiA
St. oficer ds. ogólnowojskowych	F3	Oddział oper. sztabu ZO
St. oficer ds. ogólnowojskowych	F4	
St. oficer ds. użycia WRiA	F5	Szefostwo WRiA
St. oficer ds. użycia WRiA	F6	
St. oficer ds. użycia lotnictwa	F7	DWLOP
St. oficer ds. użycia lotnictwa	F8	
St. oficer ds. rozp. i WRE	F9	Oddział Rozp. i WRE
St. oficer ds. rozp. i WRE	F10	
St. oficer ds. użycia WRiA	F11	Szefostwo WRiA
St. oficer ds. użycia WRiA	F12	
St. oficer ds. użycia WInż.	F13	Szefostwo WInż.

Ponadto poza składem etatowym, w celu rozwiązywania innych zagadnień specjalistycznych, proponuje się angażowanie do pracy w CKWO, na zasadzie "dochodzenia", nieetatowych oficerów specjalistów: do spraw OPL - F14, do spraw działań bojowych MW (podczas działań w obszarze nadmorskim) - F15, do spraw użycia wojsk chemicznych - F16 oraz do spraw logistyki - F17.

Z uwagi na zakres zadań Centrum, proponuje się także by w jego składzie funkcjonowały trzy podstawowe zespoły specjalistów (osób funkcyjnych) w celu rozwiązywania wybranych grup problemów, wynikających z kierowania wsparciem ogniowym wojsk, tj.: zbierania i analizy informacji o obiektach przeciwnika, powiązany informacyjnie z elementami (środkami) rozpoznania; planowania wsparcia ogniowego i elektronicznego wojsk; kierowania ogniem

(uderzeniami) i zbierania informacji o stanie i możliwościach wojsk własnych, powiązany informacyjnie z podległymi wojskami (ich środkami kierowania wsparciem ogniowym).

Przeprowadzona analiza potrzeb i możliwości w zakresie rozwiązywania problemów kierowania wsparciem ogniowym wojsk na współczesnym polu walki (przy wykorzystaniu dotychczasowego dorobku naukowego i doświadczeń z ćwiczeń odpowiednich komórek i specjalistów) umożliwiła autorom zaproponowanie szczegółowego zakresu zadań odnośnych ogniw kierowania wsparciem ogniowym wojsk (na poszczefólnych szczeblach dowodzenia) oraz obowiązków ich osób funkcyjnych.

Trzeba przy tym zauważyć, iż szczególną rolę w tym procesie spełnia dowódca ogólnowojskowy. On jest bowiem jedynym dysponentem całego potencjału ogniowego, podporządkowanych mu różnych rodzajów środków rażenia.

3.1. Rola dowódcy i sztabu ogólnowojskowego w kierowaniu wsparciem ogniowym wojsk.

Przy uwzględnieniu przedstawionego (proponowanego) wużej modelu kierowania wsparciem ogniowym wojsk, z uwzględnieniem zakresu działalności jego elementów, inaczej, niż dotychczas, trzeba widzieć rolę dowódcy i sztabu ogólnowojskowego w kierowaniu wsparciem ogniowym wojsk.

Bezspornym jest, iż decydującą (podstawową) rolę w dowodzeniu w ogóle, a tym samym, w kierowaniu wsparciem ogniowym wojsk w operacji (walce) spełniają dowódcy i sztaby ogólnowojskowe. Dowódcy są jedynymi dysponentami całego potencjału ogniowego wszystkich rodzajów środków rażenia będących w ich podporządkowaniu, co jest zgodne z zasadą jednoosobowego dowodzenia i wymaganiami współczesnego pola walki.

Uwzględniając powyższe, w ramach prowadzonych badań nad problemem kierowania wsparciem ogniowym wojsk, dokonano analizy obecnego zakresu zadań (obowiązków) dowódców oraz struktury sztabów ogólnowojskowych pod kątem współczesnych potrzeb (wymogów) w zakresie kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji (walce). W ramach prowadzonej analizy tego problemu poddano weryfikacji

zakres pojęcia (definicję) sztabu ogólnowojskowego. W dostępnej literaturze można bowiem spotkać się z poglądem (powszechnie uznawanym), że sztab ogólnowojskowy to jedynie ta część sztabu związku operacyjnego (związku taktycznego, oddziału), która obejmuje pion operacyjny, rozpoznawczy oraz łączność. Nie uwzględnia się w składzie sztabu ogólnowojskowego, sztabów rodzajów wojsk i służb oraz podległych im oficerów (osób funkcyjnych). Pozornie szefostwa te posiadają autonomię, a w rzeczywistości funkcjonują na takich samych zasadach jak wymienione elementy sztabu: przygotowują propozycje (dane) do zamiaru i decyzji, biorą udział w planowaniu i organizacji działań bojowych wojsk oraz w kierowaniu nimi w toku operacji (walki).

Słownik podstawowych terminów wojskowych określa, że "sztab to organ dowódcy w zakresie dowodzenia wojskami, występujący w oddziałach i związkach wzsystkich rodzajów sił zbrojnych oraz na szczeblu centralnym.... Podstawowym zadaniem sztabu jest kierowanie przygotowaniem, organizacją i prowadzeniem działań bojowych zgodnie z decyzją ... przez podległe wojska"[17]/. Przyjmując takie założenie trzeba stwierdzić, że w ślad za tym, sztabem związku operacyjnego (związku taktycznego, oddziału) można nazwać wyłącznie taki organ, którego struktury pozwalają w pełni realizować wymienione funkcje wobec wszystkich rodzajów wojsk będących w składzie odnośnych struktur, a także podporządkowanych na czas operacji (walki). Zatem trzeba stwierdzić, iż nie spełnia tych wymogów sztab ogólnowojskowy, w skład którego nie wchodzą szefostwa rodzajów wojsk i służb. W związku z powyższym można uznać, iż w tym względzie teoria nie ma potwierdzenia (rozbiega się) w praktyce.

W rzeczywistości, rozmieszczenie poszczególnych elementów dowodzenia, powiązania informacyjne między nimi oraz sposób realizacji zadań w toku planowania, organizowania i prowadzenia działań bojowych wskazują, że wszystkie elementy sztabu powinny stanowić spójną całość, jako jeden organ zdolny do realizacji zamiaru (decyzji) dowódcy. Nie można natomiast nazwać sztabem

---

[17]/Słownik podstawowych terminów wojskowych, wyd.MON, 1985, s.51.

ogólnowojskowym wybranych elementów rzeczywiście funkcjonującej struktury, które nie są w stanie samodzielnie i kompleksowo rozwiązać wszystkich problemów użycia podległych wojsk w operacji (walce).

Analiza powyższego problemu prowadzi do wniosków, iż obecne struktury systemu dowodzenia, w którym istnieją szefostwa poszczególnych rodzajów wojsk i służb powodują, że w procesie planowania i organizowania działań bojowych oraz kierowania nimi rozwiązywane są w rzeczywistości problemy użycia rodzajów wojsk i służb, a nie bezpośrednio problemy operacyjno-taktyczne, które rozwiązywane są niejako pośrednio. Potwierdzeniem tego faktu może być struktura planu operacji (walki), który składa się z decyzji dowódcy, planów użycia rodzajów wojsk oraz planów zabezpieczenia bojowego, łączności i inne[18]/. Trzeba zatem przyjąć, że taki plan operacji (walki) jest strukturą składającą się ze względnie autonomicznych elementów powiązanych jedynie decyzją (w tym zamiarem) dowódcy. Okazało się jednak, że z praktycznego punktu widzenia jest to zjawisko bardo niekorzystne. Ono właśnie doprowadziło do prób tworzenia nieetatowych (doraźnych) elementów w sztabach, w celu rozwiązywania określonych problemów operacyjno-taktycznych . Jedną z takich prób było tworzenie ośrodków (grup) planowania i kierowania rażeniem ogniowym przeciwnika, a obecnie wsparciem ogniowym wojsk.

Prowadzone badania tego problemu (wnioski z ćwiczeń) upewniają, że działania te nie mają szans powodzenia, ponieważ w rzeczywistości dublują pracę etatowych organów (elementów) dowodzenia, wprowadzają dużą niejasność i "zamieszanie" w obowiązkach i kompetencjach osób funkcyjnych oraz nie zapewniają bieżącego (ciągłego) funkcjonowania i zgrywania określonych zespołów osób funkcyjnych.

Wnioski z prowadzonych badań obecnego stanu struktur sugerują także, iż problem ten nie zostanie rozwiązany również poprzez formalne włączenie obecnych szefostw rodzajów wojsk do struktury "sztabów ogólnowojskowych" i tworzenie nadal doraźnych zespołów

---

[18]/Tezy na sympozjum naukowe "Kierowanie obroną państwa i dowodzenie siłami zbrojnymi", wyd.MON, 1992r.

koordynacji wsparcia ogniowego wojsk. Wnioski z przeprowadzonych badań wskazują natomiast, iż zachodzi konieczność dokonania określonych zmian strukturalnych całego systemu dowodzenia wojskami, a w tym także i sztabów poszczególnych szczebli dowodzenia. Autorzy niniejszego opracowania widzą, w ramach tych zmian, potrzebę nadania większej rangi procesowi kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji i walce. Trzeba przy tym zauważyć, iż jest to tendencja występująca w wielu nowoczesnych armiach, a wynika ona ze znacznego wzrostu roli ognia we współczesnych działaniach bojowych. Niezbędne jest także inne, wynikające z nowych potrzeb, spojrzenie na zadania poszczególnych szczebli dowodzenia, oraz ich ogniw (elementów) w procesie dowodzenia.

Analiza obecnego stanu zachodzącego w procesie dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym wojsk) wskazuje, iż trudno jest wyraźnie rozdzielić proces informacyjny na rzecz kierowania wojskami od informacji na potrzeby kierowania wsparciem ogniowym wojsk (środkami walki i ogniem). Wnioski ze współczesnych działań zbrojnych wyraźnie natomiast wskazują, że mimo bezspornych spójności tych procesów, takie rozdzielenie jest niezbędne. Każdy z tych rodzajów informacji służy bowiem innym celom, posiada określoną specyfikę i musi odpowiadać innym wymaganiom. Stąd też w wielu nowoczesnych, liczących się armiach selekcja informacji na rzecz ognia następuje już u źródeł (środków rozpoznania), często obiega w innych relacjach, zwykle w systemie zautomatyzowanym i jest przetwarzana w wyspecjalizowanych elementach sztabów.

Odnosząc to do naszej armii można stwierdzić, że problem ten posiada w pewnym stopniu właściwe rozwiązanie, ponieważ lotnictwo oraz wojska rakietowe i artyleria dysponują własnymi środkami rozpoznania. Jednakże, w praktyce są to dwa odrębne systemy, nie posiadające wspólnych ogniw w procesie informacyjnym. Nie spełniają właściwie tej funkcji także organy rozpoznawcze obecnych sztabów ogólnowojskowych, przygotowane głównie do zbierania i przetwarzania informacji sytuacyjnej na potrzeby planowania i dowodzenia wojskami. Była to sytuacja dopuszczalna w warunkach, gdy lotnictwo wykonywało zadania ogniowe w głębi, poza strefą ognia wojsk rakietowych i artylerii. Nie może natomiast mieć

miejsca w sytuacji gdy lotnictwo wojsk lądowych wykonuje zadania we wspólnych strefach z wojskami rakietowymi, czy też z artylerią.

Analiza tej sytuacji (problemu) jednoznacznie potwierdza, iż z chwilą wprowadzenia do wojsk lądowych śmigłowców bojowych, nie tworzyć w sztabach ogólnowojskowych autonomicznych elementów systemu kierowania ich ogniem, lecz włączyć je w istniejący system kierowania wsparciem ogniowym wojsk. Przy czym, istniejący system (artyleryjski) powinien być zmodernizowany i obejmować wszystkie powietrzne i naziemne środki ogniowe (powietrzne i naziemne wsparcie ogniowe wojsk). Stworzy to korzystne warunki przy planowaniu, organizowaniu i kierowaniu wsparciem ogniowym wojsk (uniknie się wielu problemów w organizacji współdziałania między tymi środkami).

Trzeba zauważyć, że w kierowaniu wsparciem ogniowym wojsk birze udział wiele struktur decyzyjnych i wykonawczych, a głównie: dowództwa i sztaby ogólnowojskowe, dowództwa (szefostwa) rodzajów sił zbrojnych i wojsk, środki rozpoznania, dowódcy i sztaby związków taktycznych (oddziałów, pododdziałów) rodzajów wojsk biorących udział we wsparciu ogniowym wojsk oraz pododdziały środków ogniowych, występujące w wojskach. Elamenty te powiązane informacyjnie tworzą swoisty system, którego zadaniem jest skuteczne wsparcie ogniowe walczących wojsk w skali taktycznej i operacyjnej. W tym systemie każdy z uwzględnionych elementów ma do wykonania określone zadania. Autorzy niniejszego opracowania, badaniami objęli dwa z nich: dowództwa i sztaby ogólnowojskowe oraz szefostwa rodzajów wojsk a także powiązania informacyjne zachodzące między tymi elementami.

W tradycyjnym (obecnym) systemie dowódca ogólnowojskowy (dowódca związku operacyjnego, związku taktycznego, oddziału, pododdziału) jest głównym ogniwem w omawianym układzie, a jego obowiązki w zakresie kierowania środkami walki i ogniem są nadmiernie rozbudowane: wypracowanie zamiaru użycia potencjału ogniowego, wybór rodzaju środków rażenia w celu wykonania określonych zadań, sprecyzowanie zadań taktycznych dla każdego rodzaju wojsk w poszczególnych etapach (okresach) operacji (walki), organizacja współdziałania między poszczególnymi rodzajami wojsk biorących udział we wsparciu, a także między

środkami wsparcia a wspieranymi wojskami. Natomiast w toku działań bojowych głównym obowiązkiem dowódcy ogólnowojskowego jest organizowanie i kierowanie całym procesem walki, a więc działaniem wszystkich rodzajów wojsk i służb oraz koordynowanie ich wysiłku.

Z kolei głównym obowiązkiem dowódców (szefów) rodzajów wojsk biorących udział we wsparciu ogniowym jest przygotowanie dla dowódców ogólnowojskowych propozycji odnośnie sposobu użycia ich rodzajów wojsk w operacji (walce), zaplanowanie i zorganizowanie działań bojowych tych wojsk, wypracowanie dla nich zadań ogniowych oraz bezpośrednie kierowanie ich działaniami w czasie operacji (walki). Powyższe zadania są realizowane w oparciu o zamiar i zadania dowódcy oraz wytyczne do współdziałania. W praktyce, niejednokrotnie podział zadań wsparcia ogniowego wojsk polega na uzgodnieniu tego problemu między potencjalnymi wykonawcami i akceptacji tych uzgodnień przez dowódcę.

Można przyjąć, że taka metoda działania jest do zaakceptowania w przypadku planowej, organizowanej zawczasu działalności ogniowej. Nie zapewnia ona jednak efektywnego wykorzystania potencjału ogniowego różnorakich środków rażenia w toku działań bojowych (w bieżącej walce ogniowej), gdzie zwykle decydującym czynnikiem jest czas reakcji ogniowej. Ponadto autonomiczne rozwiązywanie problemów wsparcia ogniowego w poszczególnych rodzajach wojsk, biorących w nim udział powoduje dublowanie wielu dokumentów planistycznych i ich treści. Mimo konieczności współdziałania między tymi rodzajami wojsk, ich działalność z reguły charakteryzuje się niską spójnością, a ponadto wymusza konieczność obiegu olbrzymiej ilości informacji (uzgodnień) między nimi.

Należy także zwrócić uwagę na fakt, iż w tradycyjnym (dotychczasowym) systemie kierowania walką, dowódca ogólnowojskowy kieruje bezpośrednio podległymi związkami taktycznymi (oddziałami, pododdziałami), a jednocześnie wszystkimi podległymi rodzajami wojsk i służb. Powoduje to olbrzymią rozpiętość procesu dowodzenia i nakłada wiele obowiązków szczegółowych na dowódców ogólnowojskowych, co znacznie utrudnia im koncentrację na problemach zasadniczych.

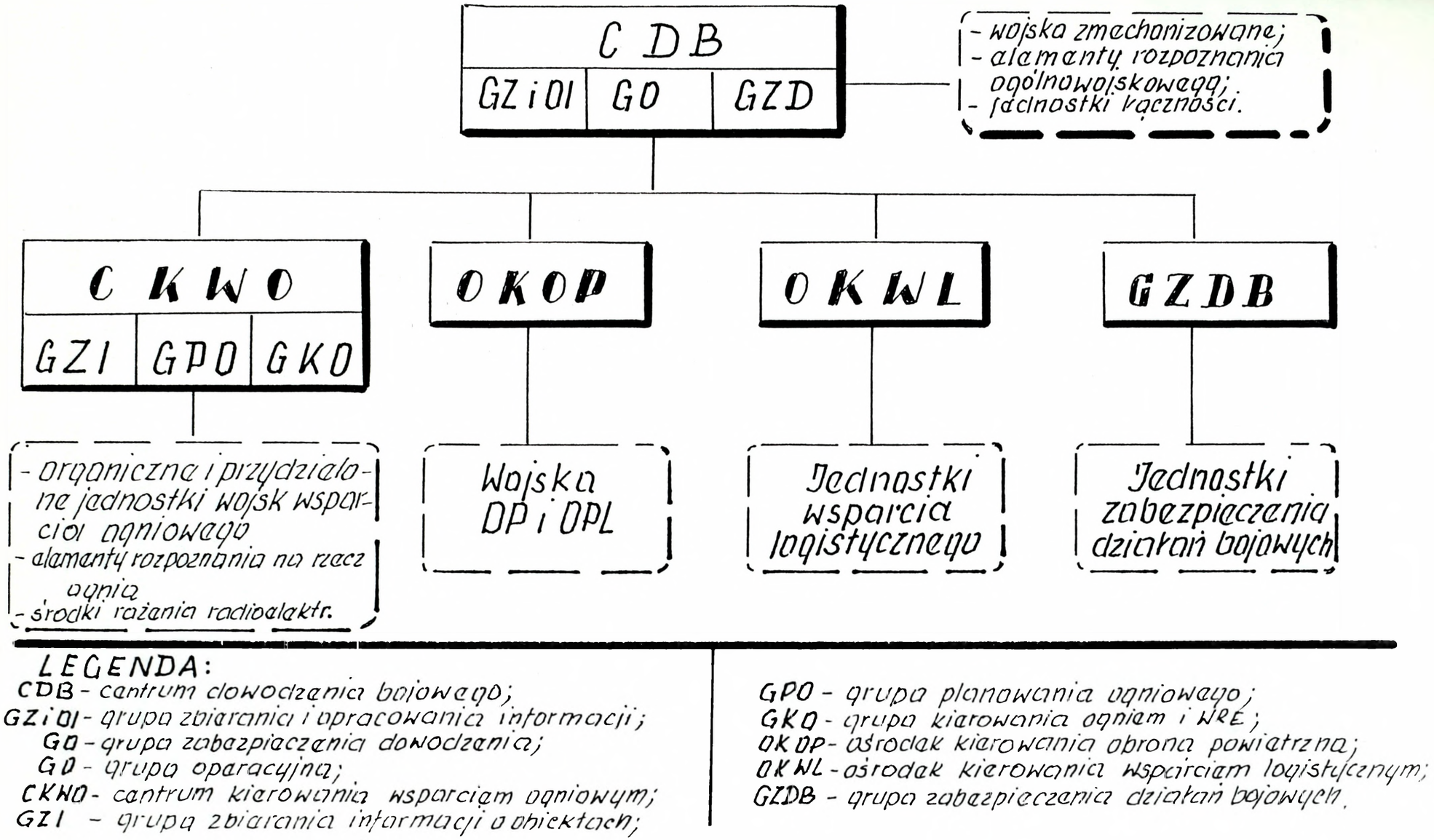
Tak zorganizowany system nie zapewnia korzystnych warunków do

wyraźnego wydzielenia informacji z rozpoznania na potrzeby prowadzenia skutecznego ognia. Ma to miejsce głównie w przypadkach, gdy rozpoznanie i zwalczanie obiektów prowadzą środki różnych rodzajów wojsk. Takie zjawiska są wyjątkowo niekorzystne podczas bieżącej walki ogniowej, która obecnie posiada olbrzymi wpływ na wynik operacji (walki) w ogóle.

Prowadzone badania i wynikająca z nich ocena wybranych elementów obecnego systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk wyraźnie i jednoznacznie ujawnia jego niedomagania, ale wskazuje jednocześnie kierunki jego udoskonalenia.

Ogólnie wszyscy są zgodni, że jednym z istotnych poczynań (zabiegów) usprawniających proces dowodzenia, a zwłaszcza kierowania wsparciem ogniowym (kierowania ogniem) jest jego pełna automatyzacja. Jednakże trzeba mieć na uwadze, że przystępując do automatyzacji systemu dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym wojsk), należy przede wszystkim (w pietrwszej kolejności) dostosować jego strukturę do aktualnych potrzeb współczesnego pola walki. Niezbędna jest zatem weryfikacja roli i zadań poszczególnych ogniw systemu oraz powiązań informacyjnych między nimi i wspieranymi wojskami.

Szczegółowa analiza problemu dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym wojsk), przykłady z armii zachodnich, jak również doświadczenia własne z lat ubiegłych jednoznacznie wskazują na konieczność wypracowania nowego, racjonalnego odpowiednio do potrzeb modelu struktur sztabów ogólnowojskowych. Przy czym w modelu tym należy zapewnić etatowe i ważne miejsce dla ogniwa którego obszarem zainteresowania i odpowiedzialności będzie całokształt problemów związanych z kierowaniem wsparciem ogniowym i radioelektronicznym wojsk. Ogólną ideę takiego modelu przedstawia rysunek 6.

LEGENDA:

CDB - centrum dowodzenia bojowego;
GZiOI - grupa zbierania i opracowania informacji;
GO - grupa zabezpieczenia dowodzenia;
GO - grupa operacyjna;
CKWO - centrum kierowania wsparciem ogniowym;
GZI - grupa zbierania informacji o obiektach;
GPO - grupa planowania ogniowego;
GKO - grupa kierowania ogniem i WRE;
OKOP - ośrodek kierowania obrona powietrzna;
OKWL - ośrodek kierowania wsparciem logistycznym;
GZDB - grupa zabezpieczenia działań bojowych.

Rys. 6. Ogólna idea systemu kierowania walką

Istota prezentowanego modelu polega na tym, by poszczególne ogniwa sztabu ogólnowojskowego były zdolne rozwiązywać całościowo (w sferze planowania, organizowania i kierowania w toku działań) podstawowe zagadnienia walki, jakimi są: działanie podległych ogólnowojskowych związków taktycznych (oddziałów), wsparcie ogniowe i radioelektroniczne wojsk i ich osłona przed atakiem z powietrza, wsparcie logistyczne oraz zabezpieczenie bojowe.

Przyjmując taki układ można zatem w jego ramach wyodrębnić dwa poziomy koordynacji działań bojowych.

Pierwszy z nich (wyższy) ma miejsce w centrum dowodzenia bojowego i powinien być realizowany bezpośrednio przez dowódcę ogólnowojskowego. Do jego zadań należy integracja głównych elementów walki (działania wojsk, wsparcia ogniowego wojsk, osłony i inne), bez szczegółowego rozpatrywania udziału poszczególnych rodzajów wojsk w tych obszarach. Dowódca ogólnowojskowy ma bowiem organizować operację (walkę) i sterować jej głównymi procesami. W tym też celu określa zamiar walki i podejmuje decyzję, w której ustala cel, zadania i sposób rozegrania walki. Zatem, są to ustalenia integrujące wszystkie wymienione procesy, realizowane przez różne rodzaje wojsk. Ponadto określa cel działania i zadania taktyczne (operacyjno-taktyczne), jakie powinny być zrealizowane w kolejnych etapach (okresach) operacji (walki), nie dzieląc ich na rodzaje wojsk. Będą to więc zadania dla podległych ogólnowojskowych związków taktycznych (oddziałów, pododdziałów), wsparcia ogniowego wojsk, osłony powietrznej i wsparcia logistycznego, które powinny być uszczegóławiane i aktualizowane w toku operacji (walki). Można zatem stwierdzić, iż przy takim założeniu, dowódca zajmuje się głównymi problemami operacji (walki), a nie rodzajami wojsk.

Drugi poziom koordynacji działań bojowych (niższy) zachodzi w podległych ogniwach sztabu i polega na podziale zadań i uzgodnieniu współdziałania różnych rodzajów wojsk, realizujących wspólnie określone zadania, jak: wsparcie ogniowe wojsk, osłona ogniowa i inne. Podstawą do pracy w tych ogniwach będzie zamiar i decyzja dowódcy oraz zadania taktyczne postawione przez niego w trakcie organizacji (walki) i w czasie jej trwania. Natomiast efektem ich pracy winny być zadania specjalistyczne dla

poszczególnych rodzajów wojsk biorących udział w realizacji określonego elementu operacji (walki).

Plan operacji (walki) opracowany przez sztab ogólnowojskowy mógłby się wówczas składać z decyzji dowódcy opracowanej w centrum dowodzenia bojowego oraz planów: wsparcia ogniowego i radioelektronicznego wojsk, osłony ogniowej i radioelektronicznej, wsparcia logistycznego oraz zabezpieczenia bojowego. Plany te byłyby opracowywane przez poszczególne ogniwa sztabu i zatwierdzane przez dowódcę. Ponadto, mogłyby być wykonywane, jak zwykle, inne dokumenty pomocnicze (robocze), nie wchodzące w skład planu operacji (walki).

Taka struktura sztabu ogólnowojskowego oraz zadania jego poszczególnych ogniw eliminowałaby potrzebę utrzymania dowództw (szefostw) rodzajów wojsk i służb w związkach operacyjnych i taktycznych, w dotychczasowej postaci, a na ich bazie można byłoby utworzyć odpowiednie ogniwa sztabu ogólnowojskowego (oddziały, wydziały wsparcia ogniowego i inne), zachowując wobec nich dotychczasową podległość rodzajów wojsk. W składzie takich ogniw powinny występować oficerowie tych rodzajów wojsk, których związki taktyczne (oddziały, pododdziały) im podlegają. W toku operacji (walki) ogniwa te organizowałyby stosowne centra (ośrodki) kierowania wsparciem ogniowym podległych związków taktycznych (oddziałów, pododdziałów).

Powietrzno-lądowy wymiar wsparcia ogniowego wojsk we współczesnych operacjach wymaga ścisłego i ciągłego, jak nigdy dotąd, współdziałania środków ogniowych różnych rodzajów wojsk. Dotyczy to zwłaszcza lotnictwa wojsk lądowych i artylerii oraz lotnictwa myśliwsko-bombowego (szturmowego) i wojsk rakietowych. Srodki te często będą zmuszone realizować zadania ogniowe we wspólnych strefach i w jednym czasie, nadając wsparciu ogniowemu charakter powietrzno-lądowy. Przy czym, w wielu przypadkach zaistnieje konieczność, by wojska rakietowe (artyleria) zapewniły warunki dogodnego (efektywnego) użycia lotnictwa (samolotów, śmigłowców bojowych). Również z tych względów racjonalnym rozwiązaniem byłoby utworzenie w strukturach sztabów ogólnowojskowych związków operacyjnych i taktycznych, etatowych, wspólnych elementów (ogniw) dowodzenia (kierowania wsparciem

ogniowym wojsk) dla wojsk rakietowych, artylerii i lotnictwa. Ogniwa te (prezentowane wyżej) przejęłyby zatem rolę obecnych szefostw wojsk rakietowych i artylerii (szefostw artylerii) oraz tworzonych na okres działań bojowych, ośrodków, grup i punktów dowodzenia lotnictwem.

3.2 Centrum kierowania wsparciem ogniowym na szczeblu związku operacyjnego (korpusu).

Centrum kierowania wsparciem ogniowym jest etatowym ogniwem sztabu związku operacyjnego, działającego w składzie Centrum Dowodzenia Bojowego, podległe bezpośrednio dowódcy (szefowi sztabu) związku operacyjnego. Przeznaczone jest do kierowania działaniem środków rażenia, będących w bezpośrednim podporządkowaniu dowódcy związku operacyjnego oraz utrzymania współdziałania ogólnowojskowych związków taktycznych i oddziałów (pododdziałów) ze środkami wsparcia ogniowego, w tym również wyższego i niższego szczebla dowodzenia. Organizuje wsparcie ogniowe wojsk na szczeblu operacyjnym (wsparcie ogólne o znaczeniu operacyjnym), w ścisłej współpracy z odnośnymi komórkami Naczelnego Wodza, wojsk lotniczych i marynarki wojennej (podczas działań w obszarze nadmorskim) oraz szefostwami rodzajów wojsk i służb, uczestniczących we wsparciu ogniowym wojsk.

Odpowiada za terminowe i dokładne wykorzystanie wszystkich rodzajów środków ogniowych i ich współdziałanie w zakresie wspólnego wykonywania zadań oraz realizację przedsięwzięć z zakresu przygotowania i kierowania ogniem (uderzeniami ogniowymi), a zwłaszcza rozpoznanie, zabezpieczenie meteorologiczne, dowiązania topogeodezyjne oraz zabezpieczenie w amunicję bomby i rakiety.

Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym jest organem do podejmowania decyzji w zakresie rażenia celów pierwszej kolejności rażenia, w miarę wykrywania, przy wykorzystaniu dysponowanych przez związek operacyjny dyżurnych środków lotnictwa, wojsk rakietowych, artylerii oraz pododdziałów zakłóceń elektronicznych.

Zapewnia nieprzerwane i bezpośrednie kierowanie środkami

rażenia, będącymi w dyspozycji dowódcy związku operacyjnego, zgodnie z jego decyzją i opracowanym planem wsparcia ogniowego wojsk.

Głównymi zadaniami (obowiązkami) realizowanymi przez Centrum Kierowania wsparciem ogniowym byłoby:

- stała znajomość położenia przeciwnika oraz wojsk własnych (położenia, składu bojowego i ogólnych możliwości bojowych środków ogniowych rodzajów wojsk i środków walki elektronicznej), uczestniczących we wsparciu ogniowym wojsk;

- ciągła znajomość położenia i możliwości środków rozpoznania;

- dokonywanie bieżącej oceny sytuacji operacyjno-taktycznej dla potrzeb organizacji wsparcia ogniowego wojsk;

- opracowanie:

- koncepcji rażenia ogniowego przeciwnika i wykorzystania własnego potencjału ogniowego w operacji;

- rozkazu operacyjnego, w części dotyczącej rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w operacji;

- ogólnych danych do organizacji współdziałania, dowodzenia oraz zabezpieczenia bojowego i logistycznego sił i środków, angażowanych do wsparcia ogniowego wojsk, według planu (decyzji) dowódcy związku operacyjnego;

- zaplanowanie:

- zmasowanych (grupowych) uderzeń ogniowych w okresach centralizacji dowodzenia i sposobu ich wykonania przez środki ogniowe związku operacyjnego (Naczelnego Wodza) na rzecz wsparcia ogniowego wojsk, w tym uderzenia do celów pierwszej kolejności rażenia;

- rażenia ogniowego przeciwnika (zadań ogólnego wsparcia ogniowego o znaczeniu operacyjnym na rzecz walczących wojsk) w operacji oraz podczas wykonywania zadań operacyjnych (np. dezorganizacja rozwinięcia i zadania strat zgrupowaniom uderzeniowym przeciwnika, rozbicie zgrupowań przeciwnika, które włamały się w głąb obrony i inne);

- zadań wsparcia ogólnego wojsk (związków taktycznych) w ramach wzmocnienia ich ogniem środkami rażenia podporządkowania

operacyjnego;

- koordynowanie i aktualizacja zadań wsparcia ogniowego wojsk w toku operacji (walki);

- zestawienie obiektów rażenia według grup, z wydzieleniem obiektów, jako celów pierwszej kolejności rażenia, a także obiektów zastrzeżonych;

- zapewnienie bieżącego podziału rozpoznanych obiektów przeciwnika między poszczególne rodzaje środków rażenia.

- przekazywanie zadań wsparcia ogniowego wojsk do sztabu wojsk lotniczych i obrony powietrznej, marynarki wojennej (podczas działań w obszarze nadmorskim) oraz szefostwom: wojsk rakietowych i artylerii, wojsk inżynieryjnych, wojsk obrony przeciwlotniczej, wojsk obrony przeciwchemicznej, a także organom (ośrodkom) kierowania wsparciem ogniowym niższego szczebla (związków taktycznych, oddziałów);

- postawienie zadań bojowych (ogniowych) dla środków rażenia, będących w dyspozycji CKWO (środków dyżurnych) oraz kierowanie ich ogniem (uderzeniami);

- prognozowanie (przewidywanie), a następnie na podstawie rozpoznania kontrolnego, ocena stopnia porażenia obiektów przeciwnika;

- wykonanie dokumentów bojowych i innych, dotyczących kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji i walce.

W celu sprawnego (racjonalnego wykonania zadań przez centrum kierowania wsparciem ogniowym funkcyjni poszczególnych jego zespołów powinni być zobowiązani do:

- zbierania (aktualizowania) niezbędnych danych i informacji z poszczególnych oddziałów (wydziałów) sztabu związku operacyjnego oraz organów kierowania wsparciem ogniowym niższego szczebla (związku taktycznego, oddziału) w zakresie potrzeb organizacji rażenia obiektów przeciwnika (wykonania zadań wsparcia ogniowego wojsk w wymiarze operacyjnym);

- przekazywanie informacji do sztabów rodzajów sił zbrojnych i szefostw rodzajów wojsk, dotyczących planowanego, zakresu zadań rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk);

- uzgadniania z poszczególnymi dowództwami i szefostwami oraz

sztabem logistyki przedsięwzięć organizacyjnych, dotyczących rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w operacji oraz podczas wykonywania głównych zadań operacyjno-taktycznych.

Dotychczasowe doświadczenia z ćwiczeń w tworzeniu nieetatowych zespołów (centrum i ośrodków koordynacji wsparcia ogniowego) wskazują, iż realizacja zadań w ramach kierowania wsparciem ogniowym wojsk wymaga wysokiego stopnia organizacji pracy oraz dużej samodzielności, a także dogłębnej znajomości obowiązków przez poszczególnych funkcyjnych. Obowiązki te powinny być jednoznacznie określone i skrupulatnie wypełniane. Tylko wówczas będzie można oczekiwać sprawnego działania całego centrum, a tym samym efektywnego wykorzystania w operacji całego potencjału ogniowego, będącego w dyspozycji dowódcy związku operacyjnego. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom autorzy poczynili próbę sprecyzowania konkretnych obowiązków poszczególnych osób funkcyjnych Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym związku operacyjnego (korpusu, OW).

Szef (dowódca) Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym - F1

Szef (dowódca) Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym podlega bezpośrednio dowódcy związku operacujnego. Ma prawo w jego imieniu ustalać i koordynować działalność poszczególnych komórek sztabu związku operacyjnego w zakresie planowania wsparcia ogniowego wojsk i opracowania dokumentów bojowych Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym. Współdziała osobiście i za pośrednictwem zastępcy (poszczególnych osób funkcyjnych centrum) z centrum dowodzenia bojowego (CDB) ZO, oddziałem operacyjnym sztabu ZO, ośrodkiem dowodzenia lotnictwem (sztabem KL) oraz szefostwami rodzajów wojsk i służb, a podczas działań w obszarze nadmorskim, także ze sztabem marynarki wojennej.

Do jego obowiązków należy:

- zapoznawanie funkcyjnych Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym z zadaniami związku operacyjnego, zamiarem i decyzją dowódcy oraz harmonogramem przygotowania operacji;

- kierowanie pracą zespołów (osób funkcyjnych) centrum podczas opracowywania koncepcji, a następnie planów wsparcia

ogniowego wojsk w operacji i terminowe ich przedstawianie dowódcy do akceptacji i zatwierdzenia;

- precyzowanie zadań do planowania wsparcia ogniowego wojsk: przedstawienie zasadniczych zadań operacyjnych (operacyjno-taktycznych) do planowania na szczeblu związku operacyjnego; sprecyzowanie ogólnego zakresu zadań rażenia ogniowego (składu bojowego) przeciwnika i koncepcji (sposobu) ich wykonania, w tym określenia obiektów nie podlegających zniszczeniu (obiektów zastrzeżonych) oraz priorytetów w realizacji zadań wsparcia ogniowego wojsk; dokonanie podziału zakresu zadań między poszczególne rodzaje środków rażenia (wojska rakietowe i artylerię, lotnictwo i inne); dokonanie ustaleń koordynujących wykorzystanie środków ogniowych na szczeblu opracyjnym w czasie działań bojowych wojsk;

- przygotowanie wytycznych do organizacji zabezpieczenia bojowego i logistycznego środków rażenia, angażowanych do wykonania zadań wsparcia ogniowego wojsk według planu związku operacyjnego;

- kierowanie opracowaniem dokumentów bojowych;

- stawianie zadań wsparcia ogniowego wojsk środkom rażenia podporządkowania operacyjnego i kierowanie ich wykonaniem w toku operacji;

- koordynowanie działalności ośrodków kierowania wsparciem ogniowym związków taktycznych (przekazywanie ustaleń i zadań) w okresach wykorzystania podległych im środków ogniowych w przedsięwzięciach o znaczeniu operacyjnym (w okresach centralizacji kierowania wsparciem ogniowym wojsk na szczeblu operacyjnym): wykonanie uderzeń do celów pirwszej kolejności rażenia, rozbicie ugrupowania uderzeniowego przeciwnika na podejściach, zapewnienie (stworzenia sprzyjających warunków) przelotu własnego lotnictwa i inne.

Zastępca szefa (dowódcy) CKWO - st. oficer ds. użycia wojsk rakietowych i artylerii - F2

Podlega bezpośrednio szefowi CKWO i ma prawo w jego imieniu wydawać polecenia (stawiać zadania) osobom funkcyjnym centrum, a w razie nieobecności szefa, kieruje pracą jego zespołów (funkcyjnymi

centrum).

Do jego obowiązków należy:

- aktualizacja planu operacji w części dotyczącej rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk), stosownie do zaistniałej sytuacji operacyjno-taktycznej;

- udział w opracowaniu koncepcji rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w operacji, w części dotyczącej użycia wojsk rakietowych i artylerii, w tym podział potencjału ogniowego do wykonania zasadniczych zadań operacyjnych (operacyjno-taktycznych);

- precyzowanie (ustalanie) zasadniczych potrzeb wojsk rakietowych i artylerii w zakresie zabezpieczenia bojowego i logistycznego podczas wykonywania zadań wsparcia ogniowego wojsk według planu związku operacyjnego;

- stawianie zadań środkom ogniowym i kierowanie wsparciem ogniowym w toku działań bojowych, zgodnie z decyzją (wytycznymi) szefa centrum kierowania wsparciem ogniowym;

- ciągłe współdziałanie z szefostwem wojsk rakietowych i artylerii w zakresie organizacji wykorzystania ich potencjału bojowego (ogniowego) w operacji, a także z pozostałymi dysponentami środków rażenia, zgodnie z ustaleniami szefa centrum kierowania wsparciem ogniowym;

- kierowanie bieżącą pracą centrum (osób funkcyjnych), zgodnie z ustaleniami szefa.

Starsi oficerowie do spraw ogólnowojskowych - funkcyjni F3 i F4

Podlegają szefowi centrum kierowania wsparciem ogniowym i odpowiadają za bieżącą korelację planowania rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w centrum, z planowaniem operacji przez oddział operacyjny sztabu związku operacyjnego (Korpusu, Okręgu Wojskowego).

Do ich obowiązków należy:

- ustalanie zasdniczych parametrów czasowo przestrzennych działań bojowych wojsk, decydujących o czasach i układach (sposobach) wykonania zmasowanych uderzeń ogniowych, (uderzeń do celów pierwszej kolejności rażenia i innych o znaczeniu

operacyjnym), w ramach wsparcia ogniowego wojsk podczas wykonywania pierwszego i kolejnych zadań operacyjnych (operacyjno-taktycznych);

- opracowanie danych do rozkazu operacyjnego dowódcy związku operacyjnego (korpusu, Okręgu wojskowego), w części dotyczącej rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w operacji;

- przygotowanie danych wejściowych do obliczeń i symulacji komputerowej działań bojowych wojsk, podzcas wykonywania poszczególnych zadań operacyjnych (operacyjno-taktycznych);

- przygotowanie danych do planu współdziałania środków rażenia z wojskami zmechanizowanymi i pancernymi, w systemie rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w operacji;

- udział w opracowaniu planu wsparcia ogniowego i elektronicznego wojsk, w części dotyczącej wykorzystania potencjału ogniowego wojsk zmechanizowanych i pancernych (ognia pododdziałów piechoty i czołgów oraz poddodziałów zakłóceń);

- utrzymanie stałego kontaktu z oddziałem operacyjnym sztabu związku operacyjnego (korpusu, Okręgu Wojskowego).

Starsi oficerowie do spraw użycia wojsk rakietowych i artylerii - funkcyjni F5 i F6

Są dowódcami (starszymi) zmian obsady Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym, odpowiedzialnymi za realizację zadań ogniowych. Podlegają bezpośrednio szefowi (zastępcy) CKWO i mają prawo w jego imieniu, wydawania poleceń oficerom (osobom funkcyjnym) centrum oraz podejmowania decyzji do rażenia celów pierwszej kolejności rażenia, zaliczanych w danym etapie operacji do "zwalczanych w miarę wykrycia'. Odpowiadają także za szczegółowe planowanie i bieżące wykonanie uderzeń ogniowych, w ramach zadań wykonywanych według planu związku operacyjnego (przekazywanie zadań wykonawcom i kierowanie ich wykonaniem w ramach wsparcia ogniowego wojsk).

Do ich obowiązków należy:

- znajomość położenia przeciwnika i wojsk własnych oraz realizowanych zadań;

- aktualizacja, wspólnie z pozostałymi funkcyjnymi zmiany CKWO, stanu gotowości bojowej sił i środków rażenia oraz planu wsparcia ogniowego wojsk w operacji;

- opracowywanie schematu (układu) wykonania zmasowanych uderzeń ogniowych (uderzeń do celów pierwszej kolejności rażenia i i innych) w toku trwania operacji, realizowanych według planu związku operacyjnego;

- zestawienie sił i środków angażowanych w zmasowanych (kolejnych grupowych) uderzeniach ogniowych, wykonywanych według planu związku operacyjnego, przy współudziale pozostałych funkcyjnych zmiany (centrum) i ścisłym współdziałaniu z dowództwami (szefostwami) rodzajów wojsk (służb), których środki rażenia są angażowane w realizacji zadań wsparcia ogniowego wojsk;

- przygotowanie danych do rozkazu operacyjnego dowódcy związku operacyjnego, w części dotyczącej użycia środków rażenia w ramach wsparcia ogniowego wojsk (w rażeniu ogniowym przeciwnika), przy udziale osób funkcyjnych centrum, reprezentujących poszczególne rodzaje środków rażenia;

- zaplanowanie użycia sił i środków rozpoznania artyleryjskiego i zabezpieczenia meteorologicznego oraz postawienie zadań do rozpoznania, dowiązania topogeodezyjnego i zabezpieczenia meteorologicznego;

- sporządzenie wyciągu z planu rozpoznania związku operacyjnego i naniesienie niezbędnych danych (zadań środków rozpoznania) na mapę dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym wojsk) w operacji;

- dokonywanie analiz obiektów pod względem wiarygodności, dokładności i terminowości danych, stopnia ukrycia i wrażliwości na ogień, a także prowadzenia kart celów (obiektów) oraz zarządzanie ich ewentualnego rozpoznania dodatkowego lub bezpośredniego;

- ustalanie sposobu rażenia (czas, rodzaj środka rażenia i amunicji, kolejność) i zlecanie postawienia zadań dla wykonawców (środków rażenia) oraz organizowanie kontroli ognia (uderzeń) i ocena ich skutków (efektywność wykonania zadań);

- meldowanie (przekazywanie) wyników ognia (uderzeń) do

centrum dowodzenia bojowego oraz informowanie CKWO przełożonego i ośrodków kierowania wsparciem ogniowym związków taktycznych w pasie których wykonano uderzenia;

- przygotowanie danych wejściowych do programów informatycznych, wspomagających proces planowania rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w operacji;
- zestawienie (skompletowanie) legendy do planu wsparcia ogniowego wojsk w operacji;
- opracowanie tabeli zasadniczych sygnałów i doprowadzenie ich do wojsk oraz uzgodnienie współdziałania ogniowego z sąsiadami;
- utrzymywanie stałej łączności z CKWO przełożonego (Naczelnego Wodza), ośrodkami kierowania wsparciem ogniowym podległych związków taktycznych oraz sąsiadów;
- prowadzenie dziennika ewidencji wykonywanych uderzeń (rażonych obiektów przeciwnika środkami ogniowymi będącymi w bezpośrednim podporządkowaniu związku operacyjnego) oraz składanie meldunków bojowych do CKWO przełożonego (Naczelnego Wodza).

Starsi oficerowie do spraw użycia lotnictwa - przedstawiciele szefostwa lotnictwa wojsk lądowych (ośrodka dowodzenia lotnictwem)

Są odpowiedzialni za bezpośrednie dowodzenie środkami dyżurnymi lotnictwa. Odpowiadają za terminowe postawienie zadań bojowych oraz zabezpieczenie przelotu lotnictwa w wyznaczonych korytarzach (przekazywanie sygnałów do SD OPL, obezwładnienie obrony przeciwlotniczej przeciwnika i wykonanie uderzeń radioelektronicznych) w odpowiednim czasie. Ponadto odpowiadają za terminowe opracowanie danych użycia lotnictwa do planu wsparcia ogniowego (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji oraz szczegółowe planowanie udziału lotnictwa uderzeniowego (LMB) i śmigłowców bojowych w zadaniach wykonywanych według planu związku operacyjnego, a także za przekazywanie niezbędnych danych z CKWO do ODL, niezbędnych do planowania bezpośredniego użycia lotnictwa w ramach wsparcia ogniowego wojsk w operacji. Są także w gotowości do przyjmowania danych z rozpoznania lotniczego (powietrznego) bezpośrednio z pokładu samolotu śmigłowca.

Do ich obowiązków należy:

- stała znajomość położenia wojsk własnych i przeciwnika, a zwłaszcza jego obrony przeciwlotniczej;

- znajomość szczegółowego rozmieszczenia (bazowania) przydzielonych lub wspierających jednostek lotniczych (lotnictwa myśliwsko bombowego, lotnictwa rozpoznawczego, śmigłowców bojowych) oraz ich możliwości manewrowych i ogniowych i ich przedstawianie w odpowiednich dokumentach bojowych Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym.;

- udział w przygotowaniu koncepcji i opracowaniu planu wsparcia ogniowego (rażenia ogniowego przeciwnika) w części dotyczącej użycia lotnictwa, w tym podziału zakresu zadań i wysiłku lotnictwa;

- ustalenie korytarzy przelotu, sposobów wskazywania celów dla lotnictwa, sposobu oznaczania wojsk własnych oraz sygnałów rozpoznawczych;

- przygotowanie danych do rozkazu operacyjnego dowódcy związku operacyjnego, w części dotyczącej użycia lotnictwa uderzeniowego (LMB) i śmigłowców bojowych we wsparciu ogniowym wojsk (rażeniu ogniowym przeciwnika) w operacji;

- zgłaszanie propozycji użycia środków dyżurnych lotnictwa oraz przekazywanie im zadań;

- ustalanie sposobów wykonania zadań wsparcia ogniowego wojsk przez lotnictwo (samoloty, śmigłowce bojowe) w okresach centralizacji dowodzenia (wykonania zadań na rzecz wsparcia ogniowego wojsk);

- przyjmowanie zapotrzebowań na uderzenia lotnicze od związków taktycznych oraz składanie zapotrzebowań do sztabu KL (CKWO Naczelnego Wodza);

- precyzowanie potrzeb dla lotnictwa w zakresie zabezpieczenia bojowego podczas wykonywania zadań według planu (decyzji) dowódcy związku operacyjnego;

- utrzymywanie ciągłej łączności z środkami dyżurnymi lotnictwa oraz odbiór meldunków rozpoznawczych bezpośrednio z pokładu samolotu (śmigłowca);

- przekazywanie danych (meldunków) do ODL (sztabu KL) o użyciu środków dyżurnych i prośbach związków taktycznych;

- przygotowanie danych wejściowych do programów informatycznych, wspomagających proces planowania wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) przez lotnictwo;

- udział w opracowaniu i zestawieniu legendy do planu wsparcia ogniowego wojsk w operacji, prowadzenie mapy z nadrukiem lotniczych współrzędnych oraz dziennika ewidencji komend, zarządzeń i meldunków;

- nanoszenie na mapę dowodzenia (kierowania wsparciem ogniuowym wojsk) położenia i realizowanych zadń przez lotnictwo myśliwsko-bombowe, śmigłowce bojowe i lotnictwo rozpoznawcze;

- dopilnowanie przestrzegania zasad bezpieczeństwa przez wojska rakietowe i artylerię oraz środki WRE wykonujące zadania na korzyść lotnictwa lub w strefie jego działań;

- prowadzenie ewidencji zużycia rakiet i bomb lotniczych;

- ciągłe współdziałanie z ODL (sztabem KL), w celu zapewnienia stałego dopływu danych z rozpoznania powietrznego (lotniczego).

Starsi oficerowie do spraw rozpoznania i WRE - funkcyjni F9 i F10

Podlegają bezpośrednio szefowi (zastępcy) CKWO i są odpowiedzialni za utrzymanie stałej łączności z CKR i WRE oraz bieżącą koordynację planowania użycia środków walki elektronicznej i środków ogniowych w ramach wsparcia ogniowego wojsk (bieżące uzgadnianie obiektów rażenia środkami ogniowymi lub zakłuceniami oraz sposobu i czasu działania).

Do ich obowiązków należy:

- stała znajomość przeciwnika, jego obiektów z określeniem wymiarów, charakterem, stopnia użycia, wiarygodności, terminowości i dokładności współrzędnych;

- znajomość szczegółowego rozmieszczenia sił i środków rozpoznania i WRE oraz ich możliwości i realizowanych zadań;

- zestawianie i systematyczne uaktualnianie zakresu zadań (obiektów przeciwnika) wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji, a także udział w selekcjonowaniu i uaktualnianiu zestawienia obiektów rażenia (w tym celów pierwszej kolejności rażenia) do zmasowanych (grupowych) uderzeń ogniowych,

wykonywanych według planu dowódcy związku operacyjnego (korpusu, Okręgu Wojskowego) oraz obiektów zastrzeżonych;

- ustalanie obiektów do obezwładniania elektronicznego w czasie zmasowanych (grupowych) uderzeń ogniowych, wykonywanych w toku operacji (podczas realizacji kolejnych zadań operacyjno-taktycznych);

- uzgadnianie uderzeń elektronicznych co do terminu, rejonu i pasma oddziaływania i przekazywanie tych uzgodnień (danych) do CKR i WRE;

- udział w opracowaniu koncepcji i planu wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji w zakresie wykorzystania danych z rozpoznania i użycia środków obezwładniania elektronicznego przeciwnika;

- udział w planowaniu uderzeń ogniowych: określanie wrażliwych elementów obiektów rażenia, współrzędnych punktów przygotowania danych, wymiarów obiektów grupowych (linearnych) i innych parametrów decydujących o trwałości obiektów, a także udział w opracowaniu układów (schematów) zmasowanych (grupowych) uderzeń ogniowych (wsparcia ogniowego wojsk) oraz zestawianie sił i środków walki radioelektronicznej, angażowanych w ramach tych uderzeń ;

- przygotowanie danych do rozkazu operacyjnego dowódcy związku operacyjnego, w części dotyczącej użycia sił i środków rozpoznania i WRE na rzecz wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika);

- udokładnianie przedsięwzięć obrony radioelektronicznej wojsk rakietowych i artylerii oraz lotnictwa i osłony radioelektronicznej ugrupowania bojowego środków rażenia;

- przygotowanie danych wejśćciowych do programów informatycznych, wspomagających proces planowania wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji;

- bieżące prowadzenie dokumentów stanu gotowości sił i środków rozpoznania i WRE oraz nanoszenie obiektów (celów) i położenia pododdziałów rozpoznania ogólnowojskowego i zakłóceń na mapę dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym wojsk);

- składanie propozycji co do użycia pocisków artyleryjskich z

urządzeniami zakłócającymi jednorazowego użytku oraz przygotowanie zadań w tym przedmiocie;

- przekazywanie zadań i kierowanie siłami i środkami rozpoznania wojskowego i WRE, bezpośrednio podległymi szefowi CKWO;

- ciągłe utrzymywanie łączności i współdziałania z CKR i WRE oraz prowadzenie dziennika ewidencji danych o wykrytych obiektach przeciwnika.

Starsi oficerowie wojsk rakietowych i artylerii - funkcyjni F11 i F12

Podlegają szefowi (zastępcy) CKWO i są odpowiedzialni za bezpośrednie dowodzenie oraz kierowanie uderzeniami i ogniem związków taktycznych i oddziałów wojsk rakietowych i artylerii, będących w bezpośrednim podporządkowaniu dowódcy związku operacyjnego (szefa CKWO).

Do ich obowiązków należy:

- stała znajomość rozmieszczenia elementów ugrupowania bojowego (marszowego) podległych związków taktycznych i oddziałów wojsk rakietowych i artylerii oraz stanu i urzutowania amunicji i rakiet;

- znajomość położenia artylerii związków taktycznych oraz danych łączności (kryptonimy, częstotliwości zasadnicze i zapasowe) sieci kierowania rozpoznaniem i ogniem związków taktycznych;

- utrzymywanie ciągłej łączności z CKWO przełożonego (Naczelnego Wodza) i z Ośrodkami Kierowania Wsparciem Ogniowym związków taktycznych oraz dowództwami (sztabami) podległych związków taktycznych i oddziałów wojsk rakietowych i artylerii;

- opracowanie zarządzeń bojowych dla podległych jednostek wojsk rakietowych i artylerii oraz wrysowanie ich położenia i zadań na planie wsparcia ogniowego wojsk i mapę kierowanie wsparciem ogniowym wojsk w toku operacji;

- prowadzenie ewidencji zużycia amunicji i rakiet;

- kierowanie manewrem dywizjonu (pułku) rakiet taktycznych wewnątrz rejonu stanowisk startowych;

- przygotowanie i przekazywanie komend (zadań) i sygnałów

oraz zbieranie meldunków o ich wykonaniu;

- prowadzenie dziennika rozkazów i zarządzeń oraz dziennika ewidencji napromienienia związków taktycznych i oddziałów wojsk rakietowych i artylerii;

- nadzór nad realizacją przedsięwzięć zabezpieczenia bojowego i logistycznego związków taktycznych i oddziałów wojsk rakietowych i artylerii;

- prowadzenie mapy dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym wojsk);

- przygotowywanie i meldowanie możliwości wojsk rakietowych i artylerii oraz sposobów rażenia obiektów (celów) i oczekiwanego (niezbędnego) stopnia ich porażenia;

- koordynowanie działań artylerii związków taktycznych oraz rozpatrywanie i proponowanie realizacji zapotrzebowań na ogień składanych przez związki taktyczne (możliwości wsparcia ogniem, podległymi związkowi operacyjnemu środkami rażenia).

Starszy oficer do spraw użycia wojsk inżynieryjnych - funkcyjny F13

Podlega bezpośrednio szefowi (zastępcy) CKWO i odpowiada za koordynowanie planu wsparcia ogniowego wojsk z planem użycia wojsk inżynieryjnych w operacji.

Do jego obowiązków należy:

- stała znajomość składu bojowego, położenia i możliwości środków minowania oraz koordynacja planów w zakresie ich wykorzystania w systemie wsparcia ogniowego wojsk w operacji;

- udział w opracowaniu koncepcji i planu wsparcia ogniowego wojsk w operacji, w części dotyczącej użycia angażowanych środków rażenia (minowania i innych) wojsk inżynieryjnych;

- przygotowanie zestawienia i aktualizacja obiektów zastrzeżonych (operacyjnego przygotowania terenu: hydrotechnicznych zapór, węzłów komunikacyjnych i innych);

- opracowanie danych współdziałania wojsk inżynieryjnych z wojskami rakietowymi i artylerią oraz lotnictwem wykonującym zadania na rzecz wsparcia ogniowego wojsk;

- ciągłe współdziałanie z szefostwem wojsk inżynieryjnych w zakresie angażowania sił i środków wojsk inżynieryjnych w

systemie wsparcia ogniowego wojsk;

- udział (przygotowanie propozycji) w wypracowaniu koncepcji wykorzystania środków do tworzenia narzutowych pól minowych (wykorzystania środków zdalnego minowania artylerii, lotnictwa i wojsk inżynieryjnych).

Starszy oficer do spraw OPL wojsk - funkcyjny F14 (angażowany na zasadzie "dochodzenia")

Podlega szefowi OPL wojsk, a w czasie pracy w CKWO wykonuje polecenia jego szefa (zastępcy, starszego zmiany) i realizuje zadania związane z planowaniem osłony przeciwlotniczej sił i środków angażowanych do wsparcia ogniowego wojsk, według planu dowódcy związku operacyjnego (korpusu, okręgu wojskowego).

Dojego obowiązków należy:

- udział w przygotowaniu koncepcji i planu wsparcia ogniowego wojsk w operacji, w części dotyczącej użycia sił i środków OPL wojsk;

- ustalanie obiektów obrony przeciwlotniczej przeciwnika do rażenia ogniowego i obezwładniania elektronicznego w zmasowanych (grupowych) uderzeniach ogniowych, wykonywanych w toku operacji oraz osłony sił i środków wojsk własnych, biorących udział w tych uderzeniach;

- opracowanie zasadniczych danych do planu współdziałania wojsk OPL z siłami i środkami angażowanymi do wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika);

- ciągłe współdziałanie z szefostwem OPL w zakresie organizacji użycia sił i środków obrony przeciwlotniczej w systemie wsparcia ogniowego wojsk.

Starszy oficer do spraw działań marynarki wojennej (podczas działań w obszarze nadmorskim) - funkcyjny F15

Podlega odnośnemu dowódcy marynarki wojennej i odpowiada za koordynowanie użycia sił i środków marynarki wojennej z planem wsparcia ogniowego wojsk lądowych.

Do jego obowiązków należy:

- udział w opracowaniu koncepcji i planu wsparcia ogniowego wojsk lądowych oraz przekazywanie sztabowi marynarki wojennej (związkowi taktycznemu MW) danych do planowania w tym zakresie;

- określkanie zasadniczych danych do współdziałnia środków rozpoznania i środków ogniowych marynarki wojennej, działających w systemie wsparcia ogniowego wojsk, w rejonach obrony wybrzeża morskiego (w obszarze nadmorskim);

- koordynacja użycia sił i środków marynarki wojennej i wojsk lądowych, działających na kierunku (w obszarze) nadmorskim, w zwalczaniu morskich zgrupowań desantowych przeciwnika.

Starszy oficer wojsk obrony przeciwchemicznej - funkcyjny F16 (angażowany na zasadzie "dochodzenia")

Podlega szefowi wojsk obrony przeciwchemicznej, w czasie pracy w CKWO wykonuje polecenia jego szefa (zastępcy, starszego zmiany) i realizuje zadania związane z koordynacją planu wsparcia ogniowego wojsk z planem użycia wojsk obrony przeciwchemicznej w operacji.

Do jego obowiązków należy:

- stała znajomość składu bojowego, położenia i możliwości wojsk obrony przeciwchemicznej, angażowanych w systemie wsparcia ogniowego wojsk;

- prognozowanie strat sił i środków wsparcia ogniowego (w przypadku użycia przez przeciwnika broni masowego rażenia lub zagrożenia ekologicznego);

- zestawianie i aktualizacja obiektów zastrzeżonych do rażenia ogniowego, głównie w energetyce jądrowej i przemyśle chemicznym;

- opracowanie niezbędnych danych do współdziałania sił i środków wojsk obrony przeciwchemicznej z środkami rażenia wojsk rakietowych i artylerii oraz wojsk lotniczych;

- planowanie przedsięwzięć wykonywanych siłami i środkami wojslk obrony przeciwchemicznej na rzecz sił i środków ogniowych, realizujących zadania wsparcia ogniowego wojsk według planu (decyzji) dowódcy związku operacyjnego;

- ciągłe współdziałnie z szefostwem wojsk obrony przeciwchemicznej w zakresie angażowania sił i środków wojsk obrony przeciwchemicznej w systemie wsparcia ogniowego wojsk w operacji.

Starszy oficer do spraw logistyki - funkcyjny F17 (angażowany na zasadzie "dochodzenia")

Podlega odnośnemu szefowi służb logistycznych, a w czasie pracy w CKWO realizuje wytyczne (polecenia) jego szefa (zastępcy, starszego zmiany) i odpowiada za planowanie i organizowanie zabezpieczenia logistycznego sił i środków angażowanych do wykonania zadań wsparcia ogniowego wojsk według planu (decyzji) dowódcy związku operacyjnego (korpusu, okręgu wojskowego).

Współuczestniczy w opracowaniu potrzeb środków bojowych i materiałowych dla środków angażowanych we wsparciu ogniowym wojsk na szczeblu operacyjnym (według planu i decyzji dowódcy związku operacyjnego) i przekazuje sztabowi logistyki niezbędne (konieczne) dane do planowania dowozu amunicji (rakiet) oraz zabezpieczenia technicznego: limitu środków bojowych, potrzeby w zakresie gromadzenia zapasów doraźnych amunicji i inne. Utrzymuje stały kontakt ze sztabem logistyki i czuwa nad terminowym realizowaniem przedsięwzięć zabezpieczenia logistycznego sił i środków angażowanych we wsparciu ogniowym wojsk przez cały czas trwania operacji.

Ogólne zasady organizacji pracy Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym

Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym rozmieszcza się według odpowiednich ustaleń, przy Centrum Dowodzenia Bojowego ZO lub w innym miejscu na SD, ustalonym przez dowódcę związku operacyjnego (korpusu, okręgu wojskowego). Dla zachowania ciągłości pracy (funkcjonowania), szef centrum organizuje zmianową pracę, w ustalonej liczbie osób funkcyjnych, stosownie do potrzeb wynikających z sytuacji operacyjnej i wytycznych dowódcy.

W toku operacji CKWO rozwija się i przesuwa z zasadniczą częścią sztabu (SD), z zasady całością sił i środków.

Podstawą do planowania wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) jest decyzja dowódcy związku operacyjnego (Korpusu, okręgu wojskowego) oraz wytyczne CKWO Naczelnego Dowódcy.

Zasadniczymi dokumentami bojowymi, opracowanymi w CKWO są: plan wsparcia ogniowego i elektronicznego wojsk z legendą oraz

mapa kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji (w toku jej trwania).

Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym na bieżąco współpracuje z:

- oddziałem operacyjnym sztabu związku operacyjnego w zakresie: pozyskania niezbędnych danych do opracowania planu wsparcia ogniowego wojsk i jego koordynacji (uaktualniania) w toku operacji; terminowego opracowania materiałów do rozkazu operacyjnego, w części dotyczącej problematyki wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji oraz aestawienia i aktualizacji danych do decyzji dowódcy do operacji;

- oddziałem rozpoznania iWRE w zakresie: oceny przeciwnika dla potrzeb planowania wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji; ustalania pełnych współrzędnych prostokątnych obiektów przeciwnika, podlegających rażeniu oraz koordynacji wysiłków systemu rozpoznawania i wsparcia ogniowego wojsk w operacji;

- sztabem KL (ODL) w zakresie: planowania wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji, w części dotyczącej udziału sił i środków wojsk lotniczych oraz koordynacji wykonania zadań przez lotnictwo w toku operacji;

- szefostwem wojsk rakietowych i artylerii w zakresie: planowania wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji, w części dotyczącej udziału sił i środków wojsk rakietowych i artylerii oraz koordynacji wykonania przez nie zadań ogniowych;

- szefostwem wojsk OPL w zakresie: udziału sił i środków OPL w wykonaniu zadań osłony głównego zgrupowania sił i środków wsparcia wojsk na szczeblu operacyjnym oraz organizacji doraźnej osłony tych środków w toku operacji;

- szefostwem wojsk inżynieryjnych w zakresie: określenia udziału i zadań wojsk inżynieryjnych we wsparciu ogniowym wojsk w operacji oraz koordynacji zadań minowania (w tym zdalnego tworzenia narzutowych pól minowych) z zadaniami (środkami ogniowymi) lotnictwa i wojsk rakietowych i artylerii w toku operacji.

Okresowo, w miarę potrzeb, w celu rozwiązania określonych zagadnień planowania i =koordynacji wsparcia ogniowego wojsk, Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym współpracuje ze sztabami marynarki wojennej i logistyki oraz szefostwem wojsk obrony przeciwchemicznej, za pośrednictwem osób (oficerów) funkcyjnych, wydzielonych z ich składu do pracy w CKWO, na zasadzie "dochodzenia".

Dane o przeciwniku oraz środkach rażenia wojsk własnych (lotnictwa, wojsk rakietowych, artylerii, środków WRE, wojsk inżynieryjnych, marynarki wojennej) CKWO uzyskuje w ramach funkcjonującego systemu łączności (docelowo - sieci mikrokomputerowej) SD: od sztabu ogólnowojskowego, szefostw rodzajów wojsk i służb oraz grup operacyjnych (CDB) rodzajów sił zbrojnych.

Wykorzystanie środków technicznych (oprzyrządowanie miejsc pracy)

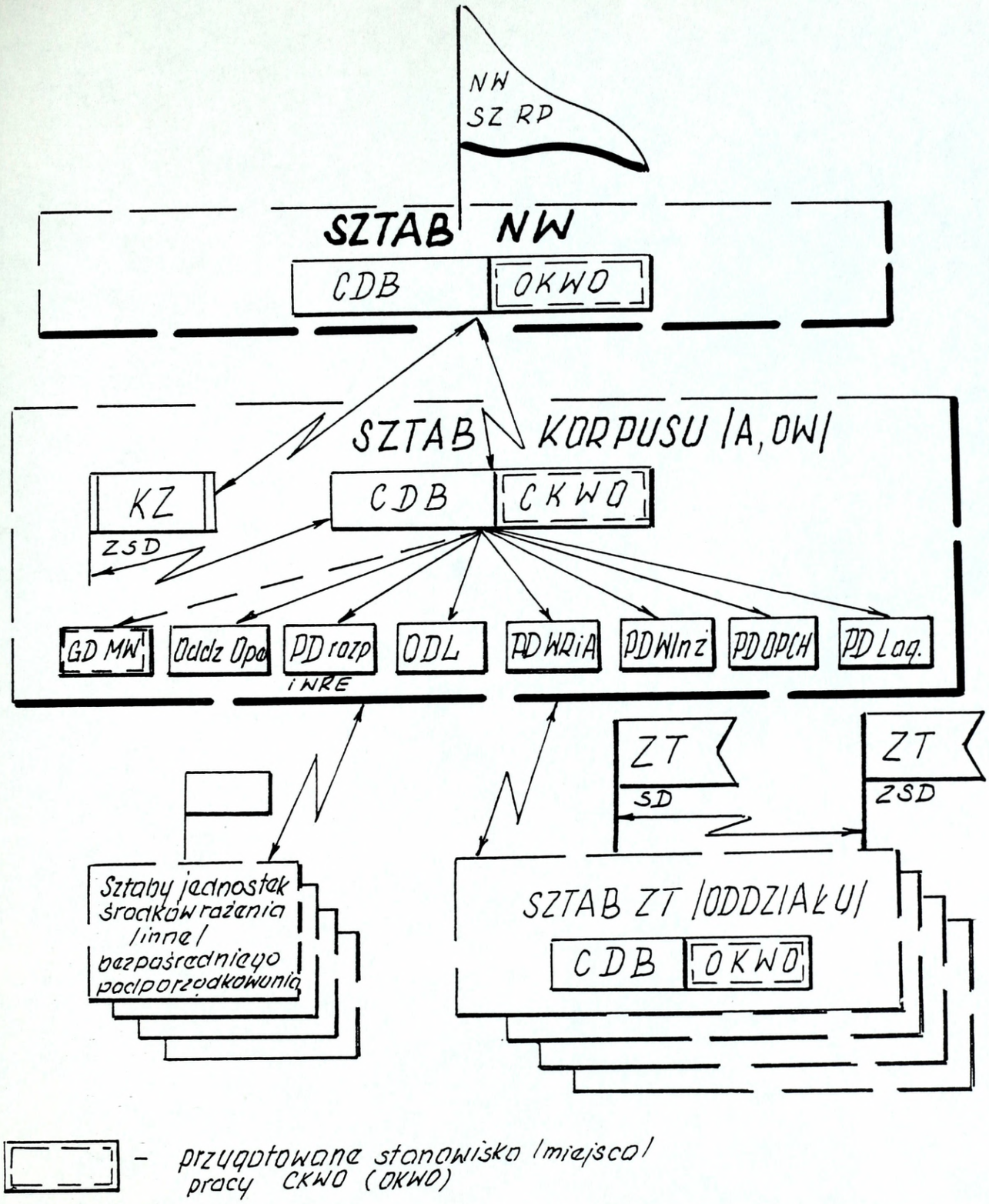
Efektywność działania CKWO będzie uwarunkowana, jego wyposażeniem w mikrokomputerowe środki wspomagania całego procesu jego planowania oraz przekazywanie informacji na poszczególnych punktach dowodzenia (w całym systemie kierowania wsparciem ogniowym wojsk).

CKWO związku operacyjnego funkcjonowałoby w systemie powiązań informacyjnych, który zapewniałby sprawność obiegu informacji oraz zachowanie ciągłości w kierowaniu i koordynowaniu działań bojowych wszystkich sił i środków wsparcia ogniowego wojsk związku operacyjnego. Taki schemat powiązań informacyjnych w zakresie kierowania (koordynacji) wsparciem ogniowym na szczeblu związku operacyjnego zobrazowano na rysunku 7[19]/.

Do dyspozycji oficerów (osób funkcyjnych) CKWO byłyby na SD i ZSD związku operacyjnego, wozy dowodzenia z odpowiednim wyposażeniem mikrokomputerowym i środkami łączności. Rozmieszczaliby się oni w tych wozach dowodzenia, stosownie do

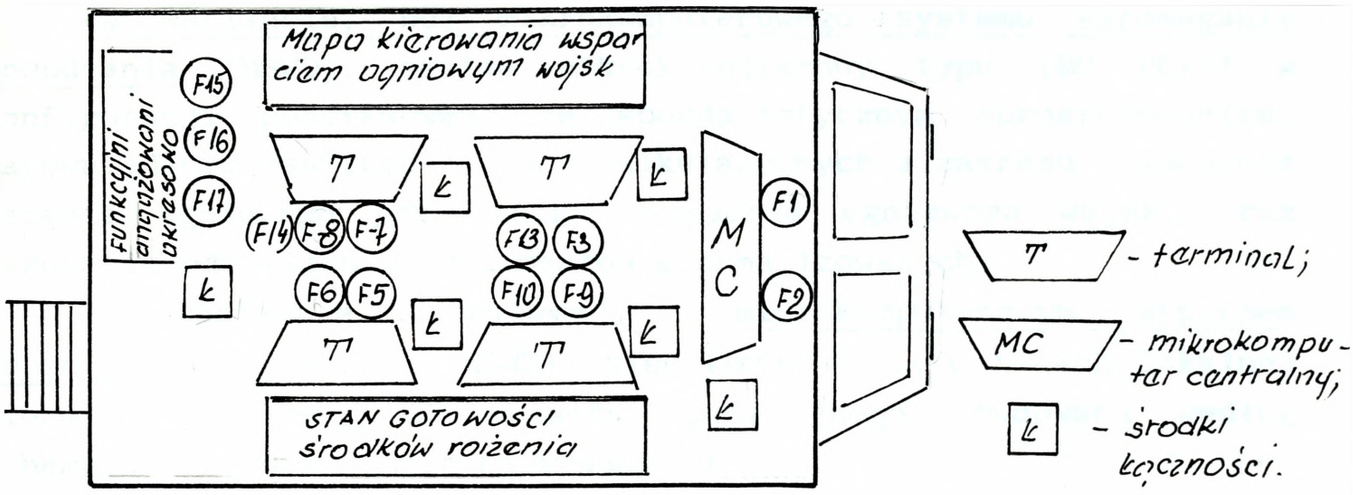
---

[19]/W przedstawionej propozycji wykorzystano schemat powiązań informacyjnych w procesie koordynacji wsparcia ogniowego SZ RP, Instrukcja GKWO (projekt), Szefostwo WRiA SG, 1992, s.20.

Rys. 7. Schemat powiązań informacyjnych w proponowanym systemie kierowania wsparciem ogniowym wojsk na szczeblu związku operacyjnego

standartowo przygotowanych miejsc pracy. Proponowane wyposażenie i rozmieszczenie osób funkcyjnych w wozie dowodzenia CKWO na szczeblu związku operacyjnego zobrazowano na rysunku 8[20]/.

ZASADNICZY SKŁAD FUNKCYJNYCH CKWO ZO

Pełniona funkcja	Numery funkcyjne	Liczba funkc.
Szef i zastępca szefa CKWO	F1, F2	2
St. oficerowie ds. ogólnowojskowych	F3, F4	2
St. oficerowie ds. użycia WRiA	F5, F6	2
St. oficerowie ds. użycia lotnictwa	F7, F8	2
St. oficerowie ds. rozpoznania iWRE	F9, F10	2
St. oficerowie ds. użycia WRiA[21]/	F11,F12	2
St. oficerowie ds. użycia wojsk inż.	F13	1
RAZEM		13

Rys.8 Wyposażenie i rozmieszczenie osób funkcyjnych w wozie dowodzenia CKWO związku operacyjnego

---

[20]/W przedstawionej propozycji wykorzystano schemat rozmieszczenia funkcyjnych i wyposażenia w wozie dowodzenia CKWO, tamże, s.21.

[21]/Funkcyjni F11 i F12 (st. oficerowie ds. użycia WRiA), odpowiedzialni za bezpośrednie dowodzenie oraz kierowanie uderzeniami i ogniem jednostek WRiA, będących w bezpośrednim podporządkowaniu dowódcy ZO rozmieszczaliby się w wozie dowodzenia szefostwa WRiA, który dołączałby "stykowo" do CKWO.

Centrum Kierowania Wsparciem Ogniowym na szczeblu związku operacyjnego (korpusu, okręgu wojskowego) posiadałoby na swoim wyposażeniu:

-w wariancie, bez mikrokomputerowego systemu wspomagania dowodzenia (MSWD): zestaw mikrokomputerowy typu IBM PC/AT w konfiguracji podstawowej, ze specjalistycznym oprogramowaniem, zapewniającym realizację zadań kalkulacyjnych z zakresu planowania rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) oraz wykonania odpowiednich dokumentów sformalizowanych;

-w wariancie docelowym, z mikrokomputerowym systemem wspomagania dowodzenia (MSWD): sieć komputerową w ramach lokalnej sieci komputerowej SD związku operacyjnego zbudowaną według schematu przedstawionego na rysunku 9.

W wariancie docelowym (z MSWD) lokalna sieć komputerowa CKWO związku operacyjnego zapewniałaby połączenia wewnętrzne poszczególnych miejsc pracy oraz połączenia z innymi komórkami sztabu związku operacyjnego (Korpusu, Okręgu Wojskowego) i byłaby zgodna z założeniami zawartymi w projekcie koncepcyjnym "MIKRO-SD"[22]/.

Zakres zadań CKWO byłby realizowany,o czym wyżej sygnalizowano, przez jego funkcyjnych, z wykorzystaniem zautomatyzowanych miejsc pracy (ZMP):

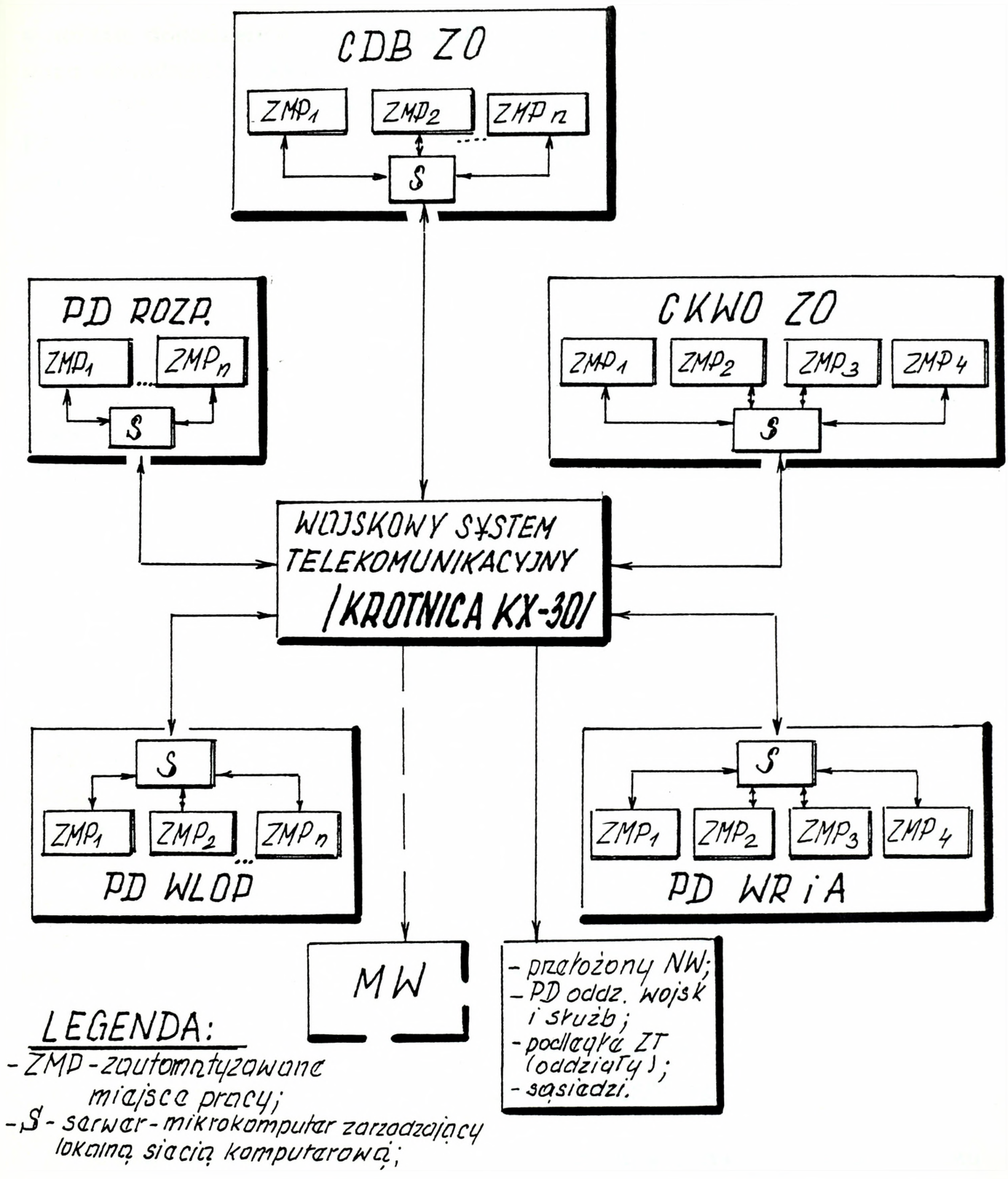
-ZMP 1 - stanowisko pracy st. oficera ds. ogólnowojskowych: F3 (F4) i wojsk inżynieryjnych F13, z możliwością pracy na nim oficerów angażowanych okresowo ("dochodzących") - F15, 16, 17;

-ZMP 2 - stanowisko pracy st. oficerów rozpoznania i WRE: F9 (F10);

-ZMP 3 - stanowisko pracy st. oficerów wojsk rakietowych i artylerii: F5 (F6) (funkcyjni ds. użycia WRiA F11 i F12 odpowiedzialni za bezpośrednie dowodzenie i kierowanie uderzeniami i ogniem wojsk rakietowych i artylerii, będących w bezpośrednim podporządkowaniu dowódcy związku operacyjnego rozmieszczaliby się

---

[22]/Przedstawiony wariant - schemat ideowy sieci mikrokomputerowej SD związku operacyjnego jest zgodny z koncepcją rozwojową wyposażenia SZ RP w środki mikrokomputerowego wspomagania dowodzenia, tamże, s.22.

Rys. 9. Schemat ideowy sieci mikrokomputerowej SD związku operacyjnego.

w wozie dowodzenia szefostwa WRiA, który dołączałby "stykowo" do wozu dowodzenia CKWO;

-ZMP 4 - stanowisko pracy st. oficerów ds. użycia lotnictwa: F7 (F8), z możliwością pracy na nim angażowanego okresowo st. oficera ds. OPL: F14.

Zautomatyzowane miejsca pracy bazowałyby na zunifikowanych (zgodnie z przyjętą koncepcją wyposażania sztabów w środki komputerowe) zestawach komputerowych: ZMP 2 i ZMP 3 - zestaw typu A (z grafiką operacyjną), a ZMP 1 i ZMP 4 - zestaw typu B (do wykonywania zadań kalkulacyjnych i dokumentacyjnych).

Łączność dla CKWO zapewniona byłaby w ramach ogólnego systemu organizowanego dla potrzeb SD i ZSD związku operacyjnego, obejmującego:

-w wariancie bez mikrokomputerowego systemu wsparcia dowodzenia (MSWD) - telefoniczne i telefaksowe łącza utajnione i nieutajnione;

-w wariancie z mikrokomputerowym systemem wspomagania dowodzenia MSWD - funkcje teletransmisji danych w ramach lokalnej sieci komputerowej CKWO i sieci komputerowej SD związku operacyjnego (KZ) realizowałyby lokalne systemy wymiany danych, zgodnie ze standardami zapewniającymi możliwość połączenia ZMP podsystemów rozmieszczonych na odpowiednich (instrukcyjnych) odległościach oraz przesyłanie informacji z wymaganą przepustowością. Linie transmisji danych w ramach SD i ZSD związku operacyjnego pomiędzy nimi oraz SD związków taktycznych zapewniałby, stosownie do przesłanych w nich informacji, właściwe wymagania (odpowiednią moc kryptograficzną).

3.3. Ośrodek kierowania wsparciem ogniowym (punkt kierowania ogniem) na szczeblu związku taktycznego (oddziału)

Odpowiednikiem CKWO związku operacyjnego, na szczeblu związku taktycznego byłby ośrodek kierowania wsparciem ogniowym (OKWO), a na szczeblu oddziału - punkt kierowania ogniem (PKO).

Ośrodek kierowania wsparciem ogniowym związku taktycznego funkcjonowałby jako etatowy element SD (CDB). a jego szef

(dowódca) w randze zastępcy dowódcy posiadałby pełne uprawnienia w dowodzeniu (kierowaniu ogniem), oddziałami i pododdziałami, realizującymi zadania wsparcia ogniowego wojsk w działaniach bojowych, zarówno beapośrednio podporządkowanymi dowódcy ZT, jak również środkami niższego szczebla, a także przełożonego (ZO), wydzielonymi na określony czas do wsparcia ZT (wsparcia ogniem).

Ośrodek kierowania wsparciem ogniowym (jego szef) byłby odpowiedzialny za planowanie i organizowanie ogólnego wsparcia ogniowego w wymiarze taktycznym oraz bezpośredniego wsparcia ogniowego walczących wojsk, a także kierowanie nim w toku działań bojowych.

Byłby odpowiedzialny za terminowe i dokładne wykorzystanie wszystkich rodzajów środków rażenia i ich współdziałanie w czasie wspólnego wykonywania zadań oraz realizację przedsięwzięć z zakresu przygotowania i kierowania ogniem, a zwłaszcza rozpoznanie, zabezpieczenie meteorologiczne, dowiązanie topogeodezyjne oraz zabezpieczenie w amunicję.

Głównymi zadaniami (obowiązkami) realizowanymi przez ośrodek kierowania wsparciem ogniowym byłoby:

-stała znajomość położenia przeciwnika oraz wojsk własnych (położenia, składu bojowego i ogólnych możliwości bojowych wszystkich środków ogniowych i środków walki elektronicznej), podporządkowanych dowódcy związku taktycznego (realizujących zadania wsparcia ogniowego wojsk);

-dokonywanie bieżącej oceny sytuacji taktycznej dla potrzeb organizacji wsparcia ogniowego wojsk (wsparcia ogólnego w wymiarze taktycznym i bezpośredniego wsparcia ogniowego walczących wojsk);

-opracowanie: koncepcji wsparcia ogniowego wojsk (wykorzystanie posiadanego potencjału ogniowego); danych do rozkazu bojowego, dotyczących rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w działaniach bojowych, a także danych do organizacji współdziałania, dowodzenia oraz zabezpieczenia bojowego i logistycznego sił i środków, angażowanych do wsparcia wojsk, według planu (decyzji) dowódcy związku taktycznego;

-zaplanowanie: ognia (uderzeń ogniowych) w okresach centralizacji dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym) na

szczeblu związku taktycznego, z uwzględnieniem środków ogniowych przełożonego (w ramach wzmocnienia ogniem) podczas realizacji zadań wsparcia ogólnego wojsk w wymiarze taktycznym (w tym wykonanie zadań przez środki ZT, w ramach uderzenia do celów pierwszej kolejności rażenia), a także zadań ogniowych na rzecz wsparcia bezpośredniego (wzmocnienia ogniem) walczących wojsk;

-koordynowanie i aktualizacja zadań wsparcia ogólnego i bezpośredniego w toku prowadzenia działań bojowych (zapewnienie bieżącego podziału rozpoznanych obiektów przeciwnika między poszczególne rodzaje środków rażenia, z uwzględnieniem środków związku operacyjnego, działających na zasadzie wzmocnienia ogniem);

-postawienie zadań bojowych (ogniowych) dla środków rażenia będących w bezpośrednim podporządkowaniu dowódcy związku taktycznego (ośrodka kierowania wsparciem ogniowym), w tym środków dyżurnych oraz kierowanie ich ogniem w toku prowadzenia działań bojowych;

-prognozowanie (przewidywanie), a następnie na podstawie rozpoznania kontrolnego, ocenianie stopnia porażenia obiektów przeciwnika;

-wykonanie dokumentów bojowych i innych, dotyczących rażenia przeciwnika (kierowania wsparciem ogniowym wojsk) w działaniach bojowych.

W celu sprawnego wykonania zadań przez ośrodek kierowania wsparciem ogniowym związku taktycznego, jego funkcyjni powinni być zobowiązani do:

-ciągłego zbierania i aktualizowania niezbędnych danych (informacji) z poszczególnych wydziałów sztabu związku taktycznego oraz podległych oddziałów i pododdziałów w zakresie potrzeb organizacji wsparcia ogniowego wojsk;

-przekazywanie informacji do poszczególnych komórek sztabu związku taktycznego oraz podległych wojsk, dotyczących planowania i organizowania wsparcia ogniowego wojsk oraz kierowania nim w toku prowadzenia działań bojowych;

-uzgadnianie z poszczególnymi komórkami sztabu (szefostwami) przedsięwzięć organizacyjnych, dotyczących rażenia przeciwnika

(wsparcia wojsk) w działaniach bojowych.

Przedstawione wyżej zadania ośrodka kierowania wsparciem ogniowym na szczeblu związku taktycznego (ich zakres i złożoność problemów podlegających rozwiązywaniu) wymagają, podobnie jak w odniesieniu do CKWO związku operacyjnego, odpowiedniego jego składu osobowego (osób funkcyjnych) oraz wysokiego stopnia organizacji pracy, a także dużej samodzielności i dogłębnej znajomości obowiązków przez poszczególne osoby funkcyjne. stan osobowy ośrodka powinien zapewnić także ciągłość jego pracy poprzez możliwość organizowania jej na zasadzie zamienności (dwuzmianowości).

Uwzględniając dotychczasowe doświadczenia w organizacji nieetatowych zespołów na szczeblu związku taktycznego w toku ćwiczeń, powoływanych w celu rozwiązywania problemów kierowania wsparciem ogniowym (kompleksowego wykorzystania potencjału ogniowego związku taktycznego), a także możliwości osobowe sztabu i szefostw związku taktycznego oraz grupy dowodzenia lotnictwem (GDL) przy sztabie ZT, wydzielonej z ośrodka dowodzenia lotnictwem (ODL) przy sztabie związku operacyjnego (Korpusu Zmechanizowanego) autorzy sugerują organizowanie etatowego OKWO związku taktycznego w składzie:

-szef (dowódca) OKWO (szef artylerii) i jego zastępca: funkcyjni F1 i F2;

-starsi oficerowie (oficerowie) ds. ogólnowojskowych funkcyjni F3 i F4;

-starsi oficerowie (oficerrowie) ds. użycia artylerii: funkcyjni F5 iF6;

-starsi oficerowie (oficerowie) ds. rozpoznania i WRE: funkcyjni F7 i F8;

-starszy oficer (oficer) ds. użycia wojsk inżynieryjnych: funkcyjny F9.

Ponadto, na zasadzie pracy okresowewj ("dochodzenia") w OKWO ZT pracowaliby oficerowie:

-ds. użycia lotnictwa (LMB i śmigłowców bojowych): funkcyjni F10 i F11;

-oficer ds. OPL wojsk: funkcyjny F12;

-oficer ds. użycia wojsk obrony przeciwchemicznej: funkcyjny F13;

-oficer ds. logistyki: funkcyjny F14.

Zaś co się tyczy zasadniczych obowiązków tychże osób funkcyjnych, to można je sprecyzować w zakresie zbliżonym do obowiązków osób funkcyjnych CKWO związku operacyjnego (wymienionych wyżej), z uwzględnieniem zadań wykonywanych przez związek taktyczny oraz posiadanych (dysponowanych) przez niego sił i środków rażenia.

Przy czym, z uwagi na fakt, iż na szczeblu ZT nie ma etatowej komórki dowodzenia lotnictwem, autorzy widzą potrzebę szerszego potraktowania tego problemu.

W obowiązującym systemie dowodzenia lotnictwem na szczeblu związku taktycznego wojsk lądowych występuje: dowodzenie lotnictwem wchodzącym organicznie w skład związku taktycznego wojsk lądowych (eskadra śmigłowców), dowodzenie lotnictwem występującym organizacyjnie na szczeblu związku operacyjnego (korpusu, okręgu wojskowego) oraz dowodzenie siłami lotniczymi (ze składu WLOP, głównie KL) wykonującymi zadania na korzyść związku taktycznego wojsk lądowych.

Zaś pierwszym ogniwem wprowadzającym w życie decyzje dowódcy ogólnowojskowego, wzywania lotnictwa na pole walki jest punkt dowodzenia lotnictwem (PDL), rozmieszczany przy sztabie pierwszorzutowego oddziału (pododdziału) wojsk lądowych. Przekazuje ją dowódcy grupy dowodzenia lotnictwem (GDL) w sieci dowodzenia związku taktycznego wojsk lądowych. Z grupy dowodzenia lotnictwem przekazuje się ją do ośrodka dowodzenia lotnictwem (ODL), rozmieszczonego przy SD związku operacyjnego (Korpusu) wojsk lądowych, a z niego wezwanie przekazuje się do związku taktycznego LMB i oddziałów śmigłowców bojowych[23]/.

Trzeba zauważyć, iż kompetencje dowódcy ogólnowojskowego związku taktycznego w wykorzystaniu wspierającego lotnictwa i jego

---

[23]/płk dr hab. W.Michalak, ppłk dr pil. S.Suchora, ppłk dr pil. S.Zajas, ppłk dypl. A.Janicki, kpt. dypl. nawig. R.Szustek, "Użycie lotnictwa w działaniach związków taktycznych wojsk lądowych", AON, 1994, s.83.

zakres decydowania są uzależnione od charakteru i ważności zadania oraz stopnia samodzielności danego związku taktycznego i związanej z tym konieczności precyzowania zadań bezpośredniego wsparcia na tym szczeblu dowodzenia. Dlatego też specjaliści wojsk lotniczych uważają za niezbędne utrzymanie przy SD ogólnowojskowego związku taktycznego punktu dowodzenia lotnictwem (PDL). Funkcję tą spełnia grupa dowodzenia lotnictwem (GDL), wyposażona w niezbędne środki łączności i stanowi punkt dowodzenia lotnictwem działającym w strefie taktycznej na kierunku (w pasie) działań bojowych związku taktycznego wojsk lądowych. Aktualnie grupa dowodzenia loitnictwem posiada kompetencje do dowodzenia grupami taktycznymi lotnictwa wchodzącymi organizacyjnie w skład związku taktycznego wojsk lądowych, związku taktyczno-operacyjnego WL (KZ) oraz WLOP (głównie z KL).

Z powyższego dla grupy dowodzenia lotnictwem wynikają odpowiednie zadania:

-udzielanie pomocy i służenie radą (przygotowanie propozycji) dowódcy ogólnowojskowemu i jego sztabowi (OKWO) w zakresie dowodzenia i wykorzystania lotnictwa do wsparcia lotniczego związków taktycznych wojsk lądowych;

-sprawowanie kontroli nad działalnością oficerów dowodzenia lotnictwem (zPDL) w jednostkach organizacyjnych szczebla niższego;

-obsługa sieci współdziałania między lotnictwem a wojskami lądowymi, przyjmowanie wezwań na wsparcie lotnicze od dowódców ogólnowojsklowych;

-składanie zapotrzebowań na wsparcie lotnicze ogólnowojskowych ZT (przekazywanie ich do lotniczego szczebla nadrzędnego);

-koordynacja uderzeń lotniczych z ogniem artylerii;

-dowodzenie lotnictwem w strefie odpowiedzialności grupy dowodzenia lotnictwem(GDL);

-koordynacja w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa działań lotnictwa w strefach rażenia środków OPL ogólnowojskowych związków taktycznych;

-meldowanie do lotniczego sztabu nadrzędnego o warunkach meteorologicznych w rejonie działań lotnictwa, działaniach wojsk

lądowych i rezultatach użycia lotnictwa bezpośrednio na korzyść związku taktycznego wojsk lądowych[24]/.

Aby każdy punkt dowodzenia lotnictwem szczebla związku taktycznego wojsk lądowych mógł efektywnie funkcjonować, staje się niezbędnym wydzielenie z jego składu od dwóch do trzech punktów dowodzenia lotnictwem, rozmieszczonych w ugrupowaniu pierwszorzutowych oddziałów (pododdziałów) wojsk lądowych. Ich zasadniczym przeznaczeniem byłoby naprowadzanie lotnictwa (grup samolotów, śmigłowców) na obiekty rażenia znajdujące się w pobliżu rubieży styczności wojsk. Ponadto nadal niezbędnym wydaje się utrzymywanie ścisłego współdziałania w ramach wzajemnego informowania się o przelotach własnego lotnictwa i położenia pierwszorzutowych pododdziałów wojsk lądowych[25]/.

Podstawą użycia lotnictwa na szczeblu ogólnowojskowego ZT jest zamiar jego dowódcy oraz wytyczne dowódcy nadrzędnego PDL (obecnie dowódcy ośrodka dowodzenia lotnictwem rozmieszczanym przy Korpusie Zmechanizowanym). Stanowią one dane wyjściowe do opracowania propozycji dla dowódcy ogólnowojskowego ZT, których treść może obejmować:

-informacje dotyczące działań bojowych lotnictwa ze składu WLOP, planowane do realizacji wsparcia działań ZT wojsk lądowych, według planu dowódcy nadrzędnego szczebla dowodzenia (ZO lub NW);

-propozycje użycia lotnictwa (wg. wydzielonego wysiłku), wykonującego zadania bezpośrednio na korzyść ogólnowojskowego ZT, zgodnie z zamiarem jego dowódcy;

-udział w uprzedzaniu własnego lotnictwa oraz sposoby wzajemnej identyfikacji;

-sposoby oznaczania przedniego skraju wojsk i wzywania lotnictwa, działającego na wezwanie z pola walki;

-propozycje zabezpieczenia bojowego działań lotnictwa przez wojska związków taktycznych wojsk lądowysh, szczególnie w zakresie obezwładnianiaśrodków obrony przeciwlotniczej przeciwnika (okresy

---

[24]/Tamże, s.92.

[25]/Tamże, s.95.

zwalczania przez artylerię środków systemu OPL przeciwnika, sposoby oznakowania przednijego skraju i inne).

Wnioski z prowadzonych ćwiczeń wskazują, że do podstawowych zadań oficerów naprowadzania lotnictwa z punktu dowodzenia lotnictwa należy: wzywanie na pole walki lotnictwa, a także kierowanie ich działaniem (w ograniczonym zakresie) w powietrzu wg. decyzji dowódcy ogólnowojskowego; wzrokowe naprowadzania, z zasady śmigłowców, a niekiedy także samolotów LMB na obiekty naziemne, leżące w pobliżu lini styczności wojsk oraz przekazywanie informacji o przelotach własnego lotnictwa nad ugrupowaniem oddziałów (pododdziałów) wojsk lądowych.

Analiza powyższego problemu (wnioski z ćwiczeń)potwierdzają przyjęte założenia, że w wariancie docelowym podsystemu dowodzenia lotnictwem wspierającym działania bojowe wojsk lądowych, w wariancie gdy lotnictwo wojsk lądowych (LWL) będzie wchodzić organizacyjnie w skład wojsk lądowych (pśb, pśt), celowe jest zorganizowanie odrębnego podsystemu dowodzenia lotnictwem wojsk lądowych, a zatem funkcjonowałyby dwa podsystemy dowodzenia:

-do dowodzenia lotnictwem ze składu wojsk lądowych tak szczebla taktycznego jak i operacyjnego (KZ, OW) traktując szefostwo WLOW jako zalążek tego podsystemu dowodzenia (na zasadzie podobnej jak podsystem dowodzenia wojsk rakietowych i artylerii) i przeznaczyć go do dowodzenia śmigłowcami w strefie odpowiedzialności Korpusu Zmechanizowanego (OW);

-do dowodzenia lotnictwem taktycznym ze składu sił powietrznych, w ramach realizacji zadań bezpośredniego wsparcia lotniczego związków taktycznych i związków operacyjnych (KZ) wojsk lądowych i w tym podsystemie wykorzystać istniejący ośrodek dowodzenia lotnictwem (ODL) oraz grupy (punkty) dowodzenia lotnictwem (GDL i PDL)[26]/.

Uogólniając problem powiązania podsystemów dowodzenia (kierowania ogniem i uderzeniami) wojsk rakietowych i artylerii oraz lotnictwa, w rozmach proponowanego systemu kierowania

---

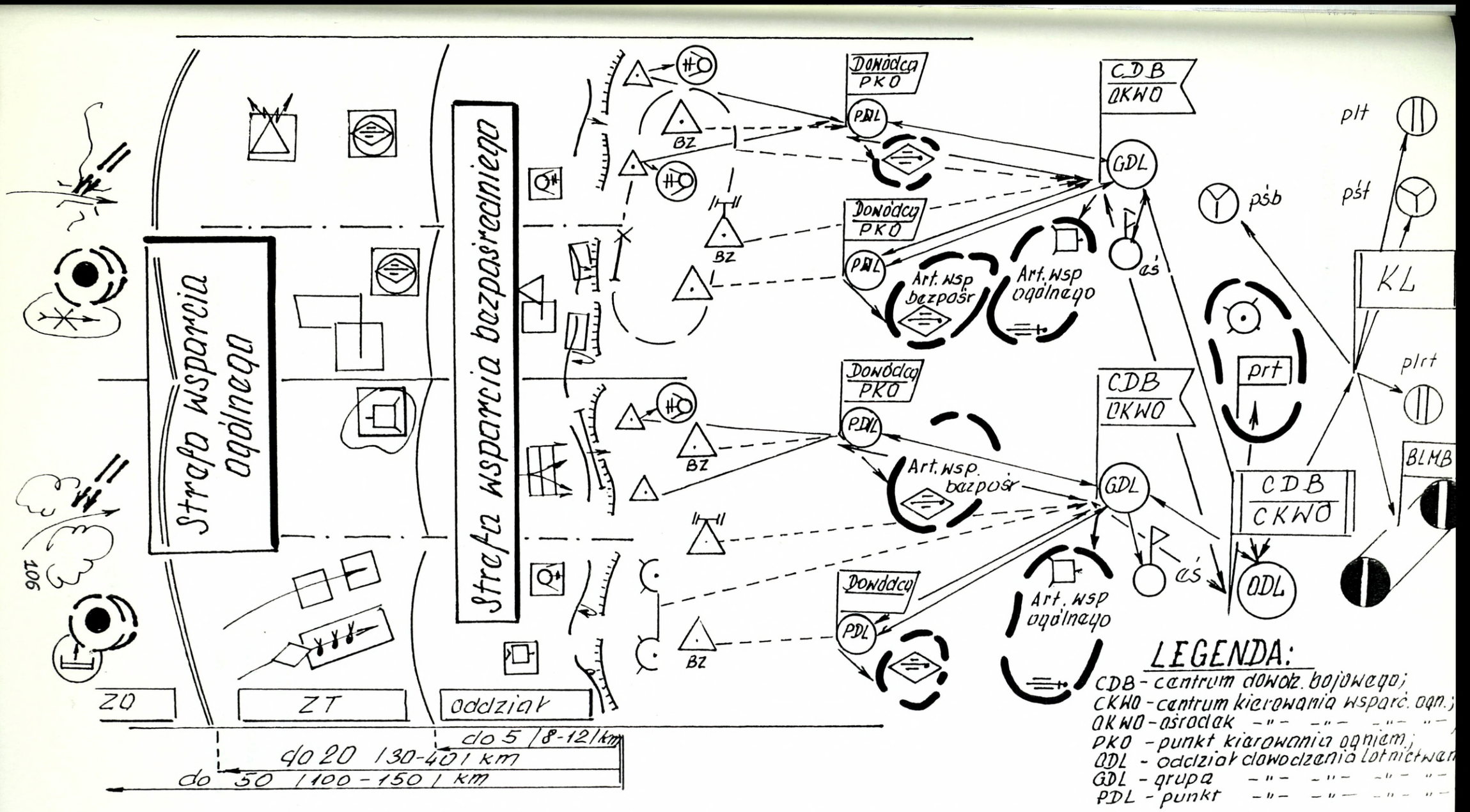
[26]/Tamże, s.96.

wsparciem ogniowym wojsk, uważa się za celowe przyjęcie następujących rozwiązań:

-w CKWO Korpusu (OW) pracowaliby etatowo oficerowie ds. użycia lotnictwa (wydzieleni z szefostwa wojsk lotniczych), dysponując podsystemem dowodzenia lotnictwem wojsk lądowych (podobnym do podsystemu dowodzenia wojsk rakietowych i artylerii) z jednoczesnym rozwiązywaniem zadań wynikających z użycia lotnictwa ze składu sił powietrznych (LMB) działającego na korzyść wojsk lądowych (przy czym korzystaliby z niezbędnych danych otrzymanych z ośrodka dowodzenia lotnictwem);

-w celu dowodzenia lotnictwem ze składu sił powietrznych, w ramach wykonywania zadań wsparcia wojsk lądowych, zachować obowiązujący podsystem dowodzenia lotnictwem, oparty o ośrodek dowodzenia lotnictwem (ODL) przy KZ oraz grupach i punktach dowodzenia lotnictwem (GDL i PDL) przy związkach taktycznych i oddziałach wojsk lądowych (przy czym dowódca ODL przekazywałby niezbędne dane dowódcy CKWO i otrzymywał od niego zadania, opracowane zgodnie z decyzją dowódcy ogólnowojskowego).

Ogólną ideę docelowego systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk (z uwzględnieniem obowiązującego podsystemu WRiA oraz lotnictwa) przedstawiono na rysunku 10.

Rys. 10. Ogólna idea docelowego systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk z uwzględnieniem podsystemu wojsk rakietowych artylerii oraz lotnictwa

4. FUNKCJONOWANIE SYSTEMU KIEROWANIA WSPARCIEM OGNIOWYM WOJSK W OPERACJI I WALCE.

Proponowane w treściach poprzednich rozdziałów zmiany dotyczące zorganizowania w sztabach ogólnowojskowych etatowych komórek, rozwiązujących w sposób kompleksowy całokształt problematyki wsparcia ogniowego wojsk, będą wymagały realizacji następujących przedsięwzięć organizacyjno - szkoleniowych:

- w okresie pokoju - utrzymania podporządkowania wszystkich środków wsparcia ogniowego danego szczebla organizacyjnego bezpośrednio dowódcy ogólnowojskowemu (korpusu, dywizji, brygady) oraz dowódcy CKWO (OKWO, PKO). Pierwszy z nich, na ogólnie przyjętych zasadach dowodzi wszystkimi podległymi związkami taktycznymi (oddziałami, pododdziałami), natomiast drugi- jest zastępcą dowódcy ogólnowojskowego oraz przełożonym związków taktycznych (oddziałów, pododdziałów) wykonujących zadania wsparcia ogniowego. Dowódca CKWO (OKWO, PKO) podlega dowódcy ogólnowojskowemu oraz dowódcy centrum (ośrodka) kierowania wsparciem ogniowym szczebla nadrzędnego i odpowiada za: utrzymanie stałej gotowości bojowej związków taktycznych (oddziałów i pododdziałów) wykonujących zadania wsparcia ogniowego wojsk; realizację procesu szkolenia bojowego oraz utrzymanie na wysokim poziomie stanu technicznego sprzętu i zapasów materiałowych. Ponosi również odpowiedzialność za wyszkolenie i operatywną działalność podległej komórki organizacyjnej (CKWO, OKWO, PKO).

W tej sytuacji, w docelowej strukturze sztabu korpusu zmechanizowanego lub okręgu wojskowego (o czyn już wspomniano w poprzednich rozdziałach), należałoby rozpatrzeć (uwzględnić) celowość utrzymywania aktualnie funkcjonujących szefostw wojsk rakietowych i artylerii korpusów (okręgów) oraz szefostw artylerii dywizji i brygad, a także celowość tworzenia ośrodków i grup dowodzenia lotnictwem.

- podczas przygotowania walki - zaplanowania i zorganizowania działań bojowych podległych środków wsparcia ogniowego wojsk oraz doprowadzenie ich do gotowości, do wykonania zadań, a także zorganizowanie współdziałania między rodzajami środków wsparcia

ogniowego;

- podczas walki - stawianie zadań taktycznych i ogniowych dla środków wsparcia ogniowego wojsk w celu stworzenia warunków do realizacji decyzji dowódcy. Ponadto realizowane będą przedsięwzięcia mające umożliwić wykonanie zadań, takich jak: zbieranie i opracowanie danych z rozpoznania, doraźne i planowe wzmocnianie ogniem związków taktycznych (oddziałów i pododdziałów) kierowanie procesem zabezpieczenia bojowego i logistycznego oraz inne w zależności od rozwoju sytuacji.

Zaplanowanie, zorganizowanie oraz kierowanie działaniami bojowymi artylerii, rakiet taktycznych, artyleryjskich środków przeciwpancernych, działających głównie w charakterze odwodów przeciwpancernych, śmigłowców bojowych, lotnictwa myśliwsko - bombowego w obrębie przydzielonego wysiłku wylotów, środków rażenia wojsk inżynieryjnych oraz chemicznych , a także środków walki radioelektronicznej przez CKWO (OKWO, PKO), zwalnia dowódcę ogólnowojskowego, o czym wspomniano wyżej, z wielu uciążliwych obowiązków szczególnie w sferze podziału zadań ogniowych, koordynacji wysiłku ogniowego oraz kierowania ogniem oddzielnie, każdej jednorodnej grupy środków wsparcia ogniowego wojsk.

4.1. Planowanie wsparcia ogniowego wojsk

Podstawę do planowania wsparcia ogniowego wojsk stanowią następujące dokumenty bojowe /operacyjne/:

- dyrektywa operacyjna dla korpusu;
- rozkaz operacyjny dla dywizji;
- rozkaz bojowy dla oddziału;
- zarządzenia bojowe przekazywane w pionie CKWO, OKWO, PKO.

Ponadto proces planowania wsparcia ogniowego wojsk, mogą uruchomić zarządzenia wstępne oraz przygotowawcze, lub może być prowadzony z inicjatywy dowódcy ogólnowojskowego, w przypadku utraty łączności z przełożonym.

Duża samodzielność i przejawy inicjatywy dowódców ogólnowojskowych oraz funkcyjnych CKWO (OKWO, PKO) są w procesie

planowania możliwe dzięki, określeniu stref odpowiedzialności ogniowej i zainteresowania, wyodrębnieniu celów podlegających rażeniu ogniowemu oraz sprecyzowaniu priorytetów kolejności ich zwalczania.

Pozostawiając podwładnemu dużą samodzielność w planowaniu zadań wsparcia ogniowego wojsk, odstępuje się od preferowanej dotychczas wysokiej centralizacji planowania, podczas której bardzo często przełożony planował zadania ogniowe o jeden, a nawet dwa szczebe w dół. Sprawiało to wrażenie, że przełożony wyręcza podwładnych, odbiera im inicjatywę, a nawet że neguje ich umiejętności fachowe. Przykładem takiego podejścia, może być planowanie udziału wojsk rakietowych i artylerii w wykonaniu operacyjnych zadań ogniowych - uderzenia do celów pierwszej kolejności rażenia lub zmasowanego uderzenia ogniowego. W tym przypadku przyłożony określał czas wykonania zadań ogniowych, rodzaj i liczbę celów, które należy porazić oraz zużycie rakiet i amunicji. W ślad za tym, nie dostarczano jednak danych o położeniu celów, co stawiało pod znakiem zapytania realność opracowywanych planów.

Podczas rozpatrywania problematyki planowania użycia wojsk rakietowych i artylerii w walce i operacji, w wyniku analizy treści projektu nowej metodyki obliczeń operacyjno - taktycznych, zespół oficerów Katedry WRiA zaproponował, by odejść od ścisłego powiązania etapów planowania użycia artylerii ze szczeblem, który go realizuje, a powiązać go z etapami wypracowania decyzji przez dowódcę ogólnowojskowego oraz stosownych do decyzji zadań taktycznych i ogniowych. W podobnym układzie proponuje się realizować planowanie wsparcia ogniowego wojsk w operacji i walce.

Pierwszy etap - planowanie ogólne, rozpoczyna się po otrzymaniu zadania operacyjnego (bojowego) lub zarządzeń wstępnych (przygotowawczych) i trwa do zatwierdzenia koncepcji użycia środków wsparcia ogniowego przez dowódcę ogólnowojskowego. Jego zasadniczym celem jest ustalenie zakresu zadań ogniowych i sprecyzowanie zadań taktycznych dla poszczególnych grup środków wsparcia ogniowego, a w przypadku możliwości, określenie wielkości przydziału środków wsparcia ogniowego lub wzmocnienia ogniem

podwładnych.

Drugi etap - planowanie bezpośrednie, rozpoczyna się po zatwierdzeniu koncepcji użycia środków wsparcia ogniowego przez dowódcę ogólnowojskowego i trwa do zatwierdzenia przez niego dokumentów bojowych. Zasadnicze zadania drugiego etapu planowania, sprowadzają się do określenia możliwości i sposobów wykonania zadań taktycznych przez poszczególne rodzaje środków wsparcia ogniowego, sprecyzowania potrzeb i podziału środków materiałowych do wykonania zadań, określenia problemów koordynacji ognia środków wsparcia z działaniem oddziałów /pododdziałów ogólnowojskowych/ oraz opracowania jednolitego planu wsparcia ogniowego i radioelektronicznego.

Trzeci etap - planowanie szczegółowe, rozpoczyna się od postawienia zadań taktycznych i ogniowych wykonawcom zadań wsparcia ogniowego oraz podległym komórkom niższego szczebla organizacyjnego (OKWO, PKO). Zatem zasadniczy ciężar odpowiedzialności za jego realizację będzie spoczywał na podwładnych dowódcy CKWO (OKWO, PKO). Natomiast dowódca i osoby funkcyjne CKWO (OKWO), planowałyby zadania ogniowe oraz zadania walki radioelektronicznej, o wykonaniu których, decydował będzie bezpośrednio dowódca związku taktycznego lub operacyjnego. Do zadań takich można zaliczyć:

- wykonanie pojedynczych i grupowych uderzeń rakietowych oraz lotnictwa myśliwsko - bombowego, wykonującego zadania na rzecz związków taktycznych według planu dowódcy korpusu;
- wykonanie narzutowych pól minowych, użycie amunicji z nadajnikami zakłóceń jednorazowego użytku, użycie artyleryjskich środków przeciwpancernych działających w składzie odwodu przeciwpancernego oraz śmigłowców bojowych i śmigłowców eskadry związku taktycznego wojsk lądowych (typowe zadanie dla OKWO dywizji);
- wykonanie zadań ogniowych przez artylerię wsparcia bezpośredniego oraz użycie artyleryjskich środków przeciwpancernych (zasadnicze zadania PKO brygady).

Efektem końcowym planowania szczegółowego jest sprecyzowanie zadań ogniowych dla poszczególnych wykonawców zadań wsparcia

ogniowego wojsk, wyznaczenie zużycia rakiet, amunicji oraz wysiłku do rażenia każdego celu, określenie nastaw do uderzeń i ognia w przypadku WRiA, obiektów i czasów uderzenia oraz korytarzy przelotu w przypadku lotnictwa i śmigłowców bojowych, a także wykonanie harmonogramu działalności środków walki radioelektronicznej.

Podczas wypracowania koncepcji użycia środków wsparcia ogniowego wojsk w korpusie zmechanizowanym (KZ), dowódca oraz oficerowie CKWO precyzują: sposób użycia pułku rakiet taktycznych, brygady artylerii oraz pododdziałów walki radioelektronicznej. Co do planowania użycia tych trzech elementów, obowiązują w chwili obecnej w miarę jednoznacznie określone zasady planowania. Problem komplikuje się w przypadku planowania użycia lotnictwa myśliwsko - bombowego, śmigłowców bojowych, transportowych oraz przewidywanych do minowania narzutowego(z wyrzutniani "PLATAN"). Ich użycie jest coraz bardziej centralizowane na szczeblu Naczelnego Wodza i według jego planu wykorzystuje się 80 - 90% wysiłku lotnictwa myśliwsko - bombowego, około 50% wysiłku śmigłowców bojowych i transportowych oraz do 80% śmigłowców do minowania narzutowego[27]. Pozostały wysiłek lotnictwa myśliwsko - bombowego, przydziela się korpusom wykonującym główne zadania operacyjne lub pozostawia w odwodzie Naczelnego Wodza i rozdysponowuje na podstawie zapotrzebowania podwładnych oraz ustalonej koncepcji użycia lotnictwa w operacji.

Przedstawiona sytuacja ulegnie zmianie w razie wyposażenia lotnictwa taktycznego (korpusu lotniczego) w samoloty bliskiego wsparcia ogniowego (samoloty szturmowe), a także etatowego włączenia w skład KZ - pułku śmigłowców wielozadaniowych.

Aktualnie, na bazie przeprowadzonych w ostatnich trzech latach ćwiczeń dowódczo - sztabowych ocenia się, że KZ działający w rejonie skupienia wysiłku obrony strategicznej, może otrzymać około 50 s/l lotnictwa myśliwsko - bombowego i po 50 ś/l różnych typów śmigłowców.

---

[27]/"Działania bojowe lotnictwa w operacji korpusów zmechanizowanych", Skrypt, Warszawa, AON 1993, s. 18.

Dysponując wysiłkiem lotnictwa na operację korpusu, funkcyjni zajmujący się tą problematyką, przygotowują dowódcy CKWO następujące dane do koncepcji użycia środków wsparcia ogniowego:

- główny wysiłek użycia lotnictwa w poszczególnych zadaniach operacji;
- podział wysiłku lotnictwa na pierwszy dzień operacji oraz proponowane obiekty uderzeń;
- gotowość lotnictwa do działań na korzyść KZ;
- ustalenia dotyczące współdziałania lotnictwa z wojskami KZ;
- problemy zabezpieczenia działań lotnictwa.

W wyniku pracy oficerów pionu operacyjno - rozpoznawczego wydziału CKWO KZ, w pierwszym etapie planowania (planowania ogólnego) wypracowana zostaje koncepcja użycia środków wsparcia ogniowego wojsk, w której można ująć następującą problematykę:

- zadania wykonywane przez środki wsparcia ogniowego Naczelnego Wodza w pasie operacji korpusu;
- obszary skupienia wysiłku ogniowego środków wsparcia w poszczególnych zadaniach operacji;
- podział wysiłku ogniowego i radioelektronicznego na pierwszy dzień operacji oraz wykorzystanie go do rażenia poszczególnych grup celów;
- przydział środków wsparcia ogniowego dla podległych związków taktycznych oraz zakres wzmocnienia ich ogniem;
- koncepcja wykorzystania środków walki radioelektronicznej;
- organizacja rozpoznania i dowodzenia dla potrzeb wsparcia ogniowego wojsk;
- ugrupowanie bojowe oraz manewr w czasie walki;
- podział oraz sposób uzupełniania środków materiałowych;
- wyjściowy stosunek potencjałów bojowych walczących stron oraz prawdopodobny wpływ ognia środków wsparcia na jego zmianę (ocena przewidywanej efektywności rażenia ogniowego przeciwnika).

Podobny układ, może posiadać koncepcja użycia środków wsparcia ogniowego, przygotowywana przez dowódcę OKWO dywizji z tym, że zmianie ulegną jej treści. Problemy związane z użyciem rakiet taktycznych i lotnictwa myśliwsko - bombowego przedstawione zostaną w punkcie pierwszym, dotyczącym zadań wykonywanych przez

korpus w pasie działań bojowych dywizji. Zostanie rozwinięty dodatkowy punkt, dotyczący użycia artyleryjskich środków przeciwpancernych. Więcej miejsca poświęci się problematyce użycia śmigłowców bojowych oraz wykorzystania śmigłowców eskadry związku taktycznego wojsk lądowych. Znacznie głębiej potraktowana zostanie problematyka użycia artylerii do ognia pośredniego ze względu na możliwość stosowania przez nią amunicji z nadajnikami zakłóceń jednorazowego użytku oraz minowej, oświetlającej i dymnej. Nie zachodzi natomiast potrzeba obliczania stopnia obniżenia potencjału bojowego przeciwnika, a można sprecyzować wielkość strat bezpowrotnych, które poniesie przeciwnik w pasie działań bojowych dywizji, w wyniku wykonania zadań wsparcia ogniowego wojsk (ocena efektywności wsparcia ogniowego).

Praktyka ćwiczeń potwierdziła, że optymalne warunki do wypracowania koncepcji użycia środków wsparcia ogniowego wojsk zaistnieją w przypadku, gdy dowódca ogólnowojskowy ogłosi zamiar bezpośrednio po informowaniu operacyjnym, zaś sam zamiar wypracuje wspólnie z szefami oddziałów (wydziałów) operacyjnego i rozpoznawczego oraz dowódcą CKWO (OKWO, PKO). Przy metodzie równoległego planowania operacji i walki, dowódca CKWO (OKWO, PKO) może zostać zobowiązany do przedstawienia koncepcji w dwóch okresach. W pierwszym - bardzo ogólnej dla potrzeb wypracowania zamiaru, zaś w drugim - szczegółowej dla potrzeb podjęcia decyzji.

Po zatwierdzeniu koncepcji użycia środków wsparcia ogniowego wojsk, dowódca oraz funkcyjni CKWO (OKWO, PKO) przystępują do drugiego etapu planowania - planowania bezpośredniego. Podstawę do jego prowadzenia stanowią: zamiar walki; zatwierdzona koncepcja użycia środków wsparcia oraz zatwierdzona przez dowódcę ogólnowojskowego ocena przeciwnika.

Podczas planowania bezpośredniego, wysiłek oficerów wydziału operacyjno - rozpoznawczego CKWO (OKWO) koncentruje się głównie w obrębie trzech obszarów działalności:

- planowania uderzeń, ognia i zakłóceń środkami WRE, manewru, rozpoznania oraz zabezpieczenia bojowego i logistycznego;
- koordynacji działalności środków wsparcia ogniowego (wewnątrz struktury środków wsparcia oraz z działaniem oddziałów i

pododdziałów ogólnowojskowych);

- opracowania dokumentów bojowych.

Ponadto oficerowie wydziału uczestniczą w opracowaniu dokumentów innych komórek organizacyjnych, w których przedstawia się wybrane problemy użycia środków wsparcia ogniowego (środków rażenia).

Natomiast oficerowie pionu dowodzenia (wydziału dowodzenia) CKWO (OKWO) opracowują wstępne zarządzenia bojowe i przekazują je dowódcą związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów. Zbierają również meldunki od podwładnych o ich położeniu, ukompletowaniu środków materiałowych oraz gotowości do wykonania zadań. Wstępne zarządzenia bojowe CKWO KZ przekazuje: oddziałom (pododdziałom) rozpoznania[28]/ OKWO dywizji; pułkowi rakiet taktycznych; brygadzie artylerii i pododdziałom WRE. Natomiast przedstawiciele lotnictwa (ze składu CKWO KZ), przygotowują meldunek dla dowódcy (sztabu) korpusu lotniczego o dokonanych przedsięwzięciach planistycznych i organizacyjnych oraz decyzji dowódcy KZ dotyczący użycia lotnictwa. Meldunek ten może zawierać:

- cel działania (zniszczyć, obezwładnić, wzbronić zdezorganizować);
- obiekty uderzenia i rejony ich rozmieszczenia lub obszary, w których mogą się one znajdować;
- czas (przedział czasu) wykonania zadania;
- siły przewidziane do wykonania zadania.

Pozostałe informacje dotyczące współdziałania z wojskami lądowymi, zabezpieczenia wykonania zadania, sygnały współdziałania i inne, będą precyzowane w dalszej kolejności. Należy również przewidywać, iż CKWO KZ będzie podlegał oddział lotnictwa wojsk lądowych KZ i jemu również w takiej sytuacji postawione zostaną odpowiednie zadania.

W przypadku przydziału brygady artylerii do dywizji, w miejsce wstępnego zarządzenia bojowego, może ona otrzymać rozkaz do przegrupowania.

Wstępne zarządzenia bojowe OKWO dywizji przekazuje:

---

[28]/Oddziały i pododdziały rozpoznania, wykonujące zadania na rzecz wsparcia ogniowego

pododdziałom rozpoznania; PKO brygady; oddziałowi (związkowi taktycznemu) artylerii wsparcia ogólnego; pułkowi artylerii przeciwpancernej; eskadrze śmigłowców związku taktycznego WL; pododdziałom WRE; pododdziałom wojsk inżynieryjnych i chemicznych wykonującym zadania wsparcia ogniowego. Natomiast w brygadzie zmechanizowanej (pancernej) wstępne zarządzenia bojowe PKO, kierowane byłyby do pododdziałów artylerii do ognia pośredniego oraz pododdziału przeciwpancernego.

We wstępnych zarządzeniach bojowych, zestawia się wszystkie informacje, które do czasu ich przekazania zostały wypracowane przez funkcyjnych CKWO (OKWO, PKO) i nie zachodzi obawa, że ulegną zmianie. Informacje te, uruchamiają proces rozwijania lub poprawy położenia oddziałów (pododdziałów) rozpoznania oraz wsparcia ogniowego, a w niektórych przypadkach przyspieszają rozwijanie w ugrupowanie bojowe oraz uzupełnianie środków materiałowych. Jednak zasadniczym zadaniem wstępnych zarządzeń bojowych, jest uruchomienie procesu planowania szczegółowego u podwładnych.

Bardzo istotnym problemem jest koordynacja działalności ogniowej środków wsparcia z działaniem struktur ogólnowojskowych oraz wzajemna koordynacja działalności ogniowej różnych grup (rodzajów) środków wsparcia ogniowego. Zasadnicze problemy koordynacji w obrębie pierwszego obszaru, rozwiązuje dowódca ogólnowojskowy organizujący operację lub walkę i znajdują one odzwierciedlenie w zamiarze oraz decyzji, a ponadto są rozpatrywane podczas organizacji współdziałania. Natomiast w całym okresie planowania operacji lub walki, oficerowie CKWO (OKWO, PKO) utrzymują ścisły kontakt z oddziałem (wydziałem) operacyjnym, dokonując zgrania w czasie i przestrzeni ruchu wojsk z ogniem środków wsparcia, rozmieszczenia w terenie różnych elementów ugrupowania bojowego oraz uzgodnień w zakresie wykorzystania dróg do prowadzenia manewru. Precyzja zgrania ruchu wojsk własnych z ogniem środków wsparcia nabiera szczególnego znaczenia w natarciu, gdzie komórka planująca wsparcie ogniowe wojsk musi znać parametry czasowo - przestrzenne podejścia, rozwinięcia, ataku i natarcia w głębi ugrupowania przeciwnika. Parametry te mogą być wyrażone:

- **czasem:** wyjścia wojsk z rejonu ześrodkowania, przekroczenia

linii wyjściowej, rozpoczęcia rozwijania oraz wyjścia na rubież ataku;

- **prędkością:** marszu do rubieży rozwinięcia, przejścia do ataku i natarcia w głębi ugrupowania przeciwnika;

-**położeniem i szerokością** rubieży ataku.

Prowadzenie walki, zgodnie ze wcześniej założonymi parametrami czasowo - przestrzennymi, jest podstawowym gwarantem zachowania przez środki wsparcia ogniowego, ciągłości wsparcia nacierających pododdziałów ogólnowojskowych.

Koordynacja działalności ogniowej w obrębie poszczególnych grup różnych środków wsparcia ogniowego i radioelektronicznego może obejmować: wybór wykonawcy zadania ogniowego, który gwarantuje najwyższą efektywność jego wykonania; określenie sposobu zwalczania szczególnie ważnych celów jednocześnie lub kolejno różnymi środkami wsparcia w celu uzyskania zjawiska synergii; prowadzenia działalności ogniowej jednej grupy środków wsparcia w celu umożliwienia lub ułatwienia innej grupie realizacji zadania głównego, np: zwalczanie przez artylerię środków OPL przeciwnika w korytarzach przelotu lotnictwa; eliminowanie przypadków wzajemnego zakłócania pracy środków łączności i inne.

Koordynacja w obrębie dwóch rozpatrywanych obszarów nie, odnosi się tylko do okresu planowania i organizowania operacji i walki, lecz jest to proces ciągły i rozpoczyna się z chwilą otrzymania zadania, zaś kończy razem z jego wykonaniem.

Planowanie bezpośrednie działań bojowych środków wsparcia ogniowego kończy się po zatwierdzeniu przez dowódcę ogólnowojskowego dokumentów bojowych - **"Planu wsparcia ogniowego i radioelektronicznego wojsk"** wraz z legendą oraz **"Tabeli /harmonogramu/ uderzeń, ognia i zakłóceń radioelektronicznych"**. Pozostałe dokumenty opracowuje się na bieżąco, w miarę napływu informacji z różnych źródeł rozpoznania oraz meldunków od podwładnych.

Dokumenty bojowe CKWO.

Dokumenty bojowe byłyby opracowane w CKWO z zasady w sposób sformalizowany, z wykorzystaniem urządzeń mikrokomputerowych zautomatyzowanych miejsc pracy (w ramach mikrokomputerowego systemu wspomagania dowodzenia - MSWD).

W sytuacjach szczególnych, dokumentacja może być opracowana częściowo lub w całości , bez użycia urządzeń mikrokomputerowych (metodami tradycyjnymi).

Poniżej przedstawiono (zaproponowano) rodzaje i grupy zasadniczych dokumentów wykonywanych w CKWO, na potrzeby organizacji i kierowania wsparciem ogniowym wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji.

Tabela 2.

Wykaz zasadniczych dokumentów bojowych opracowywanych w CKWO

Lp	Nazwa dokumentu	Forma dokumentu: bez MSWD / z MSWD
1.	Stan gotowości środków rażenia związku operacyjnego	Na planszy format 2 x Ao / Na mikrokomputerowym urządzeniu do zobrazowania informacji
2.	Koncepcja rażenia ogniowego (wsparcia ogniowego wojsk) w operacji	Schemat formatu A - 3, z arkuszami obliczeń ogólnych
3.	Plan wsparcia ogniowego i radioelektronicznego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji	Na planie 1:100 000 - ręcznie / Na ploterze A1
4.	Tabela /harmonogram/ uderzeń, ognia i zakłóceń radioelektr.	Arkusz wypełniany ręcznie / Wydruk komputerowy
5.	Dane do rozkazu operacyjnego, w części dotyczącej rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk)	W formie wydruku komputerowego
6.	Mapa dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym) w operacji	Na mapie 1:50 000 wykonana ręcznie
7.	Dziennik ewidencji otrzymanych i wydanych rozkazów i zarządzeń	Dziennik wypełniany ręcz. / Dziennik komputerowy
8.	Karty obiektów /celów/ pierwszej kolejności rażenia	Arkusz obiektu wypełniany ręcznie / Karta komputerowa

Stan gotowości środków rażenia ZO

Jest to dokument bojowy o zasadniczym znaczeniu, wykorzystywany do planowania i kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji. Ujmuje się w nim dane liczbowe i opisowe aktualnego i pierwszego planowanego położenia wszystkich rodzajów sił i środków rażenia (w działaniach, w obszarze nadmorskim, także marynarki wojennej).

W dokumencie umieszcza się informacje o charakterze stałym, tj: wyszczególnienie ZT i oddziałów (pododdziałów) wojsk lotniczych, wojsk rakietowych i artylerii, WRE (MW) i innych, oraz informacje zmienne, które podlegają ciągłej aktualizacji.

Informacje zmienne stanowią takie dane jak: stan sił i środków rażenia związków taktycznych i oddziałów; położenie i stopień gotowości środków rażenia do wykonania zadań wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika); terminy osiągania wyższych stanów (stopni) gotowości do wykonania ognia (uderzeń, zakłóceń); obiekty planowane do uderzeń (zakłóceń) oraz siły i środki angażowane do ich rozpoznania i rażenia; sposób działania sił i środków rażenia po wykonaniu uderzeń (ognia i zakłóceń): planowany manewr i terminy osiągnięcia gotowości do wykonania zadań w nowym rejonie.

Dokument ten prowadzą i aktualizują w toku operacji, starsi oficerowie stałego składu CKWO (zgodnie z przedstawionymi wyżej obowiązkami osób funkcyjnych), we współdziałaniu z odpowiednimi komórkami sztabu oraz z dowództwami (szefostwami) rodzajów wojsk i służb.

Koncepcja rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w operacji

Sugeruje się jako dokument bojowy, opracowywany w CKWO na potrzeby wypracowania zamiaru (decyzji) przez dowódcę związku operacyjnego (korpusu, okręgu wojskowego). Dokument ten powinien przedstawiać wariantową ideę wykorzystania sił i środków rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w operacji oraz podczas wykonywania zasadniczych zadań operacyjnych (operacyjno - taktycznych) w toku jej trwania.

W części graficznej koncepcji wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika w operacji), w formie schematu, powinny być przedstawione: rozpoznane i prawdopodobne rejony ześrodkowań związków taktycznych (oddziałów, pododdziałów) przeciwnika i ich wartość bojowa wyrażona w ZTobl i jednostkach potencjału bojowego; planowane ugrupowanie bojowe związku operacyjnego, w tym położenie związków taktycznych (oddziałów i pododdziałów) i ich wartość bojowa w jednostkach potencjału bojowego; możliwości obrony przeciwpancernej związku operacyjnego; podział sił i środków wsparcia ogniowego (lotnictwa, wojsk rakietowych, artylerii) oraz proponowane rejony ich rozmieszczenia (podczas wykonywania zasadniczych zadań operacyjno - taktycznych); możliwości środków wsparcia i WRE (możliwości środków rażenia) w zakresie zwalczania ważnych obiektów przeciwnika (w tym celów pierwszej kolejności rażenia); przydział i podział środków materiałowych (wsparcia logistycznego), a głównie bomb, rakiet i amunicji.

Przy tym, stosownie do przedstawionych elementów graficznych powinny być wykonane odpowiednie kalkulacje, które należałoby umieścić bezpośrednio na schemacie lub w odpowiednim do niego załączniku.

Koncepcję rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) opracowuje zespół oficerów (osób funkcyjnych) CKWO, zgodnie z wyżej przedstwionymi ich obowiązkami, pod kierownictwem szefa (zastępcy) CKWO.

Plan wsparcia ogniowego i radioelektronicznego (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji

Stanowiłby on część składową planu operacji opracowywanego w Centrum Dowodzenia Bojowego związku operacyjnego i byłby zasadniczym dokumentem planowania wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego zgrupowań i obiektów przeciwnika) w operacji, opracowywanym w CKWO na podstawie decyzji związku operacyjnego (korpusu, okręgu wojskowego).

W planie tym (na mapie 1:100 000) należałoby ująć:

- położenie zgrupowań przeciwnika, jego ważnych obiektów (SD, środki rażenia i WRE, środki OPL, elementy systemów rozpoznawczo -

uderzeniowych, lotniska LMB oraz lądowiska śmigłowców bojowych i transportowych) i inne;

- pas (obszar) działania i zadania związku operacyjnego, linie rozgraniczenia, strefy odpowiedzialności ogniowej i zainteresowania, rubieże (rejony) koordynacji wspólnie wykonywanych zadań wsparcia ogniowego (rażenia ogniowego przeciwnika) przez lotnictwo, wojska rakietowe, artylerię (środki ogniowe MW) i środki zakłóceń oraz zasięgi środków rażenia i zakłóceń radioelektronicznych;

- zadania wykonywane przez siły i środki rażenia szczebla nadrzędnego (Naczelnego Wodza);

- zestawienie obiektów przeciwnika według grup w ugrupowaniu operacyjnym przeciwnika, w tym obiektów pierwszej kolejności rażenia oraz obiektów zastrzeżonych, wraz z podziałem zaplanowanych do nich uderzeń środkami rażenia wojsk własnych;

- rejony rażenia ogniowego przeciwnika podczas wykonywania przez związek operacyjny pierwszego i kolejnych zadań operacyjnych (operacyjno taktycznych);

- rejony i rubieże rozwinięcia zgrupowań wojsk rakietowych i artylerii, oddziałów zaporowych, bazowania lotnictwa myśliwsko - bombowego i śmigłowców bojowych, ugrupowania pododdziałów WRE oraz osłony przeciwlotniczej podczas wykonywania poszczególnych zadań operacyjnych (operacyjno - taktycznych);

- rejony i rubieże rozwinięcia oddziałów i pododdziałów rozpoznania, realizujących zadania według planu CKWO;

- stanowiska dowodzenia przełożonego, podwładnych, sąsiadów oraz organiacznych i przydzielonych związków taktycznych i oddziałów wsparcia ogniowego;

- korytarze przelotu lotnictwa /samolotów i śmigłowców bojowych/;

- ważniejsze elementy logistyki, głównie dotyczące funkcjonowania sił i środków wsparcia ogniowego.

Legenda, jako załącznik do planu, z zasady powinna składać się całkowicie lub w znacznej części z wydruków komputerowych, zawierających dane:

- stan i możliwości sił i środków rażenia w operacji oraz

podczas wykonywania pierwszego i kolejnych zadań operacyjnych (operacyjno - taktycznych) w tym: wojsk zmechanizowanych i pancernych; wojsk inżynieryjnych; lotnictwa myśliwsko - bombowego i śmigłowców bojowych; artyleryjskich środków przeciwpancernych; wojsk rakietowych; artylerii do ognia pośredniego; środków MW (podczas działań w obszarze nadmorskim) oraz oddziałów i pododdziałów zakłóceń;

- oczekiwany zakres zadań rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w operacji oraz podczas wykonywania pierwszego i kolejnych zadań operacyjnych (operacyjno taktycznych) w ZTobl. i Czobl.: liczba obliczeniowych ZT przeciwnika i ich potencjał bojowy (Pb), liczba zasadniczych obiektów przeciwnika podlegających rażeniu (i obiektów zastrzeżonych), z podziałem na kategorie ich ważności, a także zestawienie obiektów pierwszej kolejności rażenia /oczekiwana efektywność rażenia/;

- podział sił i środków rażenia między związki taktyczne (oddziały) oraz środki dyspozycyjne (pozostające w podporządkowaniu związku operacyjnego);

- przydział amunicji dla środków wsparcia ogniowego: śmigłowców bojowych (o ile będą w podporządkowaniu związku operacyjnego lub związków taktycznych) rakiet konwencjonalnych, amunicji dla artylerii rakietowej, gwintowanej i moździerzy, amunicji przeciwpancernej i ppk oraz amunicji do zdalnego minowania, z nadajnikami zakłóceń jednorazowego użytku, oświetlającej i innej;

- układ i schemat wykonania zadań wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika), w okresach centralizacji dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym) i ich, wykonania przez środki rażenie związku operacyjnego (środki wzmocnienia ogniem Maczelnego Wodza);

- prognozowane straty (oczekiwana efektywność) rażenia przeciwnika w operacji oraz podczas wykonywania pierwszego i kolejnych zadań operacyjnych (operacyjno taktycznych).

W celu ustalenia stopnia udziału sił i środków rażenia poszczególnych rodzajów wojsk (służb) w rażeniu przeciwnika w operacji (poszczególnych zadaniach operacyjnych), ich możliwości

ogniowe (rażenia) celowo byłoby wyrazić procentowo, w stosunku do ogólnych możliwości wszystkich środków rażenia danego związku operacyjnego.

Plan wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji, wraz z legendą opracowywałby zespół oficerów (osób funkcyjnych CKWO), zgodnie z przedstawionymi wyżej ich obowiązkami, pod ogólnym kierownictwem szefa (zastępcy) CKWO, który (po jego opracowaniu) przedstawiałby go do zatwierdzenia dowódcy związku operacyjnego (korpusu, okręgu wojskowego).

Tabela (harmonogram) uderzeń, ognia i zakłóceń radioelektronicznych.

Jest dokumentem tabelarycznym, przedstawiającym działalność środków wsparcia ogniowego i radioelektronicznego w zależności od zadań realizowanych przez oddziały (pododdziały) ogólnowojskowe, z tym, że w obronie działalność środków wsparcia odnoszona będzie do działania zgrupowania uderzeniowego przeciwnika, zaś w natarciu do zadań wykonywanych przez struktury ogólnowojskowe wojsk własnych.

Zadania oddziałów (pododdziałów) ogólnowojskowych (własnych i przeciwnika) umożliwią sprecyzować okresy działalności ogniowej i radioelektronicznej w ramach których, dla poszczególnych grup środków wsparcia ogniowego określi się:

- cel działalności ogniowej i radioelektronicznej;
- zadania taktyczne oraz obszar odpowiedzialności poszczególnych grup środków wsparcia ogniowego wojsk;
- czas operacyjny (astronomiczny) wykonania zadań oraz siły i środki przewidziane do ich realizacji;
- zużycie środków materiałowych do wykonania zadań;
- sygnały dowodzenia i współdziałania;
- zadania ogniowe dla lotnictwa, wojsk rakietowych, artylerii i innych środków rażenia.

Te ostatnie (zadania ogniowe), zostaną wpisane do dokumentu, po otrzymaniu danych od pododdziałów rozpoznania o położeniu celu oraz dokonaniu wyboru wykonawcy zadania.

Dokument opracowują oficerowie pionu operacyjno - rozpoznawczego, zaś w dynamice walki prowadzą go wspólnie z

oficerami pionu dowodzenia. Ci ostatni zapisują w nim przekazane zadania (do wykonania uderzeń i ognia) oraz odnotowują czas wykonania, po złożeniu meldunku przez wykonawców. Dokument podpisuje dowódca CKWO (OKWO, PKO). Natomiast wydaje się, że w przypadku zatwierdzania koncepcji użycia środków wsparcia ogniowego oraz planu ich użycia, nie zachodzi potrzeba zatwierdzania tego dokumentu przez dowódcę ogólnowojskowego.

Dane do rozkazu operacyjnego, w części dotyczącej wsparcia ogniowego wojsk (rażenia ogniowego przeciwnika) w operacji.

W rozkazie operacyjnym dowódca związku operacyjnego (korpusu, okręgu wojskowego) precyzuje cel operacji oraz sposób (sposoby) jego osiągnięcia, skład i zadania dla związków taktycznych (oddziałów) wojsk zmechanizowanych i pancernych oraz rodzajów wojsk i służb.

W części dotyczącej rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk) w operacji, w zamiarze operacyjnym, szef CKWO, na podstawie wytycznych dowódcy określa: cel i główne zadania rażenia ogniowego przeciwnika (wsparcia ogniowego wojsk), podział sił i środków rażenia do wykonania zadań, priorytety w rozpoznaniu i rażeniu obiektów przeciwnika oraz cel, układ i podział wysiłku (angażowane siły i środki), w wykonaniu zadań według planu dowódcy związku operacyjnego.

Dane do części zadaniowej rozkazu operacyjnego opracowują odpowiedni oficerowie funkcyjni (zgodnie z ich obowiązkami) CKWO, przy ścisłej współpracy z dowództwami (szefostwami) rodzajów wojsk i służb oraz oddziałem operacyjnym (Centrum Dowodzenia Bojowego) oraz odpowiednimi organami (komórkami) wsparcia ogniowego przełożonego (Naczelnego Wodza) i niższych szczebki dowodzenia (środkami kierowania wsparciem ogniowym podległych związków taktycznych).

Mapa dowodzenia (kierowania wsparciem ogniowym) w operacji.

Byłaby roboczym dokumentem bojowym o zasadniczym znaczeniu dla kierowania wsparciem ogniowym (działaniami bojowymi sił i środków rażenia) w toku trwania operacji.

Mapę prowadziliby na bieżąco odpowiedni oficerowie (osoby funkcyjne) CKWO, zgodnie z wyżej określonymi ich obowiązkami, nanosząc odpowiednie elementy (dane): kod mapy, linię styczności bojowej wojsk oraz aktualne położenie sił i środków wsparcia ogniowego i WRE; strefy odpowiedzialności poszczególnych rodzajów środków wsparcia ogniowego i radioelektronicznego oraz zasięgi ich rażenia, strefy zainteresowania środków rozpoznania; rozpoznane obiekty przeciwnika, podlegające rażeniu, zgodnie z priorytetami ustalonymi w rozkazie operacyjnym dowódcy związku operacyjnego; zadania ogniowe (wzmocnienia ogniem) wykonywane środkami rażenia Naczelnego Wodza, w strefie odpowiedzialności związku operacyjnego i podległych związków taktycznych; kolejne, planowane do zajęcia (po wykonaniu zadań) rejony stanowisk startowych (stanowisk ogniowych), lądowisk śmigłowców bojowych (lotnisk bazowania samolotów uderzeniowych), drogi marszu oraz terminy gotowości w nowych rejonach; SD NW, związku operacyjnego, wojsk OPL, WL (CDB lotnictwa), podległych związków taktycznych, SD związków taktycznych (oddziałów i pododdziałów) realizujących zadania wsparcia ogniowego wojsk, SD MW /podczas działania na kierukach nadmorskich/.

W docelowym wariancie wyposażenia technicznego CKWO, tj. z wykorzystaniem MSWD, większość danych nanoszonych na mapę, będzie realizowana z wykorzystaniem transmisji danych, w ramach sieci komputerowej tego systemu.

Dziennik ewidencji otrzymanych i wydanych rozkazów i zarządzeń

Jest to zbiorczy dokument ewidencyjny rozkazów i zarządziń oraz meldunków i wytycznych otrzymanych i wydanych przez CKWO.

Powinien on być prowadzony w sposób ciągły i zawierać dane: czas, sposób otrzymania (postawienia) zadania i treść zarządzenia (rozkazu, meldunku, wytycznych); adresat (nadawca) i kto wydaje zarządzenie, wytyczne, rozkaz (kto składa meldunek); czas przyjęcia oraz osoba funkcyjna, która przyjęła meldunek, wytyczne lub zarządzenie.

W wariancie ze wspomaganiem pracy CKWO za pomocą MSWD, dokument ten byłby prowadzony z wykorzystaniem wyspecjalizowanego

programu archiwizacji danych.

Karty obiektów pierwszej kolejności rażenia

Byłyby to sprawozdawczo - informacyjne dokumenty bojowe, służące do dokładnej charakterystyki szczególnie ważnych obiektów przeciwnika, przewidzianych do uderzeń lotnictwa i wojsk rakietowych w pierwszej kolejności.

Powinny one zawierać; numer, nazwę i zasadnicze elementy składowe obiektu; pełne współrzędne prostokątne /x,y,z/ obiektu, czas i źródło danych rozpoznawczych oraz uwagi o sposobie ich aktualizacji. Na podstawie tych kart dokonywałoby się odpowiednich zapisów w dokumentach planowania i kierowania wsparciem ogniowym wojsk.

4.2. Organizacja działań bojowych oraz doprowadzenie środków wsparcia ogniowego wojsk do gotowości bojowej

Celem organizowania działań bojowych środków wsparcia ogniowego wojsk jest ich wszechstronne przygotowanie do wykonania zadań. Obejmuje ono:

- postawienie zadań bojowych;
- utworzenie zgrupowania bojowego części środków wsparcia ogniowego (o rozmieszczeniu lotnictwa decyduje Naczelny Dowódca oraz dowódca korpusu lotniczego);
- zorganizowanie systemu dowodzenia, rozpoznania, współdziałania, zabezpieczenia bojowego oraz wsparcia logistycznego.

Stawianie zadań bojowych dla środków wsparcia ogniowego, realizowane jest w procesie przekazywania zarządzeń bojowych, w którym CKWO korpusu może przekazywać następujące zarządzenia bojowe dla:

- OKWO dywizji;
- pułku rakiet taktycznych;
- korpuśnej brygady artylerii;
- oddziałów /pododdziałów/ walki radioelektronicznej;
- oddziału lotnictwa wojs lądowych;

chyba że celami do uderzeń będą stacjonarne obiekty infrastruktury.

Brygadzie artylerii pozostającej w podporządkowaniu dowódcy korpusu, precyzuje się pas odpowiedzialności ogniowej oraz cele (grupę celów), które należy zwalczać według decyzji dowódcy brygady. Pod kątem realizacji tych zadań ogniowych należy sprecyzować limit zużycia amunicji oraz rejony głównych, zapasowych lub tymczasowych stanowisk ogniowych. W wyznaczonym pasie odpowiedzialności ogniowej, dowódca brygady artylerii może samodzielnie organizować i kierować walką z artylerią przeciwnika. Pozostałe zadania ogniowe wykonywane będą według decyzji dowódcy korpusu, zaś zadania ogniowe i dane do ich wykonania precyzowane będą przez CKWO KZ. Do tej grupy zadań ogniowych można zaliczyć: rażenie ważnych celów grupowych /SD oddziałów i WSD związków taktycznych, pododdziały rozpoznania i WRE, pododdziały przeciwpancerne w rejonach ześrodkowania/; (wykonanie narzytowych pól minowych oraz zadań ogniowych pociskami z nadajnikami zakłóceń jednorazowego użytku). Część wysiłku ogniowego brygady artylerii może zostać wykorzystana do wzmocnienia ogniem dywizji pierwszego rzutu. Podczas wykonywania zadań wzmocnienia ogniem, zadania ogniowe dla brygady artylerii może przekazywać OKWO dywizji.

Brygada artylerii dysponuje środkami ogniowymi, które umożliwiają zwalczanie przeciwnika na głębokość około 15 km od linii styczności wojsk, a więc w taktycznej strefie wsparcia ogólnego (odpowiedzialności ogniowe) dywizji. Z tego względu będzie ona często przydzielana do dywizji wykonyjącej główne zadanie w operacji.

Brygadzie przydzielonej do dywizji, w zarządzeniu bojowym precyzuje się zadanie do wykonania marszu, rejon ześrodkowania i czas przejścia w podporządkowanie dywizji oraz miejsce i czas rozwinięcia stanowiska dowodzenia.

W zarządzeniu dla oddziałów i pododdziałów walki radioelektronicznej precyzuje się rejony rozwinięcia grup nadajników zakłóceń oraz czas, sposób i częstotliwość zakłóceń. Podczas organizacji pracy środków walki radiolektronicznej, zwraca

chyba że celami do uderzeń będą stacjonarne obiekty infrastruktury.

Brygadzie artylerii pozostającej w podporządkowaniu dowódcy korpusu, precyzuje się pas odpowiedzialności ogniowej oraz cele (grupę celów), które należy zwalczać według decyzji dowódcy brygady. Pod kątem realizacji tych zadań ogniowych należy sprecyzować limit zużycia amunicji oraz rejony głównych, zapasowych lub tymczasowych stanowisk ogniowych. W wyznaczonym pasie odpowiedzialności ogniowej, dowódca brygady artylerii może samodzielnie organizować i kierować walką z artylerią przeciwnika. Pozostałe zadania ogniowe wykonywane będą według decyzji dowódcy korpusu, zaś zadania ogniowe i dane do ich wykonania precyzowane będą przez CKWO KZ. Do tej grupy zadań ogniowych można zaliczyć: rażenie ważnych celów grupowych /SD oddziałów i WSD związków taktycznych, pododdziały rozpoznania i WRE, pododdziały przeciwpancerne w rejonach ześrodkowania/; (wykonanie narzytowych pól minowych oraz zadań ogniowych pociskami z nadajnikami zakłóceń jednorazowego użytku). Część wysiłku ogniowego brygady artylerii może zostać wykorzystana do wzmocnienia ogniem dywizji pierwszego rzutu. Podczas wykonywania zadań wzmocnienia ogniem, zadania ogniowe dla brygady artylerii może przekazywać OKWO dywizji.

Brygada artylerii dysponuje środkami ogniowymi, które umożliwiają zwalczanie przeciwnika na głębokość około 15 km od linii styczności wojsk, a więc w taktycznej strefie wsparcia ogólnego (odpowiedzialności ogniowe) dywizji. Z tego względu będzie ona często przydzielana do dywizji wykonyjącej główne zadanie w operacji.

Brygadzie przydzielonej do dywizji, w zarządzeniu bojowym precyzuje się zadanie do wykonania marszu, rejon ześrodkowania i czas przejścia w podporządkowanie dywizji oraz miejsce i czas rozwinięcia stanowiska dowodzenia.

W zarządzeniu dla oddziałów i pododdziałów walki radioelektronicznej precyzuje się rejony rozwinięcia grup nadajników zakłóceń oraz czas, sposób i częstotliwość zakłóceń. Podczas organizacji pracy środków walki radiolektronicznej, zwraca

się dużą uwagę na wyeliminowanie możliwości zakłócania przez nie pracy własnych środków łączności.

Oficerowie pionu wojsk lotniczych nie precyzują zarządziń bojowych dla lotnictwa myśliwsko - bombowego oraz śmigłowców wchodzących w skład korpusu lotniczego. Natomiast w stosunku do korpuśnej (dywizyjnej) eskadry lotnictwa łącznikowego, którą można wykorzysrać do oślepiania lub maskowania dymem /śmigłowce wyposażone w wytwornice dymów WDZ-80/, rozpoznania skażeń oraz zadań łącznikowych, mogą precyzować jedynie zadania w zakresie manewrowego zadymiania, prowadzenia rozpoznania rejonów rozmieszczenia oddziału rakiet taktycznych oraz działalności łącznikowej. Można również planować wykorzystanie śmigłowców PPD-2 do kierowania ogniem środków wsparcia, szczególnie w manewrowych formach walki. Zdecydowanie większe wykorzystanie oficerów lotnictwa (ze składu CKWO korpusu) do kierowania działaniami bojowymi śmigłowców nastąpi, po przekazaniu pułków śmigłowców bojowych z korpusu lotniczego do korpusów zmechanizowanych.

W przypadku dysponowania przez dywizję inżynieryjnymi oraz chemicznymi srodkami wsparcia ogniowego wojsk, nie widzi się potrzeby przekazywania oddzielnych zarządzeń bojowych dotyczących ich użycia, a informacje w tym zakresie należy przekazywać w rozkazie operacyjnym.

W dywizji, OKWO może przekazywać zarządzenia bojowe dla: PKO brygad; artylerii wsparcia ogólnego; pułku artylerii przeciwpancernej; eskadry śmigłowców oraz innym środkom wsparcia ogniowego i radioelektronicznego. Również w tym przypadku można zmniejszyć liczbę zarządzeń bojowych, jeżeli problematyka wsparcia ogniowego wojsk, ujęta zostanie w rozkazie bojowym dowódcy dywizji.

Zakres przewidywanych w zarządzeniach bojowych informacji można ograniczyć, przyjmując określony model szkolenia wojsk w okresie pokoju w muśl którego, przyjęte wcześniej ustalenia oraz wypracowane sposoby wykonania zadań, obowiązują podczas przygotowania i prowadzenia walki. Natomiast w zarządzeniach bojowych należy precyzować wszelkie zmiany i odstępstwa od wypracowanych wcześniej ustaleń oraz przekazywać informacje

dodatkowe, które mają zasadniczy wpływ na przygotowanie i działanie środków wsparcia ogniowego wojsk.

Ocenia się, że problem konstrukcji oraz treści zarządzeń bojowych dla środków wsparcia ogniowego wojsk, zostanie sprecyzowany w sposób jednoznaczny oraz uproszczony, dzięki wydzieleniu stref odpowiedzialności ogniowej oraz zainteresowania. Spowoduje to. że w przypadku braku zarządzenia, podwładny sam określi i zaplanuje zadania wsparcia ogniowego i radioelektronicznego wojsk oraz dokona wyboru sposobu ich wykonania w myśl podjętej przez dowódcę ogólnowojskowego decyzji, przy użyciu sił i środków którymi dysponuje.

Tworzenie zgrupowania środków wsparcia ogniowego i radioelektronicznego jest ciągiem przedsięwzięć organizacyjno - wykonawczych, realizowanych w całym procecie przygotowania ich do wykonania zadań bojowych. Winno ono zapewnić racjonalny podział, sprawne dowodzenie i rozmieszczenie w ugrupowaniu bojowym oraz osiągnięcie gotowości do wykonania zadań wsparcia ogniowego wojsk.

Korpus zmechanizowany, organizujący obronę w obszarze skupienia wysiłku obrony strategicznej, może otrzymać od Naczelnego Wodza przydział do pułku rakiet taktycznych i brygady artylerii wsparcia ogólnego. Dysponując dwoma oddziałami rakiet taktycznych i związkami artylerii, może zorganizować dwa oddzielne zgrupowania rakiet taktycznych oraz pozostawić w dyspozycji dowódcy korpusu przydzieloną brygadę artylerii. Organiczna brygada artylerii przydzielona zostanie z zasady w całości, do dywizji organizującej obronę w rejonie skupienia głównego wysiłku obrony korpusu.

Na bazie przydzielonej brygady artylerii, dywizja w obecnych warunkach może zorganizować grupę artylerii wsparcia ogólnego w składzie do pięciu dywizjonów artylerii. Ma również możliwość przydziału artylerii do brygady broniącej rejonu skupienia wysiłku obrony dywizji oraz wzmocnienia ogniem dwóch dywizjonów brygady pierwszego rzutu. Artylerię tę brygada użyje do realizacji zadań wsparcia bezpośredniego. W wariancje docelowym zakłada się, iż przydzielona dywizji brygada artylerii (lub jej część) wejdzie w podsystem kierowania ogniem OKWO i będzie podporządkowana dowódcy

tego ośrodka.

Odwód lub odwody przeciwpancerne dywizji organizuje się z pułku artylerii przeciwpancernej, natomiast w brygadzie z dywizjonu przeciwpancernego. Są to elementy ugrupowania bojowego, przewidywane do wykonania zadań wsparcia bezpośredniego - niszczenia czołgów, BWP i transporterów opancerzonych w głębi własnego ugrupowania. Zadania wykonywane przez artyleryjskie środki przeciwpancerne są w miarę jasno i precyzyjnie przedstawione w dostępnej literaturze i z tego tytułu, nie widzi się potrzeby szerszego przedstawiania problemu.

Omawiając zasady użycia 85 mm armat, należy zasygnalizować, że jest to sprzęt o niskich możliwościach manewrowych, wrażliwy na ogień przeciwnika oraz posiadający ograniczone możliwości ogniowe w walce z czołgami nowszych generacji. Posiada jednak szereg niewątpliwych zalet takich jak: "punktowa celność", podczas prowadzenia ognia na odległościach do 1 km, odporność na wszelkiego rodzaju zakłócenia, małe wymiary pozwalające na doskonałe maskowanie w terenie, wyposażony w celownik typu "TROJA" może prowadzić ogień w warunkach ograniczonej widoczności. Z powyższych względów należy dążyć, by pododdziały 85 mm armat wykorzystywać wspólnie z czołgami, PPK i BWP, organizując punkty, węzły oraz zasadzki czołgowe.

Obok zasadniczego wykorzystania 85 mm armat, jakim jest walka z bronią pancerną, pododdziały wyposażone w ten sprzęt można użyć do strzelania z zakrytych stanowisk ogniowych i ich ogniem uzupełniać niedobór artylerii wsparcia ogólnego lub bezpośredniego.

Analizując rozkład zgrupowania środków wsparcia ogniowego wojsk w ugrupowaniu operacyjnym i bojowym, należy zaznaczyć, że największe ich zagęszczenie wystąpi między pierwszą, a drugą pozycją obrony, gdzie będzie rozmieszczona artyleria wsparcia ogólnego i bezpośredniego oraz pododdziały walki radioelektronicznej. Natomiast za drugą pozycją obrony będą stanowiska startowe oddziałów rakiet taktycznych oraz rejony rozmieszczenia odwodów przeciwpancernych. Lotnictwo myśliwsko - bombowe oraz oddziały (pododdziały) śmigłowców transportowych,

bazowały będą za ugrupowaniem operacyjnym korpusów pierwszego rzutu w odległości 80-120 km od rubieży styczności wojsk, natomiast śmigłowce bojowe rozmieszczone będą na lądowiskach oddalonych około 50 km od linii styczności.

Pozostałe problemy dotyczące zorganizowania systemu dowodzenia zostały poruszone w treściach rozdziału 2 i 3.

Całokształt problematyki zabezpieczenia bojowego winien być rozwiązywany przez dowódców związków taktycznych (oddziałów i pododdziałów) realizujących zadania wsparcia ogniowego wojsk we własnym zakresie. Jedynie do czasu wprowadzenia na wyposażenie artylerii odpowiedniej liczby stacji meteorologicznych nowszych generacji, centrum kierowania wsparciem ogniowym korpusu winno kierować pracą stacji meteorologicznych pułku rakiet taktycznych i brygady artylerii. Ośrodek kierowania wsparciem ogniowym dywizji, znając harmonogram pracy stacji przełożonego, opracowuje plan pracy organicznej stacji meteorologicznej dywizji.

Środki wsparcia ogniowego i radioelektronicznego wojsk, osiągają gotowość do wykonania zadań wsparcia ogniowego, gdy związki taktyczne, oddziały i pododdziały grup środków wsparcia ogniowego są rozwinięte w ugrupowanie bojowe, znane są im zadania taktyczne oraz ogniowe, przygotowane są dane do strzelania artylerii lub uderzeń rakietowych do celów planowych, zorganizowano i nawiązano łączność, prowadzone jest ciągłe rozpoznanie, zaś uzyskane dane przekazywane są do CKWO (OKWO, PKO). Natomiast lotnictwo myśliwsko-bombowe utrzymuje na lotniskach nieduże grupy samolotów w gotowości nr 2 do wykonania uderzeń planowych lub na wezwanie z pola walki.

Jednakże zasadniczym wyznacznikiem gotowości bojowej środków wsparcia ogniowego wojsk oraz CKWO (OKWO, PKO) do kierowania wsparciem ogniowym, będzie czas reakcji ogniowej w przypadku potrzeby wykonania zadań nieplanowych. Należy czynić starania, by czas reakcji ogniowej od wykrycia celu do otwarcia ognia lub wykonania uderzenia wynosił:

-dla artylerii realizującej zadania według decyzji swojego dowódcy - 1,5-2 minut;

-dla artylerii wykonującej zadania wzmocnienia ogniem lub

otrzymującej zadanie z CKWO (OKWO, PKO) - 2-3 minut;

-wykonanie nieplanowych, grupowych uderzeń rakietowych - 10 minut;

-wykonanie uderzeń przez lotnictwo myśliwsko-bombowe na wezwanie z pola walki - 20-25 minut oraz śmigłowców bojowych - 15-20 minut.

Przyjmując czas wykonania nieplanowego uderzenia lub zadania ogniowego za wyznacznik sprawności funkcjonowania systemu kierowania wsparciem ogniowym wojsk w operacji i walce, autorzy opracowania uważają, że będą to zasadnicze zadania wykonywane przez środki wsparcia ogniowego na polu walki. Pod kątem wykonania tych zadań należy budować omawiany system.

W systemie tym, o czym już niejednokrotnie wspominano, funkcjonują trzy zasadnicze ogniwa, rzutujące na jego sprawność. Należą do nich: sprzęt ogniowy, system dowodzenia i system rozpoznania.

Obecnie, najsłabszym ogniwem systemu wsparcia ogniowego wojsk jest system rozpoznania oraz dowodzenia. Natomiast sprzęt ogniowy, pomimo dostrzeganych wad, umożliwia wykonanie podstawowych zadań wsparcia ogniowego wojsk, pod warunkiem, że dwa pierwsze ogniwa będą poprawnie funkcjonowały.

Złożoność opisywanej sytuacji polega na tym, że problemu nie rozwiąże doprowadzenie do wysokiej sprawności jednego lub dwóch spośród wymienionych komponentów, gdyż cały system będzie funkcjonował tak, jak jego najsłabsze ogniwo.

Powyższe stwierdzenie, doskonale ilustruje użycie artylerii irackiej w wojnie z wojskami Sprzymierzonych nad Zatoką Perską. Na początku konfliktu obawiano się artylerii irackiej, gdyż jej potencjał liczbowy był porównywalny, a nawet nieznacznie przewyższał liczbę dział, którymi dysponowały wojska Sprzymierzonych. Jednak w czasie trwania konfliktu, brak danych z rozpoznania oraz zakłócenia w łączności spowodowały, że artyleria iracka nie odegrała w tym konflikcie znaczącej roli, czyli funkcjonowała tak, jak jej nasłabsze ogniwa - rozpoznanie i dowodzenie.

ZAKOŃCZENIE

Prezentowane studium operacyjne obejmuje swoim zakresem problemy związane z kierowaniem wsparciem ogniowym wojsk lądowych (wszystkimi środkami rażenia pozostających w dyspozycji dowódcy ogólnowojskowego).

Przedstawione w nim treści są uogólnieniem wieloletnich badań prowadzonych w Katedrze Wojsk rakietowych i Artylerii AON, a także publikacji wydanych przez Szefostwo Wojsk Rakietowych i Artylerii SG WP i Wyższą Szkołę Oficerską im. gen. J.Bema. Odzwierciedlają również doświadczenia szeregu ćwiczeń z wojskami i ćwiczeń dowódczo-sztabowych, prowadzonych w okręgach wojskowych oraz uwzględniają poglądy wielu profesjonalistów, wyrażane na sympozjach i prelekcjach, dotyczących rozpatrywanego tematu. Ponadto podczas prowadzonych badań uwzględniono dorobek naukowy Katedry Wojsk Lotniczych AON, dotyczący problemów kierowania wsparciem lotniczym wojsk lądowych.

Wyniki badań problemów związanych ze wsparciem ogniowym wojsk na współczesnym polu walki (przedstawione hipotetyczne propozycje rozwiązań) prowadzą bezpośrednio do konieczności reorganizacji dotychczasowych podsystemów kierowania uderzeniami i ogniem (wojsk rakietowych i artylerii oraz lotnictwa) i utworzenia etatowych ogniw sztabów ogólnowojskowych przeznaczonych do kierowania wsparciem ogniowym wojsk przy wykorzystaniu wszystkich rodzajów środków rażenia (całego potencjału ogniowego będącego w dyspozycji dowódcy ogólnowojskowego). Sugerują one zwiększenie (na obecnym etapie) roli szefostw wojsk rakietowych i artylerii (szefostw artylerii), a w rozwiązaniu docelowym - centrów (ośrodków) kierowania wsparciem ogniowym, przy jednoczesnym zmniejszeniu roli dowódców i sztabów związków taktycznych i oddziałów (pododdziałów) artylerii. Takie rozwiązanie sprzyjałoby efektywniejszemu wykorzystaniu wszystkich rodzajów środków rażenia do wsparcia wojsk, a także zwiększenia sprawności systemów rozpoznania i kierowania ogniem, zaopatrywania podległych oddziałów (pododdziałów) artylerii, przygotowanie rejonów stanowisk ogniowych, organizowania manewru oraz zabezpieczenia bojowego.

Przyjmując proponowane rozwiązania w zakresie kierowania

wsparciem ogniowym, autorzy pragną wskazać na wynikające z nich korzyści: centrum kierowania wsparciem ogniowym (ośrodek kierowania wsparciem ogniowym, punkt kierowania ogniem) będzie podstawowym ogniwem sztabu ogólnowojskowego, charakteryzujący się wysoką kompetencyjnością, samodzielnością i operatywnością podczas rozwiązywania podstawowych problemów wsparcia wojsk. sprzyjałoby to także wprowadzeniu pełnej automatyzacji procesów obiegu informacji oraz planowania ognia o kierowania nim w toku prowadzenia działań bojowych.

Istotne znaczenie miałby także jednoznaczny i wyraźny podział odpowiedzialności (obowiązków) osób funkcyjnych w sferze kierowania różnymi środkami walki i środkami rażenia, między dowódcami ogólnowojskowymi a szefami (dowódcami) ogniw (centrów, ośrodków) kierowania wsparciem ogniowym. W tym przypadku dowódca ogólnowojskowy byłby uwolniony od rozwiązywania wielu uciążliwych problemów, głównie w odniesieniu do koordynacji działań różnych rodzajów środków rażenia.

Można także oczekiwać, iż utworzenie centrum (ośrodków, punktów) kierowania wsparciem ogniowym spowoduje znaczące zmniejszenie liczby wytwarzanych dokumentów dotyczących wsparcia ogniowego, wyeliminuje dotychczasowe ich dublowanie oraz zapewni ściślejszą koordynację i efektywniejsze wykorzystanie potencjału ogniowego różnych środków rażenia.

Zauważyć także trzeba, iż pro[ponowany model kierowania wsparciem ogniowym wojsk jest odpowiednio zbliżony do rozwiązań przyjętych w armiach państw zachodnich. Ma to zatem istotne znaczenie w dążeniu do ścisłej współpracy naszych SZ z tymi armiami (w ramach "Partnerstwa dla pokoju"), a w dalszej perspektywie - wejście do NATO.

Autorzy wyrażają pogląd, iż nie należy w nieskończoność doskonalić tego, co nie potwierdza się w praktycznych działaniach wojsk - tworzenia na ćwiczeniach nieetatowych ogniw (zespołów) do planowania użycia i koordynowania działalności ogniowej wszystkich rodzajów środków ogniowych, a należy wprowadzić rozwiązania jakościowo nowe. Propozycje takich rozwiązań zawiera niniejsze opracowanie.

Biorąc pod uwagę realia ekonomiczne zaspokajania potrzeb

"budowy" opracowanego systemu (szczególnie w zakresie zakupu nowoczesnych środków rozpoznania i oprzyrządowania informatycznego), autorzy w swych propozycjach zakładają stopniowe przechodzenie do systemu docelowego poprzez oparcie go w początkowej fazie na podsystemie dowodzenia i kierowania ogniem wojsk rakietowych i artylerii (wykorzystując stan osobowy i oprzyrządowanie szefostw WRiA oraz usankcjonowanego szefostwa lotnictwa wojsk ladowych).

BIBLIOGRAFIA

1. Regulamin działań taktycznych wojsk lądowych, cz. I, (związek taktyczny, oddział), Wyd. Szt. Gen. Warszawa 1994.
2. Regulamin działań taktycznych wojsk lądowych, cz. II, (pododdziały), Wyd. Szt. Gen. Warszawa 1994.
3. Regulamin walki wojsk lądowych SZ RP, cz. I, Wyd MON, Warszawa 1985.
4. Regulamin działań taktycznych artylerii, cz. II, Wyd. Szefostwo WRiA SG WP, Warszawa 1994.
5. Instrukcja działań bojowych wojsk rakietowych i artylerii wojsk lądowych, cz. I, Wyd. MON, Warszawa 1987.
6. Metodyka planowania wsparcia ogniowego w operacji i walce (projekt), Wyd. Szefostwo WRiA SG WP, Warszawa 1994.
7. Materiały do wystąpienia Szefa WRiA na spotkania z kadrą Katedry WRiA AON we wrześniu 1993 1994.
8. Instrukcja strzelania i kierowania ogniem artylerii naziemnej, cz. I, Wyd. MON, Warszawa 1986.
9. Instrukcja strzelania i kierowania ogniem artylerii naziemnej, cz. I, Wyd. MON, Warszawa 1986.
10. Objaśnienia do instrukcji strzelania i kierowania ogniem artylerii naziemnej, cz. II, Wyd. MON, Warszawa 1987.
11. Wojska rakietowe i artyleria w operacji i walce, (podręcznik) AON, Warszawa 1990.
12. Strzelanie i kierowanie ogniem artylerii naziemnej, (podręcznik), Wyd MON, Warszawa 1987.
13. Symulacja komputerowa porażenia ogniowego w walce zbrojnej i operacji, (rozprawa habilitacyjna), płk dr A. Tomaszewski, AON, Warszawa 1991.
14. Organizacja porażenia ogniowego w działaniach zaczepnych (rozprawa habilitacyjna), płk dr Cz. Jarecki, AON, Warszawa 1991.
15. Struktury i zadania wojsk rakietowych i artylerii w świetle nowych zadań sił zbrojnych Rzeczypospolitej Polski, (studium operacyjno-taktyczne), płk dr hab. Cz. Jarecki, AON, Warszawa 1993.
16. Teoretyczne podstawy wsparcia ogniowego wojsk w działaniach bojowych, (opracowanie teoretyczne), płk dr hab. A. Tomaszewski, AON, Warszawa 1994.
17. Wsparcie ogniowe wojsk w operacji i walce, (studium operacyjno -taktyczne), płk dr hab. A. Tomaszewski, AON, Warszawa 1993.
18. Artyleria w warunkach lat dziewięćdziesiątych (materiały z

sympozjum naukowego), praca zespołowa, AON, Warszawa 1992.
18. Artyleria w walce, (materiały do studiowania) ppłk dr J. Więcek, ppłk dr R. Biernacik, AON, Warszawa 1992.
20. Planowanie i organizacja wsparcia ogniowego integralną częścią przygotowania wojsk do działań obronnych, (materiały do studiowania), płk dr J. Sperling, AON, Warszawa 1992.
21. Użycie wojsk rakietowych i artylerii w operacji (materiały do studiowani), płk dr W.F. Nowacki, AON, Warszawa 1993.
22. Zabezpieczenie działań bojowych wojsk rakietowych i artylerii w operacji, (materiały do studiowania), płk dr K. Dobrzeniecki AON, Warszawa 1992.
23. Pułk artylerii przeciwpancernej w działaniach bojowych dywizji, (skrypt), ppłk dr J. Więcek, ppłk dr K. Czajka, AON, Warszawa 1994.
24. Kierunki wyposażenia WRiA SZ RP w uzbrojenie i sprzęt techniczny w świetle przyszłego pola walki, płk dr hab. Cz Jarecki AON, Warszawa 1991.
25. Wsparcie logistyczne pułku i dywizji zmechanizowanej w walce. Ogólna teoria problemu, (skrypt), AON, Warszawa 1992.
26. Zbiór danych do prowadzenia kalkulacji w zakresie wsparcia logistycznego wojsk lądowych, AON, Warszawa 1993.
25. Field Artillery nr 4/91, "Silwer Bullets".
26. Wehrtechnik nr 7/93, "Artillerie heute und morgen".
27. Użycie lotnictwa w działaniach związków taktycznych wojsk lądowych, studium taktyczne, AON, Warszawa 1994.
28. Działania bojowe lotnictwa w operacjach korpusów zmechanizowanych, skrypt, AON, Warszawa 1993.
29. Użycie wojsk rakietowych i artylerii w operacji i walce, studium operacyjne, AON Warszawa 1994.

BIBLIOTEKA NIEJAWNA Akademii Obrony Narodowej Nr ewid. I-209/A
BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM Akademii Obrony Narodowej Nr ewid. 60469 II
BIBLIOTEKA GŁÓWNA Działu Zbiorów Niejawnych - Akademii Obrony Narodowej Nr ewid. I-267/S II

Wydrukowano w 2 egz.- Bibl.Nauk. AON

wyk.płk Józef SPERLING
(tel.14 770)
druk J.W. – GB.
dnia 1992.11.18.
nr ks.komp.pf /pf 5 .G.B.

